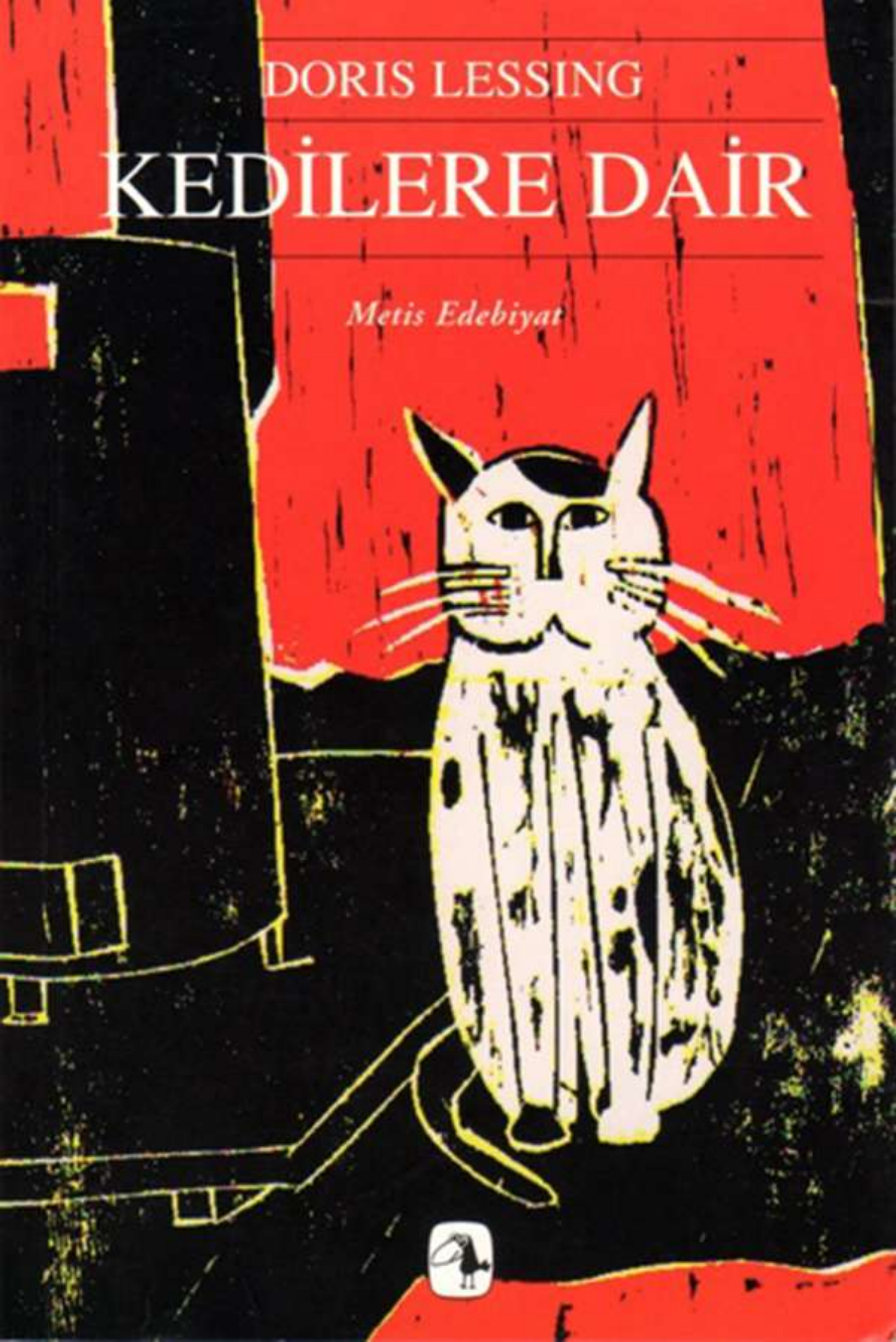
DORIS LESSING

KEDİLERE DAİR

Metis Edebiyat

Doris Lessing

KEDİLERE DAİR

İngiliz yazar Doris Lessing 1919'da İran'da doğdu. Beş yaşında ailesiyle birlikte Afrika'ya taşınarak, Rodezya (şu anki adıyla Zimbabwe) sınırları içinde bulunan bir çiftlikte yaşamaya başladı. On dört yaşındayken okulu bıraktı ve sırasıyla hemşirelik, telefon operatörlüğü ve kâtibelik yaptı. Ülkede ırkçılık-karşıtı bir sol partinin kurulmasında rol aldı. 1943'te sona eren ilk evliliğinin ardından Komünist Partisi'ne katıldı ve Alman siyasi eylemci Gottfried Lessing ile evlendi. 1949'da eşinden ve Rodezya'dan ayrılıp oğluyla birlikte Londra'ya yerleşti.

Lessing çok sayıda romanı ve kısa hikâyesinde, daha çok 20. yüzyılın toplumsal ve siyasi karmaşasına yakalanmış bireylerin yaşamlarını ele alır. Eserlerinin başlıca temalarının feminizm, cinsler arası savaş ve bütünlük peşinde koşan bireyler olduğu söylenebilir. Lessing'in çoğunlukla Afrika'nın güneyinde ya da İngiltere'de geçen eserlerindeki solcu, bağımsızlığına son derece düşkün ve feminist kadın kahramanlar, tıpkı yazarları gibi, içinde yaşadıkları toplumların kültürel kısıtlamalarına karşı baş kaldırırlar. En çok okunan ve en çok çevrilmiş romanı *Altın Defter* (1962; Mitos, 1992; Can, 1998) Kadın Hareketi'nin köşetaşlarından biri olarak görülmüştür.

Lessing'in Türkçeye çevrilmiş diğer eserleri arasında şunlar sayılabilir: *Türkü Söylüyor Otlar* (Can, 2004); *Gene Aşk* (Can, 1997); *Kanopus Arşivleri* (Çiviyazıları, 4 Cilt, 1999-2000), *Mara ile Dann* (Can, 2001); *İçinde Yaşamayı Seçtiğimiz Hapishaneler* (Çitlembik, 2003); *Beşinci Çocuk* (Afa, 1990); *Terörist* (Afa, 1992); *Siyah Madonna* (Ayrıntı, 1991), *Sevme Alışkanlığı* (Mitos, 1990), *Cehenneme İniş İçin Açıklama* (Öteki), *Evlenmeyen Adamın Hikâyesi* (İletişim, 1990).

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Edebiyat
KEDİLERE DAİR
Doris Lessing

İngilizce Basımı:
On Cats, Flamingo, 2002

© Doris Lessing, 2004
© Metis Yayınları, 2004

İlk Basım: Aralık 2004

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayan:
Tuncay Birkan

Kapak Resmi: Shin Shara
Kapak Tasarımı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.

ISBN 975-342-494-9

DORIS LESSING

KEDİLERE DAİR

Çeviren:
İNCİ ÖTÜGEN

METİS YAYINLARI

İçindekiler

ÖZELLİKLE KEDİLER 7

HAYATTA KALAN RUFUS 105

EL MAGNIFICO'NUN YAŞLILIĞI 127

Özellikle Kediler

Bölüm Bir

Evimiz tepede olduğundan, fundalığın* üstündeki hava akımlarının desteğiyle helezonlar çizen şahinler, kartallar ve diğer alıcı kuşlar göz hizasında, bazen daha da aşağıda kalıyorlardı. Açıkken iki metreyi bulan kanatlara, kuş dönerken yana yatan ve güneşte pırıl pırıl parlayan kahverengi siyah kanatlara yukarıdan bakardınız. Aşağıda tarlalardaysanız, bir saban izinde hiç kımıldamadan yatabilirdiniz. Sabanın ot ve yaprak tabakasını derinden yardığı bir iz tercih sebebiydi. Güneşten kararmış olsalar bile, toprağın kızıl-kahvesinin yanında yine de soluk kalan bacakların üstüne toprak atılmalı, hatta bacaklar toprağa gömülmeliydi. Birkaç yüz metre yukarıda, bir fare, kuş veya köstebek kımıltısı görebilmek için tarlayı gözleriyle tarayan on-on beş tane kuş dolanırdı. Bir tanesini, diyelim tam tepenizdekini seçer, belki bir an onunla göz göze gelip bakıştığınızı düşünürdünüz; kuşun, soğuk bir merakla bakan insan gözlerine dikilmiş yine soğuk bakışlı gözleri. Havada asılı kocaman kanatların arasındaki mermiyi andıran dar gövdenin altında, pençeler hazır tutulurdu. Bazen yarım bazen de yirmi dakika içinde kuş seçtiği minik yaratığın üstüne taş gibi düşer, sonra ardında kızıl tozlardan bir anafor ve keskin, yakıcı bir koku bıra-

* *Bush*: Özellikle Afrika ve Avustralya'da bulunan çok geniş, insanların pek yaşamadığı, fundalık, çalılık ve ağaçlık yabani alanlar. Türkiye'de bu tür alanlar olmadığı için Türkçede de bu terimin tam karşılığı bulunmuyor. Okurun "fundalık"ta olmayan "yabani ortam" havasını da göz önünde bulundurmasında fayda var.(ç.n.)

kıp, geniş kanatlarını sürekli çırparak uzaklaşırdı. Gökyüzü eski halini alırdı: Halkalar çizen tek tük kuş kümelerinin bulunduğu, sessiz, geniş ve mavi bir boşluk. Ama tepede, hava akımlarının içinde avını –tavuklarımızdan birini– gözüne kestirmekte olan bir şahin, yanlamasına kolayca dalış yapabilirdi. Hatta alabildiğine açılmış kanatlarını çıkıntı yapmış dallardan sakınarak, fundalığın arasındaki yollar boyunca yokuş yukarı uçabilirdi. Kuş havadan yere düşmek yerine ağaçların arasındaki hava koridorunda böyle hız yapmakla, doğasına kesinlikle ters bir davranış göstermiyor muydu?

Tavuklarımız, kilometreler boyunca uzanan bölgedeki şahinler, baykuşlar ve yaban kedileri için, daima yenilenen bir et kaynağıydı, en azından düşmanları onları öyle görüyorlardı. Sürekli gıdaklayan, öten, eşelenen, gündoğumundan günbatımına kadar tepenin çıplak zirvesinde çalımlı çalımlı gezinen bu hayvanlar siyah, kahverengi ve beyaz renkli parlak tüyleriyle yağmacıların hedefiydi.

Afrika'daki çiftliklerde, parafin ve benzin tenekelerinden kesilmiş kare şeklindeki parlak parçaları, güneşi yansıtacak şekilde yerleştirme âdeti vardı. Bunların kuşları korkutup uzaklaştırdığı söylenirdi. Ama ağaçtan gelen bir şahinin, yumurtalarının üstünde uykulu uykulu kuluçkaya yatmış şişman bir tavuğu kaptığını görmüştüm, hem de bir sürü siyah ve beyaz insanın, kedinin, köpeğin gözleri önünde. Bir seferinde de bahçedeki sofranın etrafında çay içen on-on beş kişi, çalı gölgesindeki büyücek bir kedi yavrusunun, üstüne çullanan bir şahin tarafından kapıldığına tanık oldu. Öğle vaktinin uzun ve sıcak sessizliği ortasında duyulan ani bir ciyaklama veya ötüş, uçuşan tüyler, bir şahinin bir kümes hayvanını kaptığı anlamına gelebileceği gibi, horozun bir tavuğun üstüne çıktığı anlamına da gelebilirdi. Gerçi tavuklar boldu Hem o kadar çok şahin vardı ki, onları vurmanın anlamı yoktu. Tepede bir an durup baktığınızda, yarım kilometrelik bir mesafe içinde daireler çizen bir kuş görürdünüz mutlaka. Kuşun küçük gölgesi,

elli veya yüz metre aşağıdaki tarlaların, ağaçların üstünde oradan oraya dolaşırdı. Bir ağacın altında sessizce oturduğumda, yerdeki küçük yaratıkların ta yükseklerdeki büyük kanatların tehlikeli gölgesi ot ve yaprakların üstündeki aydınlığı bir an için kararttığı veya kendi üstlerine düştüğü zaman donup kaldıklarını veya bir yere sığındıklarını görürdüm. Hiçbir zaman tek bir kuş olmazdı. İki, üç, dört kuş birlikte daireler çizerdi. Niye tam orada diye düşünürdünüz. E, tabii! Hepsi iş başındaydı, aynı hava akımının içinde, ama farklı yüksekliklerde. Biraz ötede, bir grup daha. Dikkatle bakılınca gökyüzünün siyah noktalarla dolu olduğu görülürdü; veya güneş ışığı bir an üstlerine vurduğunda, pencereden süzülen ışık oklarının altındaki toz taneciklerine benzeyen parlak noktalarla. Kilometrelerce uzanan mavi havanın içinde kaç şahin vardı? Yüzlerce mi? Üstelik bunların her biri birkaç dakikalık bir uçuşla kümes hayvanlarımıza ulaşabilecek durumdaydı.

İşte bu yüzden şahinlere ateş edilmiyordu. Öfkeden gözünüz dönmediği sürece. O kedi yavrusu şahinin pençelerinde miyavlayarak gökyüzünde kaybolduğunda, annemin arkalarından tüfekle ateş ettiğini hatırlıyorum. İsabet ettiremedi tabii.

Gündüz saatleri şahinlerinse, gün doğuşu ve gün batımı baykuşlarındı. Güneş batarken tavuklar kümeslerine kışkışlanırlardı, ama baykuşlar akşam olduğunda ağaçlardaki yerlerini alırlardı; kümes sabahın ilk ışıklarıyla birlikte açıldığı için daha uykusu gelmemiş bir baykuş tavuk yakalayabilirdi.

Gün ışığı şahinler; alacakaranlık baykuşlar; ama gece kediler. yani yaban kedileri içindi.

İşte burada tüfek kullanmanın bir anlamı vardı. Kuşlar gökyüzünde binlerce mil boyunca hareket özgürlüğüne sahipti. Oysa kedinin bir yuvası, bir eşi ve yavruları olurdu – hiç olmazsa bir yuvası olurdu. Bir kedi yaşamak için bizim tepeyi seçtiğinde, onu vururduk. Kediler duvarlardaki ve tellerdeki en olmadık küçük delikleri bulur, geceleri kümeslere girerlerdi. Yaban kedileri bizim evcil kedilerimizle çiftleşirlerdi. Bizim evcil, barışçıl pisilerimizi

kandırıp, onlara göre olmadığına inandığımız yaban alandaki tehlikeli yaşama götürürlerdi. Yaban kedileri, rahatı yerinde hayvanlarımızın konumunu tartışmalı hale getirirdi.

Bir gün mutfakta çalışan siyah adam, tepenin ortalarında bir yaban kedisi gördüğünü söyledi. Erkek kardeşim evde yoktu; onun için 22'lik tüfeği kapıp kedinin peşine ben düştüm. Tam öğle vaktiydi: Yaban kedileri öğle vakti ortalıkta dolaşmazlardı. Kedi bir fidan dalına uzanmış tıslıyor, yeşil gözleri dik dik bakıyordu. Yaban kedileri güzel yaratıklar değillerdir. Çirkin, sarımsı kahverengi kürkleri serttir. Üstelik kötü kokarlar. Bu kedi son on iki saat içinde bir tavuk kapmıştı. Ağacın altı beyaz tüyler ve daha şimdiden kokmaya başlamış etlerle kaplıydı. Kıhlayan, hırlayan, pençe atan ve bizden nefret eden yaban kedilerinden biz de nefret ediyorduk. Bu bir yaban kedisiydi. Onu vurdum. Daldan ayaklarımın dibine kaydı, uçuşan beyaz tüyler arasında biraz kıvrandı ve hareketsiz kaldı. Hayvan leşlerini pis kokulu uyuz kuyruklarından tutup yakındaki kullanılmayan kuyuya atardım çoğunlukla. Fakat bu kedideki bir şey beni rahatsız etmişti. Ona bakmak için eğildim. Kafasının biçimi yaban kedisine benzemiyordu; kürkü sert olmasına sertti ama bir yaban kedisininki kadar da değil. Kabul etmek zorundaydım. Bu yaban kedisi değildi, bizim kedilerden biriydi. Bu çirkin ölüyü tanıdık, iki yıl önce ortadan kaybolan Minnie'ydi – bir şahinin veya baykuşun kaptığını zannettiğimiz o nefis kedi. Minnie İran kırması, yumuşacık, sokulgan bir hayvandı. Tavuk hırsızı oymuş meğer. Ağaçtan pek uzak olmayan bir yerde yavru yaban kedileri bulduk; ama bunlar gerçekten vahşiydiler ve insanlara düşman gözüyle bakıyorlardı: Bunu kanıtlamak için kollarımızı ve bacaklarımızı tırmık ve ısırık içinde bıraktılar. Biz de onları yok ettik. Daha doğrusu annem onların ortadan kaldırılmasını sağladı; üstünde ancak çok daha sonraları düşündüğüm bir ev yasasına göre, bu tür pis işler onun göreviydi.

Düşünüyorum da, evde her zaman kediler vardı. En yakın veteriner yüz kilometre ötede, Salisbury'deydi. Hatırladığım kada-

rıyla kedilerin, hele dişi kedilerin "doktora götürülmesi" söz konusu değildi. Dişi kedi demek kedi yavrusu demekti; sık aralıklarla doğan bir sürü kedi yavrusu. Birisi bu istenmeyen yavruları ortadan kaldırmak zorundaydı. Mutfakta çalışan Afrikalılar mı acaba? Evde bulala yena sözlerinin ne kadar da sık duyulduğunu hatırlıyorum. (Öldür onu!) Evin ve çiftliğin yaralı, hasta hayvanları ve kuşları: Bulala yena!

Evde bir tüfek bir de tabanca vardı ve onları annem kullanırdı.

Mesela yılanların icabına çoğu zaman o bakardı. Etrafımızda hep yılanlar olmuştu. Kulağa feci bir şeymiş gibi geliyor bu, galiba öyleydi de; ama yılanlar birlikte yaşadığımız yaratıklardı. Yaşamımı bir eziyete dönüştüren, koskocaman, çeşit çeşit ve sayılamayacak kadar çok örümceklerden korktuğum kadar korkmuyordum onlardan. Kobralar, siyah mambalar, şişen engerekler ve gece engerekleri vardı. Bir de boomslang denilen çok kötü bir tür. Bu yılan bir dala, bir veranda direğine, yerden yüksek bir şeye dolanma âdetindeydi ve onu rahatsız edenin yüzüne tükürürdü. Çoğu zaman göz hizasında bir yerlerde durur, tükürdüğünü kör ederdi. Ama yılanlarla geçirdiğim yirmi yıl boyunca yaşanan tek kötü olay, bir boomslang'in erkek kardeşimin gözlerine tükürmesiydi. Yerli ilaçları kullanan bir Afrikalı, kardeşimi kör olmaktan kurtarmıştı.

Ama tehlike uyarıları eksik olmazdı. Mutfakta yılan var; yahut verandada; ya da yemek odasında; sanki her yerdeydiler. Bir defasında yün çilesi sanıp, bir gece engereğini tutuyordum az kalsın. Ama önce onun benden korkup tıslaması ikimizi birden kurtardı: Ben kaçtım; o uzaklaşıp kurtuldu. Bir başka sefer küçük gözleri kâğıt dolu yazı masasının içine yılan girdi. Yılanı vurabilmek için ürkütüp yerinden çıkartmak, annemle hizmetçilerin saatlerini aldı. Bir başka sefer de bir mamba yılanı, kiler barakasındaki buğday ambarının altına girmişti. Annem otuz santimetreden onu vurabilmek için yanlamasına yere uzanmak zorunda kalmıştı.

Odun yığınının içindeki bir yılan telaşa neden oldu; yılanı iki kütüğün arasında sürünürken gördüm dediğim için, çok sevdiğimiz bir kedinin ölümüne sebep oldum. Meğerse kedinin kuyruğunu görmüşüm. Annem kımıldayan grimtrak şeye ateş etti; kedi ciyaklayarak dışarı uğradı. Tamamen uçmuş yan tarafı kıpkırmızı cılk etti. Çığlık atarak odun yongalarının arasında kendini yerden yere vuruyor, kırılmış narin kaburgalarının arasından kanayan küçük kalbi görünüyordu. Kedi, annem bir yandan hıçkırıp bir yandan onu okşarken öldü. Bu arada kobranın birkaç metre ötedeki yüksek bir kütüğe dolanmış olduğu anlaşıldı.

Bir keresinde de haykırışlarla uyarılar birbirine karıştı; amber çiçeği çalılarıyla dikenlikler arasındaki taşlık patikada bir kedi, oradan oraya sıçrayan ince ve koyu renk bir yılanla dövüşüyordu. Yılan enli diken çitin içine süzülüp orada durdu ve parlak gözleriyle kendisine yaklaşamayan kediye bakmaya başladı. Kedi bütün öğleden sonra orada kaldı, yılanın saklandığı çitin etrafında dolaştı, miyavladı, yılana hırladı ve tısladı. Karanlık basınca yılan sinsice ve yaralanmaksızın uzaklaştı.

Aniden akla geliveren anılar, başı sonu olmayan hikâyeler. Tüküren yılanın tükürüğüyle gözleri şişmiş, annemin yatağında boylu boyunca yatıp acıdan miyavlayan kediye ne olmuştu? Ya da emilmemiş sütü yüzünden karnını yerde sürüyerek ağlaya ağlaya eve gelen kediye ne olmuştu? Ne olduğunu anlamak için alet barakasına gidip yavruların yattığı kutuya bakmış, onları bulamamıştık; hizmetçilerden biri kutunun etrafındaki izlere bakıp, *Nyoka,* demişti. Yılan.

Çocuklukta insanlar, hayvanlar ve olaylar belirir ve varlıkları kabullenilir, sonra ortadan kaybolurlar; hiçbir açıklama yapılmaz, hiçbir şey sorulmaz.

Ama şimdi kedileri, hep kedileri, onlarla ilgili yüzlerce olayı, kedilerle birlikte geçen sayısız yılları hatırladığımda, bu kedilerin ne ağır bir iş yükü anlamına geldiğini hayretle anlıyorum. Şimdi Londra'da iki kedim var; iki küçük hayvan için insanın bu kadar en-

dişelenmesi, zahmet çekmesi ne kadar anlamsız diyorum sık sık.

Bütün bu işleri annem yapıyordu herhalde. Çiftlik işleri erkeklerin, ev işleri kadınlarındı; ev işleri şehirde yapılanlardan çok daha ağır olsa bile. İnsanın yapacağı işleri mizacı belirlediği için de bu işler onun göreviydi. Annem zeki, insancıl ve dirayetli biriydi. En önemlisi de her konuda pratikti. Dahası da var: Annem insanlığın, *işlerin nasıl yürüdüğünü bilen* takımındandı ve olayların gerektirdiği gibi davranırdı. Gayet sevimsiz bir rol.

Bu bakımdan babam da fena sayılmazdı; köylü çocuğuydu. Ama bir şey yapılacağı, harekete geçileceği, kesin bir karar alınacağı zaman babam olumsuz bir tavır takınır, gerekeni annem yapardı. Babam ironik ve aslında hayranlık dolu bir öfke ile, "Demek öyle! Öyle olsun bakalım!" derdi. Sonra yelkenleri suya indirir, "kontrol altında tutulduğu sürece doğaya itirazım yok," derdi.

Ancak doğayla aynı kumaştan dokunmuş, hatta onu bir görev ve sorumluluk olarak kabullenmiş olan annemin, duygusal felsefelerle kaybedecek zamanı yoktu. Annem üzüntüden ölse bile şakaya vurup "Sana göre hava hoş değil mi?" derdi; ama babama içerlerdi de tabii, çünkü kedi yavrularını boğan, yılanı vuran, hasta tavuğu öldüren veya beyaz karıncaların yuvasında kükürt yakan babam değil kendisiydi: Babam beyaz karıncaları sever, onları seyretmekten zevk alırdı.

İşte bu yüzden nasıl olup da o korkunç hafta sonu babam ve kırk kadar kediyle başbaşa bırakıldığımı bir türlü anlayabilmiş değilim.

Açıklama namına tek hatırladığım, annem için "Yufka yürekli oldu, kedi yavrusu boğmaya dayanamıyor," demeleriydi.

Bu laf tahammülsüzlükle, kızgınlıkla, kestirip atılarak ve –ben söylediğimde– acımasız, derin bir öfkeyle söyleniyordu. O zamanlar annemle çatışma halindeydim, sağ kalmak için yapılan, ölümüne bir savaş; belki de bu yüzden böyle konuşuyordum, bilmiyorum. Ama şimdi onun cesaretinin hangi nedenle kırıldığını müthiş merak ediyorum. Yoksa bir karşı çıkış mıydı bu? İçindeki hangi

acılar kendilerini böylece dışavuruyordu? Kedi yavrularını suda boğmayı reddettiği, öldürülmesi fena halde gerekli kedileri öldürmediği o yıl, aslında ne demek istiyordu? Üstelik sık sık verilen açık seçik gözdağlarından, sonunda ne olacağını pekâlâ biliyor olmasına rağmen, neden ikimizi ortada bırakarak çekip gitmişti?

Annemin düzenleme, hakemlik, doğanın mantıksız çoğalmalarını mantıkla dengeleme görevlerini yerine getirmeyi bir yıl ya da ona yakın bir süre boyunca reddetmesi sonucunda, ev, evin civarındaki barakalar, çiftlik ve çiftlik arazisini çevreleyen fundalık kedi istilasına uğramıştı. Her yaştan kediler; evcil ve yabani kediler, ikisi arasındaki geçiş sürecinde olan kediler; uyuz, gözü akan, sakatlanmış ve topal kediler. Daha da beteri, beş-altı tane hamile kedi vardı.Yaşam yerimizin birkaç hafta içinde yüz kedinin savaş alanı haline gelmesi işten bile değildi.

Bir şeyler yapmak lazımdı. Babam söylüyordu. Ben söylüyordum. Hizmetçiler söylüyordu. Annem dudaklarını kıstı, hiçbir şey söylemedi ama çekip gitti. Gitmeden önce en sevdiği pisiyle, bütün kedilerin annesi olan yaşlı tekirle vedalaştı. Onu usul usul okşayıp ağladı. Bunu hatırlıyorum, çünkü bu gözyaşlarındaki çaresizliği anlayamamış, abes bulmuştum.

Annem gider gitmez babam defalarca, "Bu işin yapılması lazım değil mi?" dedi. Evet lazımdı; babam şehirdeki veterinere telefon etti. Telefon etmek hiç kolay iş değildi.Telefon hattı yirmi çiftçiyle ortaktı. Dedikoduların ve çiftçilikle ilgili havadislerin bitmesini beklemek; sonra santralı arayıp şehirlerarası hat istemek gerekiyordu. Santral boş hat olduğu zaman bizi arıyordu. Boş hat bulmak bir-iki saat alabiliyordu. Bu tatsız işin bir an önce olup bitmesini isterken kedilere baka baka beklemek, durumu iyice dayanılmaz kılıyordu. Sonunda veterinerle konuşabildik, yetişkin kedileri öldürmenin en ehvenişer şeklinin onlara.kloroform koklatmak olduğunu söyledi. En yakın eczane otuz kilometre uzaklıktaki Sinoia'daydı. Arabayla Sinoia'ya gittik, fakat haftasonu olduğu için eczane kapalıydı. Sinoia'dan Salisbury'ye telefon edip,

oradaki bir eczacıdan ertesi günkü trenle bize büyük bir şişe kloroform yollamasını istedik. Eczacı yollamaya çalışırım, dedi. O gece yıldızların altında evin önünde oturduk; yağmur yağmadığı sürece her gece böyle yapardık zaten. Mutsuz ve kızgındık, suçluluk duyuyorduk. Vakit çabuk geçsin diye erkenden yattık. Ertesi gün cumartesiydi. Arabayla istasyona gittik ama trenden kloroform çıkmadı. Pazar günü kedilerden biri altı yavru doğurdu. Hepsi özürlüydü: her birinde bir sakatlık vardı. Babama göre kendi aralarında çiftleştikleri içinmiş. Bu doğruysa, birkaç sağlıklı hayvanın kendi aralarında çiftleşerek, bir yıldan kısa bir zaman içinde hasta ve düşkün bir sakatlar ordusuna dönüşebilmeleri hayret vericiydi. Hizmetçi yeni yavruların icabına baktı, biz de üzüntülü bir gün daha geçirmiş olduk. Pazartesi istasyona gidip treni karşıladık ve kloroform şişesiyle eve döndük. Annem akşama dönecekti. Hava sızdırmayan büyük bir bisküvi tenekesi bulduk, yaşlı ve hasta bir kediyi kloroformlu bir tamponla birlikte kutunun içine koyduk. Bu yöntemi tavsiye etmem. Veteriner çarçabuk olur demişti; ama öyle olmadı.

Sonunda kediler toparlanıp bir odaya kondu. Babam tüfekten daha iyi iş görür dediği Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma tabancasıyla odadan içeri girdi. Tabanca sesi defalarca duyuldu, bir daha, bir daha. Henüz yakalanmamış kediler başlarına geleceği sezmiş, gözleri dönmüş bir şekilde çığlıklar atarak onları tutmaya çahşanların önü sıra fundalıkta dört dönüyorlardı. Bir an geldi, babam benzi atmış, öfkeden dudakları kısılmış ve gözleri yaşlı odadan çıktı. Kustu. Küfürler savurup yeniden odaya girdi ve atışlar tekrar başladı. Nihayet dışarı çıktı. Hizmetçiler içeri girdiler ve cesetleri götürüp kullanılmayan kuyuya attılar.

Bazı kediler kaçmıştı – üç tanesi bu kanlı eve bir daha asla geri dönmedi, tehlikeyi göze alıp, yaban hayata dönmüşlerdi herhalde. Annem seyahatten eve dönüp onu getiren komşu gittiğinde, artık sadece tek kedinin, yatağının üstünde uyuyan en sevdiği kedinin kaldığı evde, bir şey söylemeksizin sessizce dolaştı. Annem

bu kedi öldürülmesin dememişti, kedi yaşlı ve düşkündü çünkü. Ama şimdi onu arıyordu; uzun uzun onunla oturdu, okşadı, konuştu. Sonra dışarı verandaya geldi. Babam ve ben, iki cani, caniliğimizi hissederek orada oturuyorduk Annem de oturdu. Babam sigara sarıyordu. Elleri hâlâ titriyordu. Anneme baktı ve "bir daha asla böyle bir şey olmamalı," dedi.

Sanırım bir daha da olmadı.

Kedi soykırımına kızmıştım, çünkü iş bu hale gelmeden bir çare bulunabilirdi; ama kederlendiğimi hatırlamıyorum. Birkaç yıl önce, ben onbir yaşındayken ölen kedi için duyduğum büyük acı, bana bağışıklık kazandırmıştı. O zaman, daha bir gün önce tüy gibi hafif olan yaratığın soğuk ve inanılmaz ağırlıktaki cesedinin üstüne yemin etmiştim: Bir daha asla. Ama biliyordum, daha önce de böyle yemin etmiştim. Annemle babamın anlattığına göre, üç yaşındayken Tahran'da dadımla birlikte yürüyüş yaparken, açlıktan ölmek üzere olan bir kedi yavrusunu onun karşı çıkmasına rağmen sokaktan alıp eve getirmişim. Bu benim kedim demişim ve onu eve almayı reddettiklerinde kalması için direnmişim. Kirli olduğu için onu permanganatlı suyla yıkamışlar; o günden sonra da hep yatakta benimle yatmış. Onu benden ayırmalarına izin vermemişim. Sonunda ayrılmış olmalıyız, çünkü İran'dan ayrıldık ve kedi orada kaldı. Belki de ölmüştü. Belki – ama ne bileyim ben? Her neyse, bir zamanlar küçücük bir kız uğrunda savaş vererek ona gece gündüz arkadaşlık eden bir kedi sahibi olmuş ve daha sonra onu kaybetmiş.

Belli bir yaşa gelindikten sonra –bazılarımız için bu çok genç yaşta olabilir– artık yeni insanlar, hayvanlar, düşler, yüzler ve olaylar yoktur: Farklı giysilerle, milliyetlerle ve renklerle maskelenmiş bile olsalar, hepsi daha önce olup bitmiş, görülmüştür; artık her şey aynıdır, tıpkısının aynısı, her şey bir yankı ve tekrardır; üstelik olup bitenlerin, ölmekte olan sıska, küçük bir kedi için günler boyu dökülen gözyaşları, ihanete uğramışlık duygusu ve

yalnızlık şeklinde ortaya çıkan ve uzun zamandan beri hatırlanmayan inanılmaz bir acının tekrarı olmaması bile keder vermez insana.

O kış hastaydım. Kendi büyük odamda badana yapılacağı için uygunsuz bir zamanda hasta olmuştum. Evin ucundaki küçük odada yatıyordum. Neredeyse tepenin tam zirvesinde olan evimiz, hep aşağıdaki mısır tarlalarına kayacakmış hissini uyandırırdı. Gökyüzünün uçsuz bucaksız duru bir açık mavilik aldığı rüzgârlı temmuz soğuğuna rağmen, evin ucundaki bu avuç içi kadar küçük odanın kapısı daima açıktı, pencereler de hep açık dururdu. Günlük güneşlik gökyüzü; güneşin aydınlattığı tarlalar. Ama soğuk olurdu, çok soğuk. Mavimsi gri dişi İran kedisi, mırlayarak yatağıma geldi ve oraya yerleşip hastalığımı, yemeğimi, yastığımı ve uykumu paylaştı. Sabahları uyandığımda yüzümü yarı donmuş çarşaflara dönerdim; yatağın kürk battaniyenin dışında kalan kısmı soğuktu; yan odadan gelen badana kokusu soğuk ve antiseptikti; kapının dışındaki tozları bir yerden bir yere savuran rüzgâr soğuktu – ama kıvrılmış kolumun içinde hafifçe mırlayan bir sıcaklık olurdu, kedi, arkadaşım.

Yıkanma suyunu biriktirmek için, dışarıya banyoya bitişik bir tahta fıçı konmuştu. Çiftlikte musluklara su taşıyan borular falan yoktu: Taşıma su, öküzlerin çektiği arabalarla üç dört kilometre ötedeki kuyudan getirilirdi. Kurak mevsim boyunca bahçe sulamak için kirli yıkanma suyu kullanılırdı. Kedi sıcak suyla doluyken fıçının içine düştü. Ciyakladı, içinde banyo suyunun yanısıra yapraklar ve çamur olan kirli fıçıdan buz gibi rüzgârın altında çıkarıldı, permanganatlı suyla yıkandı, kurulandı ve ısınması için yatağıma kondu. Ancak aksırıyor, hırıltıyla soluyordu, sonra ateşler içinde yanmaya başladı. Zatürre olmuştu. Evde ilaç namına ne varsa verdik ama henüz antibiyotikler keşfedilmediği için öldü. Bir hafta pürüzlü, titrek ve gittikçe halsizleşen alçak sesiyle mırlaya mırlaya kollarımda yattı, sonra sesi kesildi; elimi yaladı; adını söyleyip yaşaması için yalvardığım zaman kocaman yeşil göz-

lerini açtı; tekrar kapattı, öldü. Suyunun tükenmeyeceğini sandığımız, ama yeraltı suları günün birinde yataklarını değiştirince yanıldığımızı anladığımız –derinliği otuz metreyi aşan– susuzluktan çatlamış, taşlık ve içi çabucak konserve kutuları, çöp ve leşlerle yarıya kadar dolmuş kör kuyuya atıldı.

Artık yetmişti. Bir daha asla. Yıllarca arkadaşların evlerindeki kedileri, dükkânlardaki kedileri, çiftliklerdeki kedileri, sokaktaki kedileri, duvar üstlerindeki kedileri, hatırladığım kedileri, benim için kedilerin hası olan kediyle, başka hiçbir kedinin yerini tutamayacağı, tatlı, mavimsi gri, mırlayan yaratıkla karşılaştırdım.

Ayrıca hayatımda lükslere, gereksiz şeylere, süslere yer olmadı yıllarca. Durmadan yer değiştirerek, odadan odaya taşınarak yaşanan bir hayatta kedilere yer yoktu. Kedinin benimseyebileceği bir insana olduğu kadar bir yere de ihtiyacı vardır.

Böylece ancak yirmi beş yıl sonra hayatımda bir kediye yer oldu.

Bölüm İki

Earls Court'ta büyük, çirkin bir apartman dairesinde oturuyorduk. Alacağımız kedi, arka bahçe ve duvarlarda yapılan ve arka pencereden şöyle bir bakılınca açıkça görülen vahşi güç çatışmalarında altta kalmayacak, talepkâr olmayan, başının çaresine bakabilecek, basit yaradılışta bir kedi olmalıydı. Fare ve sıçanları yakalamalı, önüne ne konursa yemeliydi. Cins yani çıtkırıldım olmamalıydı.

Tabii bu kuralların Londra'yla ilgisi yoktu, Afrika'da geçerliydiler. Mesela çiftlikte sütün sağıldığı kovalar gelince kedi tasları-na ılık süt koyardık; kayırılan kedilere sofra artıkları verilirdi; ama hiçbirine et verilmezdi – kendileri avlanırlardı. Hastalandıklarında birkaç günde iyileşmezlerse icaplarına bakılırdı. Üstelik çiftlikte tuvalet derdini düşünmeksizin on-on beş kediye bakabilirdiniz. Güç çatışmaları bir yastık, bir sandalye, gölgelik bir köşedeki kutu, bir ağaç veya gölgelik bir yer için yaşanır, güç dengeleri buralarda kurulurdu. Belirledikleri kendi bölgelerini birbirlerinden, yaban kedilerinden ve çiftlikteki köpeklerden korurlardı. Çiftlik açık arazidir, bir veya iki kedinin bir evi veya daireyi benimsediği ve burayı sadece misafirlere ve davetsiz misafirlere karşı korudukları şehre oranla çok daha fazla savaşa sahne olur. Aynı mekândaki iki kedinin bölgeyi aralarında nasıl paylaştıkları ayrı bir konudur. Ama onlara göre yabancılara karşı savunma arka kapıdan başlar. Erkek kedisi bahçede duvarların ve ağaçların üstünde onu öldürmek üzere bekleyen bir düzine kedinin ablukası altında olan Londra'daki bir arkadaşım, haftalarca evde kedi ku-

mu bulundurmak zorunda kalmıştı. Sonra savaş rüzgârları yön değiştirmiş, arkadaşımın kedisi de kendi bahçesine tekrar sahip çıkabilmişti.

Kedim cinsi belli olmayan, siyah beyaz, büyücek bir dişi yavruydu; temizliği ve uysallığı konusunda garanti verilmişti. Hoş bir hayvandı ama onu sevmedim; ona asla boyun eğmedim; uzun sözün kısası kendimi koruyordum. Onu sinirli, aşırı vesveseli ve yaygaracı buluyordum; ama haksızlık ediyordum, şehir kedisi doğal bir hayat yaşamadığından, asla çiftlik kedisi gibi bağımsız olamaz. Kedinin insanların eve dönüşünü beklemesi canımı sıkıyordu – tıpkı köpek gibi; ille de sizinle aynı odada olmak, ilgi görmek istiyordu – tıpkı köpek gibi; yavrularken insanların onun başında beklemesi gerekiyordu. Yeme alışkanlıklarına gelince, savaşı daha ilk haftasında kazandı. Bir kez bile az pişmiş dana ciğeri ve mezgit buğulamadan başka bir şey yemedi. Bu damak zevkini nereden edinmişti? Eski sahibine sordum, bilmiyorum dedi tabii. Önüne yemek artıkları ve konserve mama koydum, biz ciğer yiyinceye kadar oralı olmadı. İlle de ciğer istiyordu. Ciğeri de tereyağında pişmedikçe yemiyordu. Bir keresinde pes edinceye kadar onu aç bırakmaya karar verdim. "Dünyanın başka bölgelerinde insanlar açlık çekerken bir kediyi böyle beslemek gülünç bir şey, vs., vs." Beş gün boyunca önüne kedi maması ve sofra artıklarını koydum. Beş gün mama tabağına eleştiren gözlerle baktı ve yürüyüp gitti. Her akşam bayat yemeği kaldırıyor, yeni bir kutu açıyor ve süt tasını dolduruyordum. Tabağın etrafında dolaşıp ne verdiğime bakıyor, biraz süt içtikten sonra uzaklaşıyordu. Zayıfladı. Çok aç olmalıydı. Sonunda dayanamayan ben oldum.

O büyük evin arkasında, birinci kattan bahçeye inen tahta bir merdiven vardı. Merdivenden yarım düzine kadar arka bahçeyle, sokağı ve kulübeyi görebildiği için orada otururdu. İlk geldiğinde, etraftaki bütün kediler yeni geleni incelemek için çıkageldiler. Fazla yaklaşırlarsa içeri kaçabilmek için merdivenin en üst basamağında oturdu. Bekleyen erkek kedilerin yarı boyundaydı. Hamile kal-

mak için çok genç diye düşündüm; ama tam gelişmeden hamile kaldı, üstelik daha kendi yavruyken yavrulamak ona yaramadı.

Bu da beni bir başka konuya getiriyor – kadim dostumuz doğaya. O her şeyi çok iyi bildiği farzedilen doğa. Doğal ortamda dişi kedi tam gelişmeden hamile kalır mı? Yılda dört beş kez doğum, her doğumda altı yavru yapar mı? Kuşkusuz doğal ortamda tek avcı fare ve kuş yiyen kedi değildir; kedinin ağaç altına gizlediği yavruları da, gökyüzünde dolaşan şahinlerin besin kaynağıdır. Duyduğu merakla sığınağından ilk kez çıkan küçük bir kedi yavrusu, bir şahinin pençelerinde kaybolacaktır. Kendisi ve yavruları için avlanmakla uğraşan dişi kedi, büyük bir olasılıkla yavrularından sadece bir tanesini, en fazla iki tanesini koruyabilecektir. Beş altı yavrusu olan evcil bir kedinin bir veya iki yavrusu alındığında, bunun pek farkına varmadığını görürsünüz: sızlanır, onları kısa bir süre arar ve sonra unutur. Ama iki yavrusu olan kedinin yavrularından birini, altı haftalık olup analarından ayrılma zamanı gelmeden alırsanız, kedi çılgıncasına huzursuz olur, evi tepeden tırnağa arar. Şehir evinde, sıcacık bir sepet içindeki altı yavruya, yanlış yerde bulunan kartal ve şahin yemi olarak bakılabilir belki de. Eğer öyleyse, doğa ne kadar inatçı, ne kadar katı: Kediler yüzyıllardır insanların dostu olduklarına göre, doğa kendini bu duruma uydurup; bir batında altı yavru, yılda dört doğum kuralını biraz olsun değiştiremez miydi?

Bu kedi ilk doğumunu büyük şikâyetlerle müjdeledi. Bir şeyler olacağının farkındaydı; olay gerçekleştiğinde birisinin yanında olmasını sağlamaya çalışıyordu. Çiftlikte doğum yapacak kediler karanlık ve ücra bir yere giderler; bir ay sonra süt taslarını göstermek istedikleri yavruları peşlerinde, tekrar ortaya çıkarlar. Çiftlikteki kedilerimize yavrulayacakları bir yer hazırlamak zorunda kaldığımı hiç hatırlamıyorum. Siyah beyaz kediye sepetler, mutfak dolapları, elbise dolaplarının altları gösterildi. Hiçbirini beğenmişe benzemiyordu, doğumdan önceki iki gün evin içinde nereye gittiysek peşimizden geldi, miyavlayıp bacaklarımıza sürtündü.

Doğum sancıları başladığında mutfakta yerdeydi, çünkü insanlar mutfaktaydı. Mavi, soğuk muşamba ve muşambanın üstünde dikkat çekmek için miyavlayan, huzursuzca mırlayan, yanındakiler onu bırakıp gitmesin diye etrafına bakman şişman bir kedi. Bir sepet getirip kediyi içine koyduk ve biraz çalışmak için mutfaktan çıktık. Bizi takip etti. Onunla kalmamız gerektiği anlaşılmıştı. Saatlerce sancı çekti. En sonunda ilk yavru göründü, ama ters gelmişti. Birisi kediyi tuttu, diğeri yavruyu kaygan arka bacaklarından çekti. Yavru dışarı çıktı ama başı içeride sıkıştı. Kedi ısırdı tırmaladı ve haykırdı. Bir kasılma yavruyu dışarı attı, yarı delirmiş kedi hemen dönüp yavruyu ensesinden ısırdı ve yavru öldü. Diğer dört yavru sağ salim doğduklarında, ensesinden ısırılanın en büyük ve en güçlü yavru olduğu anlaşıldı. Bu kedi altı kez yavruladı, her doğumda beş yavrusu oldu ve doğururken çok acı çektiği için her seferinde ilk doğan yavrusunu öldürdü. Bu huyu bir tarafa bırakılırsa iyi bir anneydi.

Yavruların babası, kızışma döneminde bahçede birlikte dolaştığı iri kıyım kara kediydi; diğer zamanlarda erkek merdivenin en alt basamağında, kendisi en üst basamağında oturur, karşılıklı kendi tüylerini yalarlardı. Erkeğin eve girmesini istemez, dışarı kovalardı. Yavrular bahçenin yolunu bulabilecek çağa geldiklerinde, merdivende oturmaya başladılar; hepsi siyahlı beyazlı, bahçede tetikte duran kara kediye korkuyla bakan bir, iki, üç, dört tane yavru. En sonunda anne kuyruğunu dikip, erkeği görmezlikten gelerek önden yürüdü. Yavrular onu takip ederek erkeğin önünden geçtiler. Bahçede anne onlara tuvalet terbiyesi verdi, erkek seyretti. Sonra anne öne düşüp basamakları çıktı; onlar da arkadan geldiler, bir, iki, üç, dört.

Az pişmiş ciğer ve mezgit buğulamadan başka bir şey yemiyorlardı; onları alabilecek insanlara bunu söylemedim.

Bu kedi ve bütün yavruları için fareler, ilgi çekici nesnelerdi sadece.

Evde, Londra'nın başka hiçbir yerinde görmediğim bir düze-

nek vardı. Birisi mutfak duvarındaki bir düzine kadar tuğlayı yerinden çıkartmış, duvarın dışa bakan yüzüne metal bir ızgara, içeriye bakan yüzüne de bir kapı yerleştirmişti; bu, pek sıhhi denemeyecek bir çeşit erzak dolabıydı, ama modası geçmiş bir ihtiyaca, kiler ihtiyacına cevap veriyordu. Burada peynir ve ekmek yeterli serinlikte kurumadan saklanabiliyordu. Ama bu küçük kilere fareler dadandı. Duvarlarda yaşayan farelerin insan korkuları yok denecek kadar körelmişti. Mutfağa aniden girip bir fareyle karşılaştığımda; fare gözleri parlayarak bana bakıyor, gitmemi bekliyordu. Eğer kalıp da ses çıkarmazsam, yiyecek aramaya devam ediyordu. Eğer bağırır veya üstüne bir şey atarsam, telaşsızca duvarın içine süzülüyordu.

İnsanlardan çekinmeyen bu yaratıklara kapan kurmaya elim varmıyordu; ama karşılarına bir kedi çıkarmanın, deyim yerindeyse adil olduğuna karar verdim. Fakat kedi farelere aldırmıyordu. Bir gün mutfağa girdiğimde kediyi mutfak masasına uzanmış, yerdeki iki fareyi seyrederken buldum.

Yavruların doğumuyla birlikte kedinin olduğu varsayılan gerçek içgüdüleri harekete geçerdi belki? Çok geçmeden doğurdu, yavrular alt kata inecek kadar büyüdüklerinde kediyi dört yavrusuyla birlikte açıkta hiç yiyecek bırakmadığım mutfağa bir geceliğine kapattım. Gün ağarırken bir bardak su için mutfağa girip ışığı açtığımda, kediyi yere uzanmış emzirirken buldum, bir, iki, üç, dört yavru; yarım metre ötede kediden değil ışıktan rahatsız olmuş bir fare dikiliyordu. Fare kaçmadı bile, benim gitmemi bekledi.

Kedi ya farelerin varlığından hoşnuttu ya da onlara göz yumuyordu; köpeklerin düşman olduğunu bilmediğinden, onu kovalayan alt kattaki biraz şaşkınca köpeğin bacaklarının arasına girip mırlayarak hayvanı etkisiz hale getirip teslim aldı. Köpek onun ve doğurduğu bütün yavruların dostu oldu. Ama bir keresinde korkuyu tattı, karanlıktan çok korktu; hep söylendiği gibi kediler karanlığa alışık gece yaratıkları olsalardı, korkmaması gerekirdi.

Bir öğleden sonra Londra'ya gece çöktü. Mutfakta ayakta dur-

muş, bir konukla birlikte yemek üstü kahvesi içiyordum, hava kararmıştı ve kirlendi, sokak lambaları yandı. Güpegündüz aydınlıktan gece karanlığına geçiş en fazla on dakika aldı. Korkmuştuk. Zaman kavramını mı yitirmiştik? Mahut bomba en sonunda bir yerlerde patlamış ve dünyayı pis bir bulut mu kaplamıştı? Bu güzel adanın dört bir yanına yayılmış ölüm fabrikalarından biri kaza sonucu zehirli gaz mı salıyordu? Kısacası bunlar bizim son dakikalarımız mıydı? Hiçbir şey bilmiyorduk, pencere yanında durup seyrettik. Hava nefes alınamayacak kadar ağır ve kükürt yüklüydü; siyahımsı sarı bir karanlık; maden ocaklarında patlamalar sonrasında olduğu gibi genzimiz yanıyordu.

Olağanüstü bir sessizlik vardı. Sessizce beklemek, kriz anlarında Londra'nın gösterdiği ilk ve en rahatsız edici belirtidir.

Bütün bunlar olurken kedi tir tir titreyerek masanın üstünde oturuyordu. Ara sıra ses çıkarıyordu – miyavlama değil, bir feryat, sorgulayan bir şikâyet. Masadan alınıp okşandığında debelendi, yere atladı ve sonra kaçmayıp merdivenlerden sürüne sürüne yukarı çıktı, titreyerek yatağın altına uzandı. Doğrusu tıpkı bir köpek gibiydi.

Yarım saat sonra gökyüzünü kaplayan karanlık kalktı. Şehirden yükselen ve normal olarak dağılan kirli hava, birbirine ters hava akımlarının yarattığı yerinden hiç kıpırdamayan durağan hava çatısının altında hapsolmuştu. Yeni bir rüzgâr durağan hava kitlesini yerinden oynatınca şehir yeniden nefes almaya başladı.

Kedi bütün öğleden sonra boyunca yatağın altından çıkmadı. Nihayet tatlı dille kandırıldığında akşamüstünün duru ışığında pencere önünde oturup karanlığın basmasını izledi – gerçek karanlığın. Sonra tarazlanmış ve korkudan dikilmiş tüylerini yaladı, biraz süt içti, kendine geldi.

Evden taşınmazdan hemen önce, hafta sonunu başka bir yerde geçirmek zorunda kaldım, kediye bir arkadaşım baktı. Döndüğümde kalça kemiği kırılmış, veterinerdeydi. Evde yüksek bir pencerenin üstünde, kedinin çıkıp güneşlendiği düz bir çatı vardı.

Bilinmeyen bir nedenden ötürü üç kat yükseklikteki çatıdan, bodrumdaki avluya düşmüştü. Bir şeyden fena halde korkmuş olmalıydı. Her neyse, uyutulması gerekti ben de Londra'da kedi beslemenin hata olduğuna karar verdim.

Taşındığım evde kedi beslemek imkânsızdı. Buz gibi taş bir merdiven boyunca üst üste dizilmiş altı küçük daireden oluşan bir blok. Ne bir avlu, ne de bahçe vardı: En yakın toprak parçası bir kilometre ötede Regent Parkı'ndaydı. Burası kedilere göre değil diye düşünebilirdiniz; ama sarılı siyahlı bir dişi, köşedeki bakkalın vitrinini süslüyordu; bakkal kedinin geceleri orada tek başına uyuduğunu söyledi; tatile giderken başının çaresine bakması için kediyi sokağa bırakıyormuş. Ona sitem etmenin bir anlamı yoktu çünkü soruyordu: Sağlıklı ve mutlu görünmüyor mu? Doğrusu, öyle görünüyordu. Üstelik beş yıldır bu şekilde yaşıyordu.

Görünüşe bakılırsa sahibi olmayan iri bir kara kedi, apartmanın merdivenlerinde yaşamaya başladı. Birimizin onu sahiplenmesini istiyordu. Oturur, içeri girilir veya dışarı çıkılırken birimizin kapısı açılsın diye bekler sonra miyavlardı, ama birçok kez terslenmiş gibi, çekinerek. Biraz süt içer, yemek artıklarını yerdi, bacaklara sürtünür, kalmak için izin isterdi. Ama ısrar etmeden, hatta aslında ümitsizce. Onu kimse almadı. Her zaman olduğu gibi tuvalet meselesi vardı. Kimse elinde pis kokulu toprak kutusu, merdivenlerle çöp bidonu arasında mekik dokumak istemiyordu. Üstelik apartmanın sahibi kedi istemiyordu. Hem belki de, diye kendimizi rahatlatmaya çalışıyorduk, dükkânlardan birinin kedisiydi ve bize misafir geliyordu. Sonuçta onu sadece besledik.

Gündüzleri kaldırımda oturup trafiği seyreder, dükkânlara girip çıkardı: yaşlı bir şehir kedisi; nazik kedi; iddiası olmayan kedi.

Köşede üç sebze meyva arabasının durduğu bir yer vardı, sahipleri üç yaşlı insandı: biri şişman biri zayıf iki erkek kardeş ve şişman kardeşin kendisi de şişman karısı. Ufak tefektiler, boyları bir elli kadardı, durmadan şakalaşırlar, şakalar hep hava üstüne olurdu. Kedi onları ziyarete gittiğinde arabalardan birinin altına

uzanır, sandviçlerinden artanları yerdi. Küçük yuvarlacık adamla evli, kıpkırmızı, adeta siyaha kaçacak kadar kırmızı yanaklı küçük yuvarlacık hanım, kediyi eve almak istediğini ama kendi kedisi Tibby'nin bundan hoşlanmayacağından çekindiğini söylerdi. Hiç evlenmemiş ve onlarla birlikte yaşayan küçük sıska kardeş şaka yollu onu kendisine arkadaş olsun diye eve alabileceğini ve Tibby'ye karşı koruyacağını söylerdi: Karısı olmayan bir erkeğe kedi gerekirdi. Bence alacaktı da; fakat sıcak çarpmasından aniden öldü. Sıcaklık ne olursa olsun bu üçü türlü türlü atkılara, kazaklara, ceketlere, paltolara bürünmüş olurlardı. Zayıf kardeş bir yığın giysinin üstüne hep palto giyerdi. Sıcaklık 13 dereceyi geçtiğinde de sıcak dalgası var diye yakınırdı, sıcak ona fena halde dokunuyordu. Bu kadar çok giyinmezse böylesine sıcaklamayacağını söyledim. Ama belli ki hafif giyinmek ona çok yabancıydı: Rahatsız oldu. Bir yıl hava uzun süre iyi gitti, Londra'da sahici bir sıcak dalgası. Her gün hafif giyimli, dostça davranan insanlarla dolu neşeli, sıcak bir caddeye iniyordum. Fakat ihtiyarcıklar hâlâ başörtüsü, atkı ve kazaklaydılar. Yaşlı hanımın yanakları kızardıkça kızarıyordu. Sürekli sıcak konusunda şakalar yapıyorlardı. Kedi onların ayaklarının dibinde, düşmüş eriklerin ve buruşmuş kıvırcık yapraklarının arasında, arabanın gölgesine uzanmış olurdu. Sıcak dalgasının ikinci haftasının sonuna doğru bekâr kardeş sıcak çarpmasından öldü, kedinin bir ev bulma fırsatı da ortadan kalktı.

Birkaç hafta şansı yaver gitti, birahaneye buyur edildi. Bu iş, bizim binanın zemin katında oturan ve geceleri birahaneye giden fahişe Lucy sayesinde oldu. Lucy onu beraberinde götürür, tezgâhın köşesinde yüksek bir tabureye otururdu, kedi de yanındaki taburede olurdu. Barda çok sevilen, canayakın bir hanımdı Lucy; birlikte olmayı seçtiği herkes de iyi karşılanırdı. Sigara veya içki almaya girdiğimde orada oturan Lucy ile kediyi görürdüm. Lucy'nin dünyanın dört bir yanından, her yaştan, birahanenin eski ve yeni müşterisi çok sayıda hayranı; ona içki ısmarlar, barmen ve karısını kediye süt ve patates cipsi versinler diye sıkıştırırlardı.

Bara kedi getirmenin ilginçliği çabuk geçmiş olmalı ki Lucy çok geçmeden barda tekrar yalnız başına iş tutmaya başladı.

Soğuklar bastırıp hava erken kararmaya başladığında, kedi ana kapı kapanmadan önce merdivenlerin en üstüne çıkardı hep. Bu çıplak, acımasız, soğuk basamaklarda bulduğu, olabildiğince sıcak bir köşede uyurdu. Çok soğuklarda içimizden biri kediyi bir geceliğine içeri alırdı; sabahları bacaklarımıza dolanarak bize teşekkür ederdi. Sonra kedi yok oldu. Kapıcı kendini savunan bir edayla onu alıp uyutulsun diye hayvanları koruma derneğine götürdüğünü söyledi. Bir gece kapı açılsın diye saatlerce beklemeye dayanamamış, sahanlığı kirletmiş. Kapıcı buna katlanacak değilmiş, öyle söyledi. Bizim topumuzun pisliğini temizlemek yeterince çekilmezmiş, bir de kedilerinkini temizleyemezmiş.

Bölüm Üç

Kediler diyarında bir evde yaşamaya başladım. Eski evler, duvarlarla ayrılmış dar uzun bahçeler. Arka pencerelerimiz her iki yanda da inceli kalınlı, çeşitli yüksekliklerde on-on beş duvara bakıyor. Ağaçlar, çimenlik, bodur bitkiler ve çalılar. Farklı yüksekliklerde çatıları olan bir de küçük tiyatro. Burası tam kedilere göreydi. Duvarlarda, çatılarda, bahçelerde daima kediler bulunurdu, mahalledeki çocukların yetişkinlerce akıl erdirilmesi güç, tahmini imkânsız özel kurallara göre süren yaşamları gibi, bu kedilerin de karmaşık ve gizemli bir yaşamları vardı.

Evde bir kedi olacağını biliyordum. Hani ev çok büyük olunca birilerinin gelip oraya yerleşeceğini bilir ya insan, bazı evlerin de kedisi olur muhakkak. Yine de nasıl bir yer olduğunu anlamak için etrafı koklamaya gelen kedileri bir süre kovaladım.

O korkunç 1962 kışı boyunca siyah beyaz yaşlı bir erkek kedi bahçeyi ve arka verandanın çatısını ziyaret etti. Çatıdaki cıvık karların üstünde oturur; toprağı donmuş bahçeyi kolaçan eder; arka kapı kısa süreliğine açıldığında, orada öylece oturup içerinin sıcaklığına bakardı. Güzellikten zerre kadar nasibini almamıştı, bir gözünün etrafında beyaz bir leke, yırtık bir kulak, hep hafifçe aralık duran, salyalı bir ağız. Üstelik sokak kedisi değildi. Caddede rahat bir evi vardı, neden orada kalmadığını kimse bilmiyordu.

O kış, İngilizlerin çile çekmeye ne kadar gönüllü oldukları konusunda epeyce öğretici oldu.

Evlerin çoğu Londra Belediyesine aitti, soğuğun ilk haftasında borular donup patladı, insanlar susuz kaldı. Su şebekesi don-

muş vaziyette öylece kaldı. Yetkililer caddenin köşesinde ana boruya bağlı bir musluk yaptılar ve kadınlar ayaklarında ev terlikleri, otuz santim cıvık karla dolu kaldırımlarda, tenekelerle ve damacanalarla su taşıdılar haftalarca. Terlikler sıcak tutsun diye giyiliyordu. Kaldırımın cıvık karı ve buzu temizlenmiyordu. Kadınlar suyu sık sık kesilen musluktan su taşıdılar, bir haftadır evlerde sıcak su olmadığını, suyu ocakta ısıttıklarını anlattılar, bir hafta, iki hafta derken, üç, dört, beş hafta. Tabii banyolarda da sıcak su yoktu. Kiralarını, sıcak ve soğuk su paralarını ödedikleri halde neden şikâyet etmedikleri sorulduğunda, belediyenin donuk borulardan haberdar olduğunu, ama bir şey yapmadığını söylediler. Londra Belediyesi soğuk dalgasını mazeret göstermişti: İnsanlar da bu teşhise katıldılar. Sesleri biraz sıkıntılı olmakla birlikte üstlerine düşeni yapmanın huzuru içindeydiler; hiç de kaçınılmaz olmadığı halde Allah'ın takdiri diye gördüğü eziyetleri çekerken hep böyle huzur içindedir bu millet zaten.

Yaşlı bir adam, orta yaşlı bir kadın ve küçük bir çocuk bu kış günlerini köşedeki dükkânda geçiriyorlardı. Dükkânın içi soğutucular yüzünden doğanın reva gördüğü sıfırın altındaki sıcaklıktan bile daha soğuktu; dışarıdaki buzlanmış kar birikintilerine doğru açılan kapı hiç kapanmazdı. İçeride ısıtıcı yoktu. Yaşlı adam zatülcenp oldu ve iki ay hastanede yattı. Sağlığı sürekli bozulduğu için ilkbaharda dükkânı satmak zorunda kaldı. Beton zeminde oturan çocuk soğuk yüzünden durmadan ağlar, ince yünlü elbisesi, ince hırkası ve ayağında erkek çoraplarıyla tezgâhın arkasında duran, elleri soğuktan şişmiş ve kızarmış, gözlerinin ve burnunun akıntısı dinmeyen, sürekli bir şeylerin kötü olduğundan yakınan annesinden dayak yerdi. Pazarda hamallık yapan bitişikteki yaşlı adam, evinin kapısı önündeki buzda kayıp belini incitti, haftalarca işsizlik sigortasından aldığı parayla yaşamak zorunda kaldı. Yaşlı adamın oturduğu ve ikisi çocuk dokuz on kişinin yaşadığı evdeki yegâne ısınma aracı, tek çubuklu bir elektrik sobasıydı. Evden üç kişi hastanelik oldu, biri zatürre olmuştu.

Ağızları pürüzlü buz sarkıtlarıyla sımsıkı kapanmış muslukların patlattığı borular olduğu gibi kaldı; kaldırımlar kayma pisti gibiydi; yetkililer de hiçbir şey yapmıyorlardı. Tabii orta sınıfların yaşadığı yerlerdeki kaldırımlar kar yağar yağmaz temizleniyor ve yetkililer haklarını arayan, onları mahkemeye verme tehdidi savuran kızgın vatandaşların isteklerini yerine getiriyorlardı. Bizim bölgemizde insanlar ilkbahar gelene kadar bu çileyi çekti.

Etraf on bin yıl önce mağaralarda yaşayanlar kadar kış şartlarına teslim olmuş insanlarla dolu olunca, gecelerini buzlu damda geçirmeyi tercih eden yaşlı erkek kedinin tuhaflıkları önemini kaybetti.

O kış iki arkadaşımıza bir kedi yavrusu vermek istemişler. Bir arkadaşlarının Siyam kedisi, sokak kedisinden yavru yapmış. Melez yavrular bedavaymış. Bahsettiğim arkadaşlar, karı koca küçük bir dairede yaşıyorlar, üstelik bütün gün dışarıda çalışıyorlardı; ama yavruyu görünce dayanamamışlar. Yavru hafta sonunda gelmiş, iki gün konserve ıstakoz çorbası ve tavuk sufle ile beslemişler; hayvan ille de erkeğin, yani H.'nin çenesinin altında ya da hiç olmazsa tenine değen bir noktada uyumak istediği için, birbirine düşkün çiftin gecelerini berbat ediyormuş. Karısı S. telefonda tıpkı Colette'in hikâyesindeki kadının başına geldiği gibi, bir kedinin kocasını elinden almakta olduğunu söyledi. Pazartesi yavruyu tek başına bırakıp işe gitmişler, geldiklerinde bütün gün yalnız kaldığı için üzgün ve ağlar bulmuşlar. Onu size getireceğiz dediler. Getirdiler de.

Yavru altı haftalıktı. Siyam genleri yüzünün biçimi, kulakları, kuyruğu ve bedeninin ince hatlarında ortaya çıkıyordu, büyüleyici, narin bir peri masalı kedisiydi. Sırtı tekirdi: Yukarıdan ya da arkadan bakınca, grili açık bejli güzel bir tekir yavruydu. Ama göğsü ve karnı griye kaçan sarı, yani Siyamlarda olduğu gibi bir bejdi, boynunda siyah yarım çubuklar vardı. Yüzüne karakalem çekilmişti – gözlerin etrafında siyah ince halkalar, yanaklarda ince siyah çizgiler, etrafına siyah çizgi çekilmiş, bej rengi, ucu pembe,

minik bir burun. İnce ön patilerini düz tutup otururken önden bakıldığında, egzotik bir güzelliği vardı yaratığın. Ona hayran beş kişinin etrafını çevirdiği küçücük şey, sarı halının ortasına bizden hiç korkmadan oturdu. Sonra her santimini inceleyerek bütün evi azametle dolaştı, yatağıma sıçradı, çarşafın kıvrımına girdi, rahatça yerleşti.

S., H.'yi alıp giderken: Bu iş biraz daha devam etse kocasız kalacaktım diyordu.

Kocası çok mutsuz ayrıldı, sabahları pembe bir dilin insanın yüzüne yavaşça dokunmasıyla uyanmak kadar harika bir şey olamaz diyordu.

Yavru merdivenden aşağıya indi, daha doğrusu hopladı, her basamak boyunun iki katıydı: Önce ön patilerini alt basamağa indirdi, sonra arkasını hop diye aşağıya aldı; ön patiler, sonra hop. Giriş katını inceledi, kendisine sunulan konserve mamayı geri çevirdi, sonra miyavlayarak tuvalet kutusu istediğini anlattı. Tahta talaşlarını istemedi, yırtılmış gazeteleri, başka bir şey yoksa ne yapalım der gibi müşkülpesent bir tavırla kabul etti. Başka bir şey yoktu: Dışarıdaki toprak tamamen buz tutmuştu.

Konserve kedi maması yemeyi reddetti. Yemeyecekti işte. Ben de onu ıstakoz çorbası ve tavukla besleyecek değildim. Dana kıyması üstünde uzlaşmaya vardık.

Yiyecek konusunda bekâr bir gurme kadar güç beğenir oldu hep. Yaşlandıkça da daha beter oluyor. Henüz yavruyken bile duyduğu rahatsızlığı, keyfi ya da naletlikte direnme kararlılığını yediği, yarım yamalak yediği veya yemediği şeylerle anlatabiliyordu. Yeme alışkanlığı etkili bir dil.

Belki de annesinden erken ayrılmıştır diye düşünüyorum. Kedi uzmanlarına haddim olmayarak bir şey söylemek istiyorum, uzmanlar kedi yavrusunun altı haftalık olur olmaz annesinden ayrılabileceğini söylüyorlar, ama yanılıyorlar bence. Bu kedi annesinden ayrıldığında tam altı haftalıkmış. Yemek konusundaki mızmızlığının altında, yeme sorunları olan bir çocuğun yemeğe karşı

duyduğu nevrotik düşmanlık ve şüphe yatıyor. Yemek yemek zorunda olduğunu kabul ediyor, yiyordu da; ancak asla yemek yemenin hazzı için yemedi, yemiş olmak için yedi. Ayrıca yeteri kadar anne sıcaklığı görmemiş insanlarla ortak bir başka özelliği daha var. Hâlâ içgüdüsel olarak katlanmış bir gazetenin, kutunun veya sepetin içine giriyor – örten, sarmalayan her şeyin. Üstelik, çabucak kendisini hakarete uğramış hissediyor; surat asmaya fazlasıyla hazır. Müthiş de korkak.

Anneleriyle yedi sekiz hafta kalan kedi yavruları rahatça yemek yiyorlar ve güvenliler. Ama o kadar ilginç değiller tabii.

Bu kedi yavruyken asla yatağın dışında uyumadı. Ben yatağa girinceye kadar bekler sonra üstümde dolaşıp yer beğenirdi. Yatağın iyice içine girer, ayakucuma gider, omzuma yerleşir ya da yastığın altına sokulurdu. Aşırı hareket ettiğimde, rahatsızlığını belli ederek öfkeyle yer değiştirirdi.

Yatağı düzeltirken istifini bozmaz, yerinden çıkmazdı; battaniye ile çarşaf arasında memnuniyetle, bazen saatlerce kalır, küçücük bir kabartı gibi görünürdü. Okşadığınızda kabartı mırlar ve miyavlardı. Ancak mecbur kalınca dışarı çıkardı.

Kabartı yatağın içinde hareket eder, kenara gelince duraklardı. Yere doğru kayarken heyecanlı bir mır sesi duyulduğu da olurdu. Saygınlığı zedelendiğinden alelacele yalanır, ateş püsküren sarı gözler, gülme gafletinde bulunanlara çevrilirdi. Sonra her bir tüyüne kadar kendinin farkında, sahne ortasına ilerlerdi.

Müşkülpesent bir edayla, zor zahmet yemek yeme zamanı. Tuvalet kutusu zamanı, zarafetle yapılan bir iş. Açık bej rengi kürkü düzeltme zamanı. Bir de oyun zamanı, asla sırf oynamak için değil, ancak seyredildiği zaman.

Kendinin mağrurca farkındaydı, güzellikten başka özelliği olmayan bir kız gibi: Hep içindeki kameraya göre poz veren beden ve yüz, maske gibi yapmacık bir duruş: Bakın ben buyum işte, saldırgan göğüsler, hep hayranlarım arayan, gülmeyen, düşmanca bakan gözler.

Bu kedi insan olsaydı, giysilerini ve saç biçimini silah gibi taşıyan, ama bu rolü oynamak ağır geldiğinde, her şeyinin hoş görüldüğü çocukluğuna geri dönebileceğinden emin çağdaki kızların yaşındaydı – kendinden hoşnut, pozlar vererek, prensesler gibi evde dolaşır, sonra yorulur, biraz hırçın, katlanmış bir gazetenin içine ya da bir yastığın arkasına sığınırdı, orada emniyette, etrafı seyrederdi.

En hoş numarasını daha çok misafir varken yapardı, kanepenin altında sırtüstü yatar, patilerini hızlı hızlı kanepeye geçirerek kendini kaydırırdı, durup küçük güzel kafasını yana çevirir, sarı gözleri kısılmış alkış beklerdi. "Aman güzel pisi! Tatlı şey! Güzel kedi!" Numara tekrarlanırdı.

Bazen de uygun bir yerde, sarı halıda veya mavi yastıkta sırtüstü yatar, patilerini sanki leopar soyundan gelen narin bir yaratıkmışçasına leopar beneklerine benzeyen hafifçe siyah benekli açık bej göğsüyle karnı iyice görünsün diye içe kıvırır, kafasını arkaya atar, yavaş yavaş yuvarlanırdı. "Seni güzel şey, aman ne güzelsin." İltifatlar kesilene kadar gösteri tekrarlanırdı.

Ya da arka verandada otururdu ama süssüz masanın üstünde değil, üstünde toprak nergis ve sümbül saksıları olan küçük sehpanın üstünde. Beyaz ve mavi çiçeklerin arasında, fark edilip de beğenilinceye kadar poz verip otururdu. Sadece bizlerin beğenmesi değil elbette; buzu hâlâ tam çözülmemiş bahçeyi sinsi sinsi kolaçan eden ve bize korkunç kışı hatırlatan romatizmalı yaşlı erkek kedinin de ona hayran kalması gerekiyordu. Erkek kedi, camın arkasına baktığında yetişkinliğe erişmemiş güzel bir kedi gördü. Kedimiz de onu gördü. Kafasını yukarı dikip bir o yana bir bu yana baktı; bir sümbül çiçeğini ısırıp kopardı, sonra yere attı; kayıtsızca kürkünü yalamaya başladı; sonra arkasına küstahça bir bakış fırlatıp yere atladı, evden içeri girip erkeğin görüş alanından çıktı. Birisinin omzunda veya kucağında merdivenlerden yukarı çıkarken pencereden dışarıya bakıp, bazen bize gece oracıkta donarak ölmüş olmalı dedirtecek kadar hareketsiz duran zavallı yaşlı hayva-

na bakardı. Öğle güneşi bahçeyi biraz olsun ısıttığında erkek kedi oturup yalanmaya başlar, biz de rahatlardık. Kedimiz bazen pencerede oturur erkeği seyrederdi, ama hayat onun için hâlâ kollara, yataklara, yastıklara ve insanların kuytularına sokulmak demekti.

Derken bahar geldi, arka kapı açıldı, tuvalet kutusuna şükürler olsun gerek kalmadı ve arka bahçe kedimizin bölgesi oldu. Altı aylıktı, doğaya göre tam yetişkindi.

O zamanlar alabildiğine güzel, alabildiğine kusursuzdu; yıllar önce eşi ve benzerinin asla bulunamayacağına yemin ettiğim o kediden bile daha güzeldi. Aslında o kedinin eşi benzeri yoktu elbette; çünkü onun kişiliği baştan aşağıya kibarlık, incelik, sevecenlik ve zarafetten oluşuyordu – peri masallarının ve kocakarıların dediği gibi, genç ölmesi kaçınılmazdı.

Kedimize, yani prensese gelince, çok güzeldi, hâlâ da güzel ama saklamanın âlemi yok, bencil bir yaratık.

Kediler bahçe duvarının üstüne sıralandılar. En başta arka bahçelerin kralı, kışın gördüğümüz kasvet verici yaşlı kedi. Sonra görünüşünden onun oğlu olduğu besbelli, komşunun siyah beyaz yakışıklı kedisi. Kavgadan yara bere içinde kalmış bir tekir. Yenileceğinden emin olduğu için duvarın üstünden hiç kıpırdamayan grili beyazlı kedi. Bir de bizimkinin açıkça hayranlık beslediği, kaplana benzeyen gösterişli genç erkek. Ne çare, yaşlı kralı yenen çıkmamıştı. Bizim prenses kuyruğunu dikip dışarıya gezintiye çıktığında hepsini açıkça görmezlikten gelip sadece genç kaplana baktı, kaplan ona doğru atladı ancak kış kedisinin duvarda yattığı yerde şöyle bir kıpırdaması yetti, genç kedi selameti gerisin geri duvarın üstüne sıçramakta buldu. Bu iş haftalarca sürdü.

Bu arada H. ile S. yitirdikleri kedilerini ziyarete geldiler. S. prensesin istediğini seçememesinin çok haksız ve korkunç bir şey olduğunu söyledi; H. böyle olması gerektiğini söyledi: Prensese yaşlı ve çirkin bile olsa bir kral yaraşırdı. Müthiş vakur dedi H., varlığı hissediliyor; hem uzun kışa asilce katlanarak genç ve güzel kediyi hak etti.

Artık çirkin kediye Mefisto adını takmıştık. (Duyduğuma göre kendi evindeki adı Billy'ymiş.) Bizim kediye birçok isim koyduk ama hiçbiri tam oturmadı. Melissa ve Franny; Marilyn ve Safo; Circe, Ayşe ve Suzette. Onunla sohbet edip sevgi sözcükleri söylerken sesli harfleri uzatılmış sıfatları duyunca mırlar ve gırlardı – güzeliiim, tatlınm.

Çok sıcak bir hafta sonunda, berbat bir yazın hatırladığım kadarıyla sıcak geçen tek hafta sonunda kızıştı.

H. ile S. pazar günü öğle yemeğine geldiler, arka verandada oturup doğanın seçimini izledik. Ne bizim istediğimiz. Ne de kedimizinki.

Kavga iki gece sürmüştü, bahçede uluyan, haykıran, avaz avaz kediler, korkunç kavgalar. Bunlar olurken gri kedi yatağımın ayak ucunda oturuyor, sağa sola oynayan kulakları dik, kuyruk ucunu hafifçe oynatarak olan biteni kuyruk diliyle yorumlayıp karanlığa bakıyordu.

O pazar ortalıkta sadece Mefisto vardı. Gri kedi kendinden geçmiş, bahçede yuvarlanıp duruyordu. Yanımıza geldi, yerde yuvarlanıp ayaklarımızı ısırdı. Bahçenin ucundaki ağaçla yer arasında mekik dokudu. Yuvarlanıp bağırdı, çağırdı, davet etti.

S., kedimize âşık H.'ye bakarak "Gördüğüm en rezil şehvet gösterisi," dedi.

"Vah zavallıcık," dedi H., "Mefisto'nun yerinde olsaydım, sana böyle kötü davranmazdım."

"Aman H." dedi S., "iğrençsin, millete söylesem dünyada inanmazlar. Ama hep söylemişimdir, iğrençsin."

H. kendinden geçmiş kediyi okşayarak, "Hıı, hep söylersin cidden," dedi.

Aşırı sıcak bir gündü, öğle yemeğinde çok şarap içmiştik, aşk oyunu bütün öğleden sonra sürdü.

Mefisto nihayet duvardan aşağıya, gri kedinin kıvranıp yuvarlandığı tarafa atladı – ama eyvahlar olsun, yüzüne gözüne bulaştırdı.

İçtenlikle acı çeken H. "Aman tanrım," dedi, "Nasıl böyle bir şey yapar, gerçekten affedilmez."

Kedimizin çektiği işkenceye bakıp kederlenen S., ikide birde yüksek ve dramatik bir sesle seksin buna değip değmeyeceği konusundaki tereddütlerini dile getiriyordu. "Şu hale bakın," dedi, "Bizim gibi. Biz de böyleyiz."

"Biz hiç de böyle değiliz," dedi H. "Mefisto böyle. Vurmak lazım onu."

Ne duruyorsun, dedik hepimiz birden: Hiç olmazsa bir yere kapat da, komşudaki genç kaplan şansını deneyebilsin.

Ama yakışıklı kedi ortalıkta yoktu.

Şarap içmeye devam ettik; güneş parlıyordu; prensesimiz dans etti, yuvarlandı, ağacın üstünde mekik dokudu, nihayet işler yoluna girdi, kocamış kral ona defalarca girdi.

"Bu iş baştan aşağı yanlış," dedi H., "bir kere kral onun için çok yaşlı."

"Aman tanrım" dedi S., "Doğru eve. Çünkü seni hemen eve götürmezsem yemin ederim bu kediyle kendin sevişeceksin."

"Keşke yapabilseydim," dedi H. "Ne muhteşem hayvan, ne hoş yaratık, nasıl da prenses, kedi olup harcanmış, buna dayanamıyorum."

Ertesi gün kış geri geldi; bahçe soğuk ve ıslaktı; gri kedi eski müşkülpesent, kibirli halini aldı. Hâlâ hepsinden üstün yaşlı kral, usul usul yağan İngiliz yağmurunun altında bahçe duvarına uzanmış, bekliyordu.

Bölüm Dört

Gri pisi hamileliğini rahat geçirdi. Bahçede koşturup duruyor, ağaca bir çıkıp bir iniyordu; haydi bir daha, bir daha; sırf ağaca sarılmış vaziyette başını çevirip, gözleri yarı kapalı, alkışları kabul edeceği an için. Merdivenleri üçer dörder iniyordu. Kanepenin altına girip kendini kaydırıyordu. Onu ilk kez gören herkesin büyük olasılıkla kendinden geçeceğini bildiği için –Aman ne güzel kedi!– misafirler geldiğinde uygun pozunu almış, kapının yanında olurdu her zaman.

Derken tırabzanlardan bir kat aşağıya kaymak istedi fakat yapamadı. Bir daha denedi, yapamıyordu. Küçük düşmüştü, sanki bu işe hiç kalkışmamış da uzun yoldan, dolambaçlı merdivenlerden inmeyi tercih edermiş gibi davrandı.

Ağaca inip çıkmaları yavaşladı, sonra da hiç çıkmaz oldu.

Yavrular kamında oynamaya başlayınca şaşırdı, huzursuzlandı.

Kediler doğumdan yaklaşık iki hafta önce dolapları, kıyıyı köşeyi koklarlar çoğunlukla: neresi uygun neresi değil diye bakınırlar. Bu kedi hiç öyle şeyler yapmadı. İçindeki ayakkabıları çıkarıp yatak odasındaki dolaplardan birini gösterdim – korunaklı, karanlık, rahat bir yer. İçine girdi, tekrar dışarı çıktı. Başka yerler gösterildi. Beğenmediğinden değildi; neler olduğunu anlamıyor gibiydi.

Doğumdan bir gün önce bir koltukta duran eski gazetelerin arasına girdi, ama hareketleri otomatikti, bir amaca yönelik değil-

di. Bir salgı bezi veya her neyse o devreye girmiş, bir şeyleri harekete geçirmiş; o da buna uymuştu, ama yaptıklarının yaşamsal içgüdüleriyle bağlantısı yoktu, yahut da bir daha yapmadığı için bize öyle geldi.

Doğumun başladığı gün ne olduğunun farkına varmaksızın üç saat kadar sancı çekti. Mutfakta yerde otururken şaşırmış bir sesle miyavladı, ona yukarıya, dolaba gitmesini söyleyince dediğimi yaptı. Orada durmadı. O saatten sonra evin içinde ne istediğini bilmeden, etrafı koklayarak, hızlı hızlı bir sürü elverişli yeri dolaştı, ama bir süre sonra vazgeçip tekrar mutfağa geldi. Çektiği acı ya da heyecan azalınca ne yapacağını unuttu, yeniden olağan hayatına dönmek istedi – pohpohlanan, tapılan yavru kedi hayatına. Ne de olsa daha yavruydu.

Onu yukarı çıkarıp dolapta kalmaya zorladım. Kalmak istemedi. Beklenen tepkiler yoktu düpedüz. Aslına bakılırsa hali garip ve dokunaklıydı – gülünçtü de, içimizden gülmek geliyordu. Kasılmalar şiddetlenince huysuzlandı. Miyavladı, şöyle itiraz eden, sinirli bir miyavlama. Başına gelenlere meydan verdiğimiz için bize de sinirlenmişti.

Bir kedinin ilk kez doğurmasını izlemek çok hoş oluyor, beyaz jelatin kesesinde kıvranan o küçücük şey ortaya çıkar çıkmaz anne kedinin keseyi yalayarak çıkartması, göbek kordonunu kesmesi, doğumdan artakalanları yemesi, bütün bunları şahsen ilk kez yapıyor olmasına rağmen bu kadar tertemiz, bu kadar ustaca, bu kadar kusursuzca yapması. Hep bir duraklama anı vardır. Yavru dışarı çıkmış, kedinin arka tarafında yatıyordur. Kedi tuzağa düşüp de kaçmak isteyenlerin tepkisiyle kendisine bağlı yeni nesneye bakar; bir daha bakar, ne olduğunu bilmiyordur; derken uyarıcı mekanizma devreye girer, kedi isteneni yapar, anneliğe geçer, mırlar, artık mutludur.

Bu kedinin doğan yavruya bakıp duraksama süresi, görmüş olduklarımın en uzunuydu. Baktı, dönüp bana baktı, biraz kımıldayıp ona bağlı nesneden kurtulmayı denedi – sonra işler yoluna

girdi. Yavruyu temizledi, kendisinden beklenen her şeyi yaptı, mırladı – daha sonra ayağa kalkıp aşağı kata indi, verandada oturup bahçeyi seyretti. Neyse bu iş de bitti diye düşünüyor gibiydi. Derken karnı tekrardan kasılmaya başladı, dönüp bana baktı – rahatı kaçmıştı, öfkelenmişti. Mimikleri, beden dili açıkça "Çattık belaya! " diyordu. Ona emrettim: Yukarı çık! Yukarı! Çıktı, surat asarak. Kulaklarını arkaya yatırıp, merdivenlerden yukarı ağır ağır çıktı – adeta azarlanmış veya gözden düşmüş bir köpek gibi: Ama köpeklerdeki gurursuzluktan onda eser yoktu: Tam tersi bana da sinir olmuştu, bütün olup bitenlere de. Doğurduğu yavruyu tekrar görünce tanıdı, mekanizma yine çalıştı, yavruyu yaladı. Toplam dört yavru doğurdu, sonra uykuya daldı, hoş bir tabloydu, etrafında meme emen dört şirin yavrusu, kıvrılmış yatan enfes bir kedi. Yavrular çok güzeldi. İlk yavru dişiydi, gözlerinin etrafındaki karakalem çizgilere, göğsüyle bacaklarındaki siyah yarım çubuklara, açık bej hafif benekli karnına kadar hık demiş annesinin burnundan düsmüştü. Derken grimsi mavi kedi: Sonraları bazı ışıkların altında koyu eflatun oluyordu. Sonra büyüdüğünde sarı gözlü, tepeden tırnağa zarif ve güçlü kusursuz bir kara kediye dönüşen kara yavru. Bir de babanın yavrusu, tıpkı onun gibi gayet hantal, zarafet yoksunu siyah-beyaz bir yavru. İlk üç yavruda Siyam soyunun ince çizgileri vardı.

Kedimiz uyandığında artık uyumuş olan yavrulara baktı, silkindi ve alt kata yollandı. Biraz süt içti, çiğ et yedi ve tepeden tırnağa yalandı. Yavruların yanına dönmedi.

Yavruları görmeye gelen S. ile H. anne kediyi merdivenlerin dibinde profilden poz vermiş vaziyette buldular. Sonra koştu, ağaca çıktı, ağaçtan indi – defalarca. Derken eve koşup en üst kata çıktı ve bir kattan ötekine tırabzanlardan kayarak en aşağıya indi. Sonra da mırlayarak H.'nin bacakları arasında dolaştı.

Dehşete düşen S., "Artık annelik yapman gerekiyor," dedi. "Neden yavrularınla beraber değilsin?"

Yavruları unutmuş görünüyordu. Bilinmeyen bir nedenden

ötürü tatsız bir iş yapmak zorunda kalmıştı; işi yapmıştı, mesele bitmişti, işte o kadar. Gece geç vakitlere kadar evin içinde neşeyle oynadı, en sonunda yukarı gitmesini emrettim. Gitmek istemedi. Tutup yavrularına götürdüm. Hiç de sevecen olmayan bir şekilde yanlarına girdi. Yatıp onları emzirmeye niyeti yoktu. Zorla yatırdım. Arkamı döner dönmez onları terk etti. Yavruları emzirirken yanında kaldım.

Yatma hazırlıklarına giriştim. Yatak odasına geri döndüğümde yorganın altında uykuya dalmıştı. Yavrularına geri götürdüm. Kulaklarını arkaya yatırıp onlara baktı, eğer yalvarıp yakarmalara kulak vermeyen bir otorite sembolü olarak yanında dikilip yavruları işaret etmeseydim, tekrar çıkıp gidecekti. Madem ısrar ediyorsun der gibi bir tavırla yanlarına gidip, küt diye çöktü. Yavrular memelerine yapışınca yeteri kadar etkili olmasa da içgüdü tekrar devreye girdi, biraz mırladı.

Gece boyunca dolaptan sıvışıp, her zamanki yerine, yatağıma geldi. Her seferinde geri gönderdim. Ben uyur uyumaz geri geliyor, yavrular da mızıldanıyorlardı.

Sabah olduğunda bu yavrulardan sorumlu olduğunu anlamıştı. Ama dilediğince hareket edebilseydi, o yüce Anaya, doğaya rağmen hepsini aç bırakırdı.

Ertesi gün biz öğle yemeği yerken ağzındaki yavruyu sağa sola savurarak koşa koşa odadan içeri girdi. Yavruyu orta yere bırakıp, yukarı ötekileri almaya gitti. Dördünü de birbirinin ardı sıra getirip mutfakta onlarla birlikte yere uzandı. Herkesten uzakta tek başına kapalı kalmamaya karar vermişti; yavruların savunmasız olduğu bir ay boyunca her birimiz evin neresinde olursak olalım, gri kedinin ağzındaki yavruyu görülmedik ve dehşet verici bir dikkatsizlikle sallayıp çarparak, bütün yavrularıyla birlikte odadan odaya koşturduğunu görürdük. Geceleri ne zaman uyansam, gri kediyi yanımda, yatağın içinde sessizce yatarken bulurdum, fark etmememi umarak sessizliğini bozmazdı. Fark ettiğimi anlayınca beni yumuşatmak için mırlamaya başlar, yüzümü yalayıp

burnumu hafifçe ısırırdı. Hepsi boşa giderdi. Ona geri gitmesini söylerdim, somurtarak giderdi.

Kısacası felaket bir anneydi. Gençliğine veriyorduk. Yavrular bir günlükken onlarla sanki bir aylık ya da beş haftalıklarmış gibi oynamaya kalktı. Tek istediği gönülsüzce verilen memeye ulaşmak olan gözleri açılmamış bir damlacık yavru bozması, kocaman arka ayakların dayağını yer; yumuşak başlayan oyunların sonunda ısırılırdı. Üzücü bir durumdu kuşkusuz; hepimiz ona kızdık; sonra da güldük; işte bu kötüydü, çünkü dayanamayacağı bir şey varsa o da kendisine gülünmesiydi.

Gördükleri kötü muameleye rağmen bu ilk yavrular çok güzel şeylerdi, bu evde doğanların en iyileriydi, hepsinin kendine göre olağanüstü bir yanı vardı, yaşlı Mefisto'nun kopyasının bile.

Bir gün yukarı çıktığımda Mefisto'yu yatak odasında buldum. Yavruları seyrediyordu. Gri kedi ortalıkta yoktu tabii ki. Bir metre kadar uzakta durmuş, kafasını öne uzatmıştı, salyalı ağzı her zamanki gibi açıktı. Onlara zarar vermek niyetinde değildi, merak etmişti.

Yavrular çok albenili olduklarından hemen yer buldular. Ama yine de şanssız yavrulardı. Bir buçuk yıl içinde hepsinin başına bir felaket geldi. Sahiplerinin çok sevdiği anasının kopyası yavru bir gün ortadan kayboldu ve asla bulunamadı. Kara kedi de öyle. Yavru Mefisto gücü ve cesareti sayesinde bir malzeme deposunda yer bulmuştu ama kedilere özgü bağırsak iltihabından öldü. Gördüğüm en ilginç yavruları doğuran eflatun kedi – bej renkli, pembe gözlü üç kusursuz Siyam yavruyla üç kılıksız Londralı, küçük kırpıntı torbaları – yerinden oldu. Eski evine yakın bir sokakta yeni bir yuva bulmuş diye duyduk.

Gri kedinin bir daha doğurmamasına karar verdik. Annelik tarafı hiç yoktu. Yalnız artık çok geçti. Tekrar hamile kalmıştı bile. Ama Mefisto'dan değil.

Bu bölge kedi hırsızları ve simsarları tarafından kedi yatağı diye bilinirdi. Arabayla etrafta dolaşıp, evinde emniyette olmayan

kedilerden beğendiklerini topluyorlardı sanırım. Bu iş geceleri oluyordu; hırsızların kedileri sahiplerini uyandırmasınlar diye hangi yöntemlerle susturduklarını düşünmek bile çok tatsız. Bu sokakta oturanlar etrafımızı çevreleyen hastanelerden şüpheleniyorlar. Hayvanlar üstünde deneyler yapanların işi yine derlerdi; belki de haklıydılar. Her neyse bir gece içlerinde Mefisto da olmak üzere altı kedi birden kayboldu. Böylece gri kedi göğsü parlak beyaz, kaplan gibi genç erkek tekire, gönlünün istediğine kavuştu.

Doğuma yine şaşırdı ama duruma uyum sağlaması çok uzun sürmedi. Loğusalığında kalkıp aşağıya iner, emredilmedikçe de yukarı çıkmazdı; ama bu ikinci batın yavrular yine de hoşuna gitti sanırım. Bu seferki yavrular aleladeydiler, güzelce tekirler ve tekir-beyaz karışımları, ama renklerinde veya çizgilerinde bir özellik yoktu, onlara yuva bulmak daha zor oldu.

Sonbahar, büyük akçaağaçtan dökülen kahverengi yapraklarla dolu yollar: Yapraklar düşerken kedi, dört yavrusuna avlanmayı, ava usulca yaklaşıp birden üstüne atlamayı öğretti. Fare ve kuşların yerine yapraklar konuyordu – yapraklar sonra eve getiriliyordu. Yavrulardan biri yaprağını büyük bir dikkatle didik didik ederdi. Gri kedinin en garip huyunu almıştı: Gri kedi oturur, yarım saat gazeteyi dişleriyle lime lime didiklerdi. Siyam kedilerinin özelliği bu belki de kim bilir? İki Siyam kedisi olan bir arkadaşım var. Eve gül alınca kediler gülleri ağızlarıyla tutup vazodan çıkarıyorlar, yere koyuyorlar ve yapraklarını birer birer yoluyorlar, sanki çok ciddi bir iş yaparmışçasına. Kim bilir, belki de yaprak, gazete, gül doğada yuva yapma malzemeleridir.

Gri kedi yavrularına avlanmanın inceliklerini öğretmekten hoşlanıyordu. Eğer kırsal alanda yaşayacak olsalardı iyi eğitilmişlerdi. Onlara temizlik de öğretti: Hiçbir yavrusu asla ortalığı kirletmedi. Ama kendisi yemek konusunda hâlâ mızmız olduğundan, onlara yemek yemeyi öğretmekle uğraşmadı. Bu işi kendi kendilerine öğrendiler.

Bu yavrulardan biri diğerlerinden çok daha uzun süre bizimle

kaldı. Kış boyunca iki kedimiz oldu, gri kedi ve oğlu, göğsü babası gibi beyaz, renginin koyuluğu göz okşayan, kahverengiye çalan bir sarman.

Gri kedi tekrar yavruluğuna döndü, ikisi bütün gün oynuyor, birbirlerine sarılıp uyuyorlardı. Genç erkek annesinden çok daha iriydi; ama bizimki onu eziyor, hoşuna gitmeyen bir şey yaptığında dövüyordu. Saatlerce birlikte yatarlar, birbirlerinin yüzünü yalayıp mırlarlardı.

Oğlu müthiş iştahlıydı, ne bulursa yiyordu. Onun yiyecek konusunda bizimkine örnek olmasını umuyorduk, ama olmadı. Bütün kedilerin yaptığı gibi önce çocuğunun yiyip içmesini beklerdi hep, kendisi oturur seyrederdi. Oğlu işini bitirdiği zaman gidip kedi mamasını ve sofra artıklarını koklar, sonra bana gelip bacağımı hafifçe ısırarak kendisinin temiz bir tabakta sunulmuş küçük bir porsiyon tavşan, çiğ et veya çiğ balık yediğini hatırlatırdı.

Bunların – alacağı, hakkı – üstüne saldırgan bir şekilde kapanır, oğluna dik dik bakar ve telaş etmeden sadece yeteri kadar yerdi, bir lokma fazla değil. Önüne konanların hepsini nadiren bitirir; hemen her zaman birazını tabakta bırakır – şehirlilere özgü bu görgü kuralına gri kedinin de uyduğunu görünce, edepsizce bir saldırganlıktan kaynaklanabileceğinin ilk kez farkına vardım. "Bunu bitirmeyeceğim – aç değilim, çok fazla şey yapmışsın, ziyan olması senin suçun." "Çok yiyeceğim var, bunu yemeye ihtiyacım yok." "Çok kibar ve üstün bir yaratığım, yemek gibi basit şeylerin çok üstündeyim." Bu sonuncusu gri kedinin tavrıdır.

Onun bıraktığını genç erkek kedi yer, yediklerinin ona verilenlerden çok daha güzel olduğunu anlamazdı; sonra fırlarlar, evin içinde ve bahçede birbirlerini kovalarlardı. Yahut yatağımın ayak ucunda oturur pencereden bakarlar, ara sıra birbirlerini yalayıp mırlarlardı.

O sıralar gri kedinin en parlak dönemiydi, mutluluğunun ve güzelliğinin doruğundaydı. Yalnız değildi; arkadaşı onu korkutmuyordu, çünkü baskı kuran kendisiydi. Üstelik çok güzeldi– ger-

çekten çok ama çok güzel.

Yatağın üstünde oturup camdan bakarkenki hali en hoşuydu. Bej renkli, hafif çubuklu yan yana düz uzatılmış ön ayakların bitiminde gümüşe çalan patiler. Kenarları beyazla çerçevelenmiş olduğu için simli gibi duran kulaklar dikilip, öne arkaya oynardı; dinleyerek, algılayarak. Her yeni algıdan sonra yüzünü hafifçe döner, tetikte olurdu. Kuyruğu, ucu sanki diğer organlarının alamadığı mesajları alıyormuş gibi, bir başka boyutta oynardı. Hava kadar hafif, pür dikkat oturur, tüyleriyle, bıyıklarıyla, kulaklarıyla, bütün varlığıyla, bakar, işitir, hisseder, koklar, içine çekerdi – her şeyiyle, hassas bir uyum içinde. Eğer balık sudaki hareketin somutlaşmış, şekillenmiş haliyse, endamına bakılırsa kedi de hissedilmeyen havanın çizgiye dökülmüş ve biçimlenmiş hali.

Ah kedi; derdim, daha doğrusu tapınırdım: Güzeeeel kedi! Nefis kedi! Zarif kedi! İpek kedi! Tüylü baykuş gibi yumuşacık kedi, kelebek patili kedi, süslü kedi, inanılmaz kedi! Kedi, kedi, kedi, kedi.

Önce beni görmezlikten gelirdi; sonra ipeksi bir gururla başını çevirir, her iltifatta gözlerini kısardı, her biri için ayrı. Bitirdiğimde mahsustan ve kibirle esner, toz pembe ağzını, kıvrılmış dilini gösterirdi.

Ya da oturur, ne yaptığının tamamen bilincinde, gözleriyle beni büyülerdi. Gözlerine bakardım, etrafı koyu renk kalemle incecik çerçevelenmiş, sonra bej renkli ikinci bir çerçeve çizilmiş bademgözler. Gözlerinin altında koyu renk birer fırça darbesi. Yeşil, yemyeşil gözler; ama gölgede koyu, dumanlı altın rengi – koyu renk gözlü kedi. Işık altındaysa duru, yemyeşil bir zümrüt. Saydam tabakanın altındaki gözyuvarlarının derinindeyse ışık saçan damarlı kelebek kanatları. Mücevher gibi kanatlar – kanadın özü.

Yaprak böceği –ilk bakışta– yapraktan ayırt edilmez. Ama yakından bakın: Yaprağın taklidi, yapraktan daha yapraktır – damarlı, açmamış bir yaprak, sanki bir kuyumcunun, biraz mizah duygusu olan bir kuyumcunun elinden çıkmış gibi, çünkü alay etme

sınırına yaklaşmış bir taklittir böcek. Bakın der yaprak böceği, yani sahte-yaprak: Benim kadar zarif yaprak olmuş mu hiç? Baksanıza, yaprağın kusurlarını taklit ederken bile kusursuzum. Yapma olanı yani beni gördükten sonra bir daha gerçek yapraklara dönüp bakar mısınız?

Gri kedinin gözlerinde yeşim kelebeklerinin kanatlarındaki yeşil pırıltı vardı; adeta bir sanatçı "Kedi kadar hoş ve zarif ne olabilir? Başka ne kediden daha doğal bir hava yaratığıdır? Hangi hava yaratığının kediyle ilgisi vardır?" diye sorup da kendi sorusunu "Kelebeklerin, kelebeklerin elbette!" diye cevaplamış gibi. Bu düşünce orada, kedi gözlerinin derinliklerindedir, hafif bir gülümsemeyle, ima edilir sadece; kirpiklerin, ince ve kahverengi ikinci göz kapaklarının, kedi koketliğine has nazlanmaların ardında gizlidir.

Gri kedi, kusursuz, şahane, bir kraliçe; leoparı ve yılanı çağrıştıran gri kedi; kelebek ve baykuşu andıran; çelik pençeleriyle öldüren minyatür aslan, sırlarla, gizemle, yakınlıklarla dolu gri kedi, bir buçuk yaşındaki, dişiliğinin en güzel çağındaki gri kedi, üçüncü kez yavruladı, bu sefer kralın hüküm sürdüğü dönemde duvardan inmeye korkan grili beyazlı kediden. Dört yavrusu oldu, doğum sırasında oğlu yanı başında oturup seyretti, sancı aralarında onu yaladı, yavruları da yaladı. Onlarla birlikte yatmaya çalıştı ama yaptığı çocukluk için kulaklarına vuruldu.

Bölüm Beş

Yine bahar geldi, bahçe kapısı açıldı, gri kedi, dört yavrusu ve yetişkin oğlu bahçenin tadını çıkardılar. Ama gri kedi oğlu ile birlikte olmayı yavrularına tercih ediyordu; S.'yi bir kere daha gerçekten şaşırttı, çünkü doğum biter bitmez kalktı, yavruları terk edip oğlunun kollarına atıldı, mırlayarak tekrar tekrar birlikte yuvarlandılar.

Oğlu bu yavrulara babalık yaptı: Yavruları anneleri kadar o da büyüttü.

Bu arada evin saltanat süren tek kraliçesi gri kedinin uğrayacağı felaket ilk emarelerini, geleceğin ilk belirtilerinde hep olduğu gibi belli belirsiz ve üstü kapalı da olsa, göstermeye başlamıştı bile.

Yukarıda, insanlar âleminde ürkütücü fırtınalar, duygular ve dramlar vardı; yaz geldiğinde sarışın, güzel, üzüntülü bir kız bize geldi, daha yavru denebilecek hoş, zarif bir kara kedisi vardı ve bu yabancı kendi evinde kalamadığı için, tabii geçici olarak, bodrumda kalıyordu.

Kırmızı tasmalı ve kayışlı küçük kara kedi, güzel kız için hayatının bu döneminde sadece bir süs eşyası ve külfetten ibaretti. Kara kediyi yukarıdaki kraliçeden uzak tutmaya dikkat ettik: Karşılaşmalarına meydan vermedik.

Derken gri kedinin işleri aniden ters gitmeye başladı. Oğlunu alacak olan kişi en sonunda aldı ve Kensington'a götürdü. Dört yavru yeni evlerine gittiler. Biz de artık yeter dedik, bundan sonra yavrulamamalıydı.

O zamanlar bir dişi kediyi kısırlaştırmanın ne anlama geldiğini bilmiyordum. Tanıdıklarım dişi olsun erkek olsun kedilerini "ameliyat" ettirmişlerdi. Hayvanları koruma derneğine soruldu, kesinlikle tavsiye ettiler. Anlaşılır nedenlerle: Her hafta yüzlerce istenmeyen kediyi imha etmek zorunda kalıyorlardı – her biri de gün gelip de büyüyünceye kadar birileri için "aman ne güzel yavru"ydu. Yalnız hayvanları koruma derneğindeki hanımların sesinde aynı köşe bakkaldaki kadının sesindeki tonlama vardı, ne zaman yavrulara ev bulmak için o tarafa gitsem sorardı: "O işi hâlâ halletmediniz mi?" "Zavallıcığı bütün bunlara katlanmak zorunda bırakıyorsunuz, insafsızlık bu bence." "Ama yavrulamak doğal bir şey," diye ısrar ederdim, ki bu da yalanın daniskasıydı, çünkü gri kedinin annelik içgüdüleri, bizim ona dayattıklarımızdan ibaretti.

O civarda oturan hanımlarla olan ilişkilerimi çoğunlukla kediler üzerinden kurmuştum – kayıp yahut bize uğrayan kediler, yavruları görmeye gelecek çocuklar veya onlara verilecek yavrular. Aralarında kedinin yavrulamasına izin vermenin insafsızlık olduğunu söylemeyen yoktu – öfkeyle, isteriyle, ya da en azından annemin en nihayet çileden çıkıp "Size göre hava hoş!" dediği zamanki terslik ve kinle.

Köşedeki manav dükkânını çalıştıran yaşlı bekâr –şimdi süper marketlerin karşısında tutunamayarak kapandı, hem adam işin ancak ailecek yürütülebilecek bir iş olduğunu, kendisininse ailesi olmadığını söylüyordu–, meyva sebze arabalarının sahibi yaşlı kadın gibi mora kaçan kırmızı, neredeyse siyah yanaklı yaşlı, şişman adamcağız, kadınlar için şöyle diyordu: "Durmadan çocuk yapıyorlar ama bakmıyorlar öyle değil mi?" Çocuksuzdu, herkesin çocuğunu herkesten iyi bildiğini sanıyordu.

Ama kocamış bir annesi vardı, sekseninin üstünde, tamamen yatalak, bütün hizmetlerini başkalarının - oğlunun– görmesi gereken bir anne. Çoluk çocuk sahibi erkek kardeşiyle üç kız kardeşi, çocuklarla uğraşmanın onlara yettiğine, yaşlı anneye bakmanın bekâr kardeşe düştüğüne karar vermişlerdi.

Küçük dükkânında şalgam, İsveç şalgamı, patates, soğan, havuç, lahana –böyle semtlerde hep olduğu gibi diğer sebzelerin sadece dondurulmuşları satılıyordu– raflarının arkasında durur, çocukların, anneleri hakkında pek de nazik olmayan sözler söyleyerek, sokakta koşup oynamalarını seyrederdi.

O da gri kedinin "ameliyat" edilmesine taraftardı. Dünyada bir sürü insan var, bir sürü de hayvan, yiyecek kıt, bugünlerde kimse alışveriş etmiyor, bu işin sonu nereye varacak?

Kedinin rahim ve yumurtalıklarının alınmasının zorunlu olup olmadığını sormak için –hiç olmazsa seks yapabilsin diye sadece tüplerini bağlayamazlar mıydı?– üç veterinere telefon ettim. Hepsi de en iyisinin tümünü birden almak olduğunda ısrar etti. Bir tanesi "hepsini birden" dedi; bir kadın arkadaşıma jinekolog tarafından söylenenin aynısı. Jinekolog "seni hepsinden kurtaracağım" demiş.

Çok ilginç.

Portekizli olan H. ile S., Portekiz'de burjuva hanımların çay toplantılarında kadın hastalıklarından ve geçirdikleri ameliyatlardan konuştuklarını anlattılar. Bu organlar için kullandıkları deyim, kümes hayvanlarının sakatatı için kullanılan deyimin aynısıymış: "Benim sakatatım, senin sakatatın, bizim sakatatımız."

Gerçekten çok ilginç.

Gri kediyi kedi sepetine koyup veterinere götürdüm. Daha önce hiç kapalı kalmamıştı, şikâyet etti – vakarı ve kendine güveni sarsılmıştı. Onu bıraktım, akşamüstü almaya gittim.

Kedi sepetindeydi, sersemlemiş, pelte gibiydi, midesi bulanıyor, eter kokuyordu. Büyük bir kısmı tıraş edilmiş yan tarafında, beyazımsı gri derisi görünüyordu. Deri boyunca bağırsakla düzgün dikilmiş, beş santim büyüklüğünde derin bir kırmızı yara vardı. Dehşet içindeki kocaman kararmış gözlerle bana baktı. İhanete uğramıştı ve bunun farkındaydı. Dostu onu satmıştı, onu besleyen, koruyan, yatağında uyuduğu kişi. Ona korkunç bir şey yapılmıştı. Gözlerine bakmaya dayanamadım. Taksiyle eve götürdüm,

yol boyunca inledi – umutsuz, çaresiz korkmuş bir ses. Evde veterineri ve acıları hatırlatan sepete değil, başka bir sepete koydum. Üstünü örttüm, sepeti radyatör yanına koydum ve yanına oturdum. Bunu, çok hasta yahut tehlikede olduğu için yapmadım. Fena halde şokta olduğu için yaptım. Hiçbir yaratığın böyle bir tecrübeyi "atlatacağını" sanmıyorum.

İki gün boyunca hiç kıpırdamadan orada kaldı. Sonra güç bela kedi kutusuna gitti. Biraz süt içti ve yatmak için sürünerek geri geldi.

Hafta sonunda tıraş edilmiş çirkin yaralı yerde tüyler çıkmaya başladı. Yakında dikişlerinin alınması için onu yine veterinere götürmek zorundaydım. Bu ilk yolculuktan daha beterdi, artık sepetin, hareket eden arabanın ıstırap ve dehşet anlamına geldiğini biliyordu çünkü.

Sepetin içinde cıyaklayıp debelendi. Benim karşıma çıkan bütün şoförler gibi anlayışlı ve yardımsever biri olan taksi şoförü, arabasını bir süre durdurup onu yatıştırmaya çalışmamı bekledi, sonra işi bir an önce bitirmenin daha iyi olacağına karar verdik. Dikişler alınırken bekledim. Zorla tekrar sepete konurken debelendi, aynı taksiyle eve getirdim. Korkudan altını ıslattı ve bağırdı.

Kedisever taksi şoförü doktorların nasıl olup da kediler için doğum kontrol aracı bulamadıklarını sordu. Sırf kendi rahatımız için onların doğal hallerini ellerinden almamızın doğru olmadığını söyledi.

Kapıdan içeri girip sepeti açınca, artık rahat hareket eden gri kedi evden kaçtı, bahçe duvarının üstüne sıçrayıp ağacın altına gitti, gözleri dehşet içinde ve faltaşı gibi açıktı. Gece karnını doyurmak için geldi. Sonra uyudu, ama yatağımda değil, kanepenin üstünde. Günlerce kendini okşatmadı.

Ameliyat tarihinden sonraki bir ay içinde şekli değişti. İnceliğini, zarafetini yavaş yavaş değil, birden kaybetti; her yeri sertleşti. Gözleri hafif gevşedi ve kırıştı; yüzü ablaklaştı. Birdenbire, güzel de olsa, şişman bir kedi oluverdi.

Huyunun değişmesine gelince, hayatın ona aynı anda vurduğu tokatlardan dolayı olabilirdi, herhalde de öyleydi – arkadaşından, genç erkek kediden olması, yavrularından ayrılması ve kara kedinin çıkagelmesi.

Lakin değişti. Özgüveni sarsılmıştı. Evin acımasız hâkimi olan güzel kedi uçup gitmişti. Tartışma götürmeyen çekiciliği, iç burkucu kafa ve göz numaraları – hepsi bitmişti. Eski numaralarını yapıyordu elbette –hayranlık uyandırmak için oradan oraya yuvarlanıyor, kanepenin altında kendini kaydırıyordu– ancak bu numaralar uzun bir süre deneme amacıyla yapıldı. Bunların hoşa gideceğinden emin değildi. Uzun bir süre hiçbir şeyden emin olmadı. İşte bu yüzden ısrarcı oldu. Kişiliğine şirret bir ton eklendi. Hakları konusunda hırçındı. Nispetçiydi. Suyuna gitmek gerekiyordu. Eski hayranlarına, duvarın üstündeki erkek kedilere karşı aksiydi. Kısacası kız kurusu bir kediye dönüştü. Bu hayvanlara yaptığımız korkunç bir şey. Yine de yapmak zorundayız sanırım. Küçük kara kedi bir sürü üzücü nedenden dolayı evsiz kaldı ve bize geldi. Erkek kedi olsaydı geçim daha kolaydı. İki dişi düşman gibi karşı karşıya geçtiler, oturup saatlerce birbirlerini gözlediler.

Yanındaki tüyler daha tam çıkmamış, yatağımda uyumayı reddeden, dil dökülmeden yemek yemeyen, mutsuz ve güvensiz gri kedi bir konuda kesinlikle kararlıydı: Kara kedi onun yerini almayacaktı.

Kara kedi kendi hesabına burada yaşayacağını anlamıştı, kovalanmaya niyeti yoktu. Kavga etmedi: Gri kedi daha iri ve güçlüydü. Bir koltuğun köşesine oturup arkasını duvara verdi ve gözlerini bir an bile gri kediden ayırmadı.

Düşmanı uyuyunca kara kedi yemek yedi ve su içti. Sonra şık tasması ve kayışıyla gezdiği dönemden zaten tanıdığı bahçeyi keşfe çıktı, dikkatle inceledi. En sonunda evin her katına iyice baktı. Yatağımın onun için biçilmiş kaftan olduğuna karar verdi. Tam bu sırada gri kedi kıhlayarak fırladı ve kara kediyi kovalayıp yatağımdaki yerini aldı. Kara kedi de kanepeye yerleşti.

Kara kedinin kişiliği gri kedininkinden tamamen farklı. O tutarlı, kararlı, alçakgönüllü bir hayvancık. Gri kedinin hallerini görünceye kadar koketlik nedir bilmiyordu: Poz yapmıyor, oynaşmıyor, yuvarlanmıyor, çocukça koşuşturmuyor veya gösteriş yapmıyordu.

Evin birinci kedisi olmadığını biliyordu; lider gri kediydi. Ancak ikinci kedi olarak onun da hakları vardı ve haklarına sahip çıktı. İki kedi hiçbir zaman dövüşmedi, yani fiziksel anlamda. Gözlerle yapılan büyük düellolar oldu. Mutfağın iki köşesine karşılıklı otururlardı; birbirlerine dikili yeşil gözler ve sarı gözler. Kara kedi gri kediye göre haddini aşmanın sınırında bir şey yaparsa, gri kedi hafifçe hırlar, kaslarını tehditkâr bir şekilde belli belirsiz oynatırdı. Kara kedi geri çekilirdi. Gri kedi yatağımda uyurdu; kara kedi bunu yapmamalıydı. Masanın üstünde gri kedi otururdu; kara kedi oturamazdı. Misafirler geldiğinde kapıya ilk çıkan gri kediydi. Gri kedi taze hazırlanmış yemeğini, ayrı ve yeni yıkanmış bir tabakta, mutfağın temiz bir köşesinde verilmedikçe yemezdi. Kara kedi için her zamanki yemek köşesi yeterliydi.

Kara kedi bütün bunlara boyun eğdi, evdeki insanlara iyi kötü sevgi gösterdi, bacaklarımıza sürtündü, mırladı, konuştu (o da Siyam kırması); yalnız bütün bunları bir gözü gri kedinin üstünde yaptı.

Bu davranışları dış görünüşüne uygun değildi. Gri kedinin görünüşüyle davranışları birbirine uyar: Görünüşü kişiliğini belirlemiştir.

Ama kara kedinin dış görünüşü aldatıcıdır. Mesela boyu bosu. Küçük, narin bir kedidir. Hamileyken yavruların içine sığabildiğine inanmak güçtür. Ama yerden bir kaldırın: Sıkı ve ağırdır; güçlü, sırım gibi bir hayvan. Hiç de alçakgönüllü ve evcil görünmez; bu kadar iyi bir anne olacağı da doğuruncaya kadar anlaşılmadı.

Göz okşayıcıdır. Mezar üstlerindeki kedileri andıran kavisli asil bir profili vardır. Patilerini yan yana getirip, arka ayakları üstünde oturup bakarken veya gözleri yarı kapalı otururken, sakin,

bulunduğu yerin ötesinde, kendi içinde uzak bir yere çekilmiş gibidir. Böyle anlarda kasvetlidir, korku uyandırır. Üstelik karadır, hem de kapkara. Siyah parlak bıyıklar, siyah kirpikler, bir tane bile beyaz tüyü yoktur. Eğer gri kedinin tasarımcısı inceliğin, sevgiyle yapılmış ayrıntıların ustasıysa, kara kedininki de şöyle demiş olmalı: Şimdi bir kara kedi yaratacağım, kara kedilerin hasını, ölüler diyarından, Yeraltı Dünyası'ndan bir kedi.

İki rakibin öncelik sıralarını belirlemeleri aşağı yukarı iki haftayı buldu. Birbirlerine hiç dokunmadılar, birlikte oynamadılar, birbirlerini yalamadılar: Biri ötekinin hep farkında, birbirlerini düşmanca gözledikleri bir denge yarattılar. Gri kedinin yetişkin çocuğuyla nasıl oynadığını, birbirlerini nasıl yaladıklarını, nasıl dip dibe yaşadıklarını düşününce üzücü bir durumdu. İkisi zamanla birbirlerini sevmeyi öğrenebilirler belki de diye düşündük.

Ne var ki kara kedi hastalandı ve zavallı gri kedi kıyasıya savaşarak elde ettiği konumunu tümden kaybetti.

Kara kedinin soğuk aldığını sandım. Bağırsaklarını bozmuştu: Sık sık bahçeye gidiyordu. Defalarca kustu.

O zaman doktora götürseymişim, bu kadar hastalanmayacakmış. Bağırsakları iltihaplanmıştı; ne kadar kötü bir şey olduğunu, hastalığı çok az kedinin atlatabildiğini bilmiyordum, hele daha tam yetişkin değilseler. Hastalığının ikinci gecesinde uyandığımda, onu bir köşede otururken gördüm – önce öksürüyor diye düşündüm. Halbuki kusmaya çalışıyordu – içinde kusacak bir şey kalmamış olsa bile. Çeneleri ve ağzı beyaz bir köpükle kaplıydı, silmekle kolay kolay gitmeyen yapışkan bir köpük. Köpükleri yıkayarak temizledim. Tekrar köşeye gidip, önüne bakarak büzülüp oturdu. Oturma biçimi ürkütücüydü: Hareketsiz, sabırlı, üstelik uyumuyordu da. Bekliyordu.

Sabah yakındaki hayvan hastanesine götürdüm, erken davranmadığım için pişmanlıktan içim içimi yiyordu. Çok hastaymış; söyleyiş şekillerinden hayatından umut kestiklerini anladım. Çok su kaybetmişti, çıra gibi yanıyordu. Ateşini düşürmek için iğne

yaptılar ve –mümkünse– sıvı almasını salık verdiler. Hiçbir şey içmiyor dedim. Hastalıkları belli bir aşamaya geldiğinde içmezlermiş, bu aşamanın da bir belirtisi varmış: Kediler ölmeye karar verirlermiş. Ateşli oldukları için sürünerek serin bir yere giderler, oturup ölmeyi beklerlermiş.

Kara kediyi eve götürdüğümde perişan bir şekilde ama kararlı adımlarla bahçeye gitti. Sonbaharın başıydı, hava soğuktu. Kendini bahçe duvarının soğuğuna vererek oturdu, altında soğuk duvar, bir gece önceki sabırla bekleme duruşunu aldı.

Onu içeri götürüp bir battaniyenin üstünde radyatörün uzağına koydum. Tekrar bahçeye çıktı: Aynı duruş, aynı ölümcül, sabırlı duruş.

Tekrar içeriye alıp kapattım. Kapıya doğru süründü ve burnu kapıya dönük oturup ölmeyi beklemeye başladı.

Su, su glikoz karışımı, et suyu içirmeye çalıştım. Geri çevirmek istediği için değildi: Bütün bunları aşmıştı; yiyecek artık ardında bıraktığı bir şeydi. Geri gelmek istemiyordu; geri gelmeyecekti.

Ertesi gün hastanedekiler ateşi hâlâ çok yüksek dediler. Düşmemişti. Üstelik mutlaka bir şeyler içmesi lazımdı.

Onu eve getirdim, ne yapacağımı düşünmeye başladım. Onun hayatta kalmasını sağlamak bütün günümü alacaktı. Yapacak işim vardı. Evdekiler alt tarafı bir kedi diyorlardı.

Ama alt tarafı bir kedi değildi. Bir sürü nedenden dolayı, ki bunların hepsi insan nedenleriydi ve kediyle alakaları yoktu, ölmesine izin verilmemeliydi.

Glikoz, kan ve suyla tiksindirici ama faydalı bir karışım hazırladım ve kara kediyle mücadele ettim.

Ağzını açıp içmek istemiyordu. Sağlıklı sıkı bedeninden eser kalmamış ateşler içindeki tüy gibi hafif yaratık kucağımda oturuyor, daha doğrusu kucağıma yığılıyor, dişlerini kaşığa sımsıkı kapatıyordu. Bu düşkünlüğün gücüydü: Hayır, hayır, hayır.

Köpek dişlerine bastırıp, dişlerini zorla açtım. Sıvı boğazına

gitti ama yutmuyordu. Çenesini yukarı kaldırdım, sıvı ağzının kenarlarından dışarı döküldü. Yine de bir kısmı boğazından gitmiş olmalıydı, çünkü üçüncü, dördüncü, beşinci kaşıktan sonra hafifçe yutkundu.

Çare buydu. Her yarım saatte bir. Zavallı yaratığı köşesinden alıyor, boğazından aşağı zorla sıvı akıtıyordum. Uzun dişlerine çok bastırd·ğım için çenesine zarar vermekten korkuyordum. Çenesi çok acıyor olmalıydı.

O gece yatağıma alıp saat başı uyandırdım. Aslında uyumuyordu. Ateşin verdiği sıcaklık bütün bedenine dalgalar halinde yayılırken gözleri yarı açık oturuyor, can vermenin ıstırabını yaşıyordu.

Ertesi gün ateşi hâlâ düşmemişti. Ama daha ertesi gün düştü; klinikte glikoz iğneleri yapmaya başladılar. Her iğne sertleşmiş derisinde yumuşak, büyük bir şişlik bıraktı. Aldırmadı; hiçbir şeye aldırmıyordu.

Artık ateşi düştüğü için çok üşüyordu. Eski bir havluya sarıp radyatörün yanına koydum. Ben ve kara kedi yarım saatte bir savaştık. Daha doğrusu kara kedinin ölme isteği ile benim onu yaşatma isteğim.

Geceleri havluya sarılı, ileri derecedeki güçsüzlüğün verdiği iç burkucu titremeyle yatakta yanımda oturdu. Nereye koyarsam orada kalıyordu; kımıldayacak gücü yoktu. Yine de sıvı almak için ağzını açmıyordu Açmak istemiyordu. Kalan bütün gücünü hayır demekte kullanıyordu.

On gün geçti. Onu her gün kedi hastanesine götürdüm. Burası genç veterinerlerin eğitildiği bir eğitim hastanesiydi. Civarda oturanlar her gün saat dokuzla on iki arasında kedilerini ve köpeklerini buraya getirirlerdi. Büyük ve eşyasız beklemede odasındaki sıra sıra banklarda, huzursuzlanan, sızlanan ve havlayan hasta hayvanlarımızla oturur beklerdik. Bu hayvanların hastalıkları sayesinde türlü türlü dostluklar kurulmuştu.

Ayrıca bir sürü küçük hüzün verici olay kaldı aklımda. Mese-

la orta yaşlı, bitkin görünen, yüzünü çevreleyen saçları açık sarıya boyalı bir kadın vardı. İyi beslenmesi ve gördüğü ilgi sayesinde pırıl pırıl parlayan son derece güzel, iri bir köpeği vardı. Köpek pek derdi varmış gibi görünmüyordu, canlıydı, havlıyor ve kendisiyle gurur duyuyordu. Ancak kadın ince bir takımla, hep aynı takımla oturuyordu, hiç palto giymiyordu. Hava biraz soğuktu, ama çok değil, bizler ince elbiseler veya kazaklarlaydık. Ama o titremesini kontrol edemiyordu; kollarında bacaklarında et namına bir şey yoktu. Gerektiği kadar beslenmediği, parasını ve zamanını köpeğe harcadığı açıktı. Bu kadar büyük bir köpek beslemek çok pahalı işti. Bizimkiler gibi şımarık olmasa bile bir kedinin haftalık maliyeti sanırım en az on şilindi. Bu kadının hayatı köpeğiydi, hayatı onun üstünden yaşıyordu. Sanırım herkes bunun farkındaydı. Bu civardaki insanların çoğu fakirdir: Dışarıda kuyruk olup kapıların açılmasını beklerken, oracıkta bakımlı köpeğiyle titreyen kadına bakışları, soğukta sıra beklemeden içeri girmesi için onu teşvik etmeleri, durumunu anladıklarını ve ona acıdıklarını gösteriyordu.

Bir de tam ters uçta bir olay – yani görünüşe bakılırsa. On iki yaşlarında şişman bir oğlan, şişman bir buldok –ama alabildiğine şişman, üstü kat kat yağ bağlı– getirmişti. Doktorlar köpeği muayene masasına yatırıp baktılar, sonra oğlana anlattılar, köpekler günde bir defa belirli bir miktar yemek yemeliydi: Aşırı beslenmesinin dışında köpeğin bir şeyi yoktu. Ona pasta, ekmek ve şeker vermemek gerekiyordu ve... şişman çocuk dönüşte annesine söylemek için anlatılanları kendi kendine tekrarlayıp duruyordu, anneme anlatırım dedi; ama annesi aslında neden köpeğin nefes nefese olduğunu, daha iki yaşında olduğu halde neden başka köpekler gibi koşup, oynayarak havlamadığını merak ediyordu. Doktorlar işte, dediler sabırla, bir köpeği fazla beslemek, az beslemek kadar kolaydır. Eğer köpeği fazla beslersen böyle olur...

Doktorlar olağanüstü sabırlılar; üstelik çok da kibarlar. Bir de çok düşünceli. Hayvanlara sahiplerini üzecek şeyler yapılması ge-

rektiğinde, kapalı kapılar ardında yapılıyor. Zavallı kara kedi iğneleri için içeri götürülür, deri altına verilen sıvıdan sert ve kirli tüyleri topak topak olmuş vaziyette geri getirilinceye kadar yirmi dakika, yarım saat geçerdi.

Günlerce yalanmadı, temizlenmedi. Kıpırdayamıyordu. İyileşmiyordu. Madem benim bütün çabalarım, madem kliniğin bütün tecrübe ve ustalığı bir işe yaramıyordu, belki de istediği olmalı, ölmesine izin verilmeliydi. Günlerce öylece radyatörün altında oturdu. Kürkü daha şimdiden ölü bir kedininkini andırıyordu, içine toz ve hav birikmişti; gözleri yapış yapıştı; ağzının etrafındaki tüyler ona içirmeye çalıştığım glikoz yüzünden kaskatı kesilmişti.

Yatakta hasta yatarken hissedilenleri düşündüm, rahatsız edici iğrenme duygusu, kendinden nefret etmeye başlamak, en sonunda bu nefretin hastalığın kendisiymiş gibi görünmeye başlaması. İnsanın saçları kirlenir; kendi nefesinde, kendi teninde hastalığın ekşi kokusunu duyar. İnsan bir hastalık kabuğunun, bir hastalık atmosferinin içine hapsedilmiş gibidir. Derken hemşire çıkagelir, insanın yüzünü yıkayıp, saçlarını fırçalar, ekşi kokulu çarşafları ortadan kaldırır.

Hayır kediler insan değil elbette; insanlar da kedi değil; ne fark eder, yine de kara kedi gibi titiz bir hayvancığın ne kadar kirli ve pis kokulu olduğunu bilip de rahatsız olmayacağına inanamıyordum.

Ne var ki kediyi yıkayamazsınız. Önce ince bir havluyu sıcak suya batırıp iyice sıktım, yapışkanlık, toz ve hav gitsin diye her tarafını havluyla hafifçe ovdum. Bu epeyce vakit aldı. Kımıldamadan durdu, canı büyük bir olasılıkla acıdı, çünkü yediği bir sürü iğneden her tarafı delik deşikti. Tüyleri, kulakları ve gözleri temizlenince onu ısıtılmış bir havluyla kuruladım.

Ve sonra da –farkı yaratan buydu sanırım– ellerimi sıcak suda ısıttım ve onu tepeden tırnağa ovdum, yavaş yavaş. Soğuk bedenini ovarak canlandırmak istiyordum. Yarım saat kadar bir süre devam ettim.

Bitince temiz, sıcak bir havluya sardım. İşte o zaman yavaşça ve tutuk bir şekilde ayağa kalktı, mutfağa yürüdü. Tekrar yere çöktü çabucak, hareket etme güdüsü kaybolmuştu. Olsun, hareket etmişti, kendiliğinden.

Ertesi gün doktorlara kediyi ovmanın iyi gelme olasılığı var mı diye sordum. Pek olası değil dediler, iğnelerin iyi geldiğini düşünüyorlardı. Ne olursa olsun, hiç şüphesiz temizlenmesinin ve ovulmasının onu canlandırdığı bir an olmuştu. Klinikte on gün daha glikoz verdiler; ben de zorla o iğrenç glikoz, su, et suyu karışımını içirdim; günde iki kere ovup, fırçaladım.

Bütün bu süre içinde zavallı gri kedi bir kenara itilmişti. Yapılacak daha önemli şeyler vardı. Kara kedinin o kadar bakıma ihtiyacı vardı ki, gri kediye pek zaman kalmıyordu. Ancak gri kedi sadaka kabul etmezdi, onun için kötünün iyisi olamazdı. Kendini fiziksel ve duygusal olarak düpedüz geri çekti ve izledi. Bazen nereden bakarsanız bakın çoktan işi bitmiş kara kediye dikkatlice yaklaşır, onu koklar sonra çekilirdi. Bazen onu koklarken tüyleri dikilirdi. Bir iki kere kara kedi ölmek için sürünerek bahçeye çıktığında, gri kedi de peşinden gitti ve birkaç adım ötesinde ona bakarak oturdu. Ama düşmanmış gibi görünmüyordu, kara kediye zarar vermeye çalışmadı.

Bütün bunlar olurken gri kedi hiç oynamadı, numaralarını göstermedi, yemek konusunda özel istekleri olmadı. Okşanmıyordu, yatak odasının bir köşesinde yerde uyuyordu ama keyifle kıvrılmadan, oturuyor, yataktaki kara kedinin bakımını izliyordu.

Derken kara kedi iyileşmeye başladı ve en kötü döneme girdik – yani insanlar açısından. Belki zorla hayata döndürülen kara kedi için de öyleydi. Her şeyi yeni öğrenen bir kedi yavrusu ya da çok yaşlı bir insan gibiydi. Bağırsaklarını kontrol edemiyordu: Tuvalet kutusunun ne işe yaradığını unutmuş gibiydi. Zorlukla ve acemice yemek yiyor, yerken ortalığı batırıyordu. Nerede olursa olsun birden çöküyor, oturup önüne bakmaya başlıyordu. Çok moral bozucu bir manzaraydı: Herkesten uzak duran küçücük hayvan hep

kaskatı bir vaziyette oturuyor, asla yerlerde yuvarlanmıyor ya da gerinmiyordu. Öyle bakıp duruyordu – uzaklara dalıp gitmiş bakışlarıyla ölüyü andırıyordu. Hafif delirdiğini sandım bir süre.

Ama daha iyiye gitti. Etrafı kirletmemeye başladı. Yemek yedi. Üstelik günün birinde her zamanki gibi bekleme durumunda oturmak yerine, uzanıp kıvrılabileceğini hatırladı. Birden yapması kolay olmadı. Bir iki kez denedi, kasları nasıl yapılacağını hatırlamıyormuş gibiydi. Sonra kıvrıldı, burnunu kuyruğuyla örttü ve uyudu. Tekrar kedi olmuştu.

Yalnız hâlâ yalanmamıştı. Ön patisini alıp yanağına sürerek ona hatırlatmaya çalıştım ama patisini indirdi. Daha çok erkendi.

Altı haftalık bir seyahate çıkmak zorundaydım, kedilere bir arkadaş bakacaktı. Dönüp de mutfağa girdiğimde gri kediyi masanın üstünde oturur buldum, tekrar lider kedi olmuştu. Yerde de tüyleri parlak, besili, tertemiz ve mırlayan kara kedi.

Güç dengesi yeniden kurulmuştu. Kara kedi hastalandığını unutmuştu. Ama her şeyi değil. Kasları bir türlü eskisi gibi olmadı. Kalçalarında bir tutukluk var: İyileşmesine rağmen kusursuz atlayışlar yapamıyor. Sırtında kuyruğuna yakın bir bölümün tüyleri seyrek. Beyninde bir yerlerde hastalığının anıları saklı. Bir yılı aşkın bir süre sonra kulağındaki önemsiz bir iltihap için onu kliniğe götürdüm. Sepette oraya gitmeye ses çıkarmadı. Bekleme salonuna da ses çıkarmadı. Ama muayene odasına götürülünce titremeye ve ağzından salyalar akıtmaya başladı. Kulaklarını temizlemek için vaktiyle bir sürü iğne olduğu iç odaya götürdüler, geri getirildiğinde korkudan kaskatı kesilmişti, ağzından salyalar boşalıyordu, üstelik saatlerce titredi. Ama artık normal içgüdüleri olan, normal bir kedi.

Bölüm Altı

Kara kedi müthiş iştahlı, belki de ölümün çok yakınından geçtiğinden; kara kedinin davranışlarında, bir dengenin tekrar sağlanmasına tanık oluyoruz.

Gri kedinin üç dört misli yiyor, kızıştığı zamansa korkunç oluyor. Gri kedi çiftleşme döneminde çok rahat olurdu. Kara kediyse takıntılı. Dört beş gün boyunca insanlar dehşet içinde doğanın dediği dedik gücünü izliyorlar. Kara kedi coşkuyla mırlayarak bir eşe ihtiyaç duymaya başladığını bildiriyor, yuvarlanıyor, okşanmak istiyor. Ayaklarımızla, halıyla, birisinin eliyle sevişiyor. Bahçede uluyor. Avazı çıktığı kadar "yetmez" diye bağırıyor, yetmez – sonra artık cinsellikle ilgisi kalmıyor, anne oluyor, başka hiçbir dürtüsü olmayan, geceli gündüzlü, yüzde yüz bir anne.

Kara kedinin ilk yavrularının babası yeni bir kediydi, genç bir tekir. O yaz kedi nüfusu yenilenmişti. Hayvanlar üzerinde deneyler yapanlar veya kedi kürkü toplayanlar civarda yeniden ava çıkmışlar, bir gecede altı kedi birden kaybolmuştu.

Geride kalanlardan işe yarayanlar yakışıklı tekir, uzun tüylü siyah beyaz bir kedi ve gri benekli beyaz kediydi. Bizimki tekiri istedi ve tekiri aldı. Bazı eklemelerle. Kızışmasının ikinci günüydü, günün sonunda aşağıdaki olaya tanık oldum.

Kara kedi birkaç saattir tekirin altındaydı. Koşarak salona geldi, kovalanmak istiyordu. Salonda yuvarlanıp beklemeye başladı. Tekir arkasından geldi, baktı ve onu yaladı, sonra kara kedi yuvarlanıp diller dökerken bir dakika rahat dur dercesine bir patisiyle

onu sıkıca tutup yere mıhladı. Patisini çekmeden anlayışlı ve sevecen bir şekilde ısrarcı kara kedinin yanına oturdu. Kara kedi patisinin altında kıvranıp yalvardı. Erkek sus bakalım dedi. Derken kara kedi kıvranıp kendini kurtardı, fırlayıp bahçeye çıktı, erkeğin arkasından gelip gelmediğini anlamak için dönüp bakıyordu. Tekir arkasından gitti, ama acele etmeden. Bahçede siyah beyaz kedi bekliyordu. Kedimiz oturmuş tüylerini yalayan, ilgisizliği belli tekiri baştan çıkarmak için yuvarlandı. Tekir bir yandan da onu gözlemeyi ihmal etmiyordu ama. Kara kedi siyah beyaz kedinin önünde yuvarlanmaya başladı. Tekir kedi gidip ikisinin yanına oturdu, seyretmeye başladı. Orada oturup kara kedinin siyah beyaz kediyle çiftleşmesini izledi. Kısa süren bir çiftleşmeydi. Kara kedi sırf koketlik olsun diye birlikte olduğu yeni eşinden kurtulunca, tekir kedi kulaklarına pençe atıp ihanet ettiği için onu cezalandırdı. Kendisi kara kedinin üstüne çıktı. Üç dört gün boyunca kara kediyle arada sırada çiftleşen siyah beyaz kediyle hiçbir şekilde ilgilenmedi ya da onu cezalandırmadı, ama kara kedinin kulakları çok sertçe olmasa da pençelendi.

Kedilerin tavşanlar gibi çift rahimleri vardır. Kara kedinin altı yavrusu oldu. Yavrulardan biri grimsi, ikisi kara, üçü siyah beyazdı, anlaşılan ikinci tercihi olan kedi yavrular üstünde gözdesi tekirden daha etkili olmuştu.

Kara kedi de tıpkı gri kedi gibi yavruların karanlık ve gizli bir yerde doğması gerektiğini söyleyen doğa yasasından habersiz. Her zaman birilerinin olduğu bir odada yavrulamaktan hoşlanıyor. O sıralar üst kattaki odada gireceği sınavlara çalışan, bu yüzden de dışarı pek çıkmayan bir kız kalıyordu. Kara kedi onun deri koltuğunda karar kıldı, gri kedi seyrederken doğurdu. Gri kedi bir iki kere koltuğun koluna tırmandı ve yavrulardan birine dokunmak için patisini uzattı. Ama kara kedi bu alanda yani annelikte kendinden emindi, sözünü geçirdiği gri kediyi yere indirtti.

Yavrular olması gerektiği gibi, birbirinin ardı sıra ve kazasız belasız doğdular. Her zamanki korkunç süreçten geçtik, birinci,

ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı yavru ortaya çıkarken her seferinde bunun sonuncu olmasını diledik, bir ümit bu sefer iki bilemediniz üç tane doğurur diye umduk. Hep yaptığımız gibi üç tanenin yeterli olduğunu geri kalanların ortadan kaldırılması gerektiğini kararlaştırdık, ama temizlenip, ön patilerini gururlanan ve mırlayan analarının göğsüne dayayarak sıralanıp, gayretle emmeye başladıklarında, onları mümkün değil öldüremeyeceğimize karar verdik.

Gri kedinin aksine, onları yalnız bırakmayı hiç sevmiyordu; en hoşlandığı şey, koltuğun etrafında kendisine hayranlıkla bakan dört beş kişinin bulunmasıydı. Gri kedi kendisine gösterilen ilgiyi lütfen kabul ederken, isteksizce, küstahça esner. Yavrularının arasındaki kara kediye güzel ve akıllı olduğu söylendiğinde, siyah, simsiyah tüylerinin arasındaki pespembe ağzı ve diliyle, mutlulukla, bir yandan da içten içe kendini gözlemeksizin esner.

Kara kedi anneyken korkusuzdur. Yavrular varken eve başka kedi girdiğinde, kendini merdivenlerden aşağı fırlatıp, avaz avaz peşlerine düşer: Gelenler kendilerini son sürat bahçeye, oradan da duvara atarlar.

Gri kediyse, istenmeyen bir kedi geldiğinde bir insan gelinceye kadar hırlar ve tehdit eder. Sonra gelenden destek alarak yabancıya saldırır – daha önce değil. Kimse gelmezse kara kediyi bekler. Kara kedi saldırır; arkasından da gri kedi. Görev tamamlanınca bir amacı ve yapacak çok işi olan kara kedi eve koşar; gri kedi, korkak, geride kalıp oyalanır, durup tüylerini yalar, sonra ya insanların bacakları arasından ya da bir kapının ardından meydan okuyarak bağırır.

Kara kedi yavrularıyla meşgul olduğunda gri kedi bütünüyle olmasa da neredeyse eski halini alır. Gece yer beğenmek için yatakta dolaşır, artık çarşafların altında yahut omzumda değil, ya dizlerimin arkasındaki kıvrıma yerleşerek, yahut da tabanlarımdaki oyuntuya dayanarak yatıyor. Gri kedi nazikçe yüzümü yalar, pencereden dışarıya şöyle bir göz atıp, ağacı, ayı, yıldızları, rüz-

gârı veya artık sonsuza dek koparıldığı aşkı, öteki kedilerin aşkını görür, sonra yerleşir. Sabah beni uyandırmak istediğinde göğsüme oturur ve patisiyle yüzümü okşar. Eğer yan yatıyorsam yanı başıma oturup yüzüme bakar. Patisiyle usul usul dokunur. Gözlerimi açıp uyanmak istemiyorum derim. Gözlerimi kaparım. Kedi yavaşça göz kapaklarımı okşar. Kedi burnumu yalar. Kedi yüzümden sadece üç beş santim uzakta, mırlamaya başlar. Sonra ben uyuyormuş gibi yaparak yatarken, kedi yavaşçacık burnumu ısırır. Güler doğrulurum. O anda yataktan aşağı sıçrar ve hızla alt kata iner – kışsa arka kapıyı açtırmak, yazsa doyurulmak için.

Kara kedi kalkma vaktinin geldiğine karar verdiği zaman evin en üst katından aşağıya gelir ve yerde oturup bana bakmaya başlar. Bazen sarı gözlerin ısrarlı bakışının farkına varırım. Kara kedi yatağa gelir, gri kedi hafifçe hırlar. Ama yavrularının desteğine sahip kara kedi haklarının bilincindedir, korkmaz. Gri kediyi görmezden gelerek yatağın ayakucuna, duvar tarafına gider. Oturur, bekler. Gri kedi ve kara kedi sarı ve yeşil bakışlarla uzun uzun birbirlerini süzerler. Eğer kalkmazsam kara kedi ustaca üstümden aşarak yere atlar. Oradan, bu hareketin beni uyandırıp uyandırmadığına bakar. Uyandırmadıysa bir daha atlar. Sonra bir daha. Kara kedinin incelikten yoksunluğunu aşağılayan gri kedi, ona işlerin nasıl yapılması gerektiğini gösterir: Yüzümü okşamak için yanıma oturur. Ne ki kara kedi gri kedinin inceliğini öğrenemez: kibarlık edecek sabrı yoktur. İnsanın yüzüne güldürünceye kadar yavaşça dokunmayı, hınzırca, hafifçe ısırmayı bilmez. Sadece sık sık üstümden atlarsa kalkıp ona yemek vereceğimi, kendisinin de yavrularına dönebileceğini bilir.

Onu gri kediyi taklit etmeye çalışırken gözlemiştim. Gri kedi beğeni toplamak için uzanıp yere yatar, biz güzel kedi, güüüüzzzeeeel kedi deyince, kara kedi onun yanına devrilip yatar, aynı pozu almaya çalışır. Gri kedi esner; kara kedi de esner. Derken gri kedi kanepenin altında sırtüstü kendini kaydırır, kara kedi işte şimdi bozguna uğramıştır, bu numarayı beceremez. O da kalkıp

yavrularının yanına gider, zira oraya gelip ona da iltifat edeceğimizi çok iyi bilir.

Gri kedi avcılaşıyordu. Yiyecek peşinde değildi. Avcılığının yiyecekle ilgisi olmadı hiç – yani duygularını anlatma, ortaya koyma anlamında değil de beslenme anlamında yiyecekle.

Bir hafta sonu o sıralar yediği tek şeyi, taze tavşan eti almayı unutmuştum. Evde konserve kedi maması vardı. Gri kedi aç olduğu zaman yemek köşesinde, kara kedinin durduğu avam köşede durmaz, mutfağın karşı tarafındaki kendi köşesinde hayali bir tabağın yanında bana bakarak oturur. Asla yiyecek için miyavlamaz. Eğer görmezden gelirsem gelip bacaklarımın arasında dolaşır. Hâlâ görmezden gelirsem yukarı kalkıp patilerini eteğime geçirir. Sonra hafifçe baldırımı ısırır. Son eleştirisi gidip kara kedinin tabağına arkasını dönerek yeri eşelemek, tabağın üstüne hayali toprak atmaktır, bana sorarsanız bu yemek dışkıdan başka bir şey değil demektedir.

Gelgelelim buzdolabında hiç tavşan yoktu. Oturmuş önünde beklerken içinde onu ilgilendirecek bir şey olmadığını göstermek için buzdolabının kapısını açtım, sonra tekrar kapattım; eğer gerçekten açsa konserve kedi maması yemek zorundaydı. Anlamadı, gidip olmayan yemek kabının başında oturdu. Tekrar buzdolabını açtım, kapattım, konserve kedi mamasını işaret ettim ve işimin başına döndüm.

Bunlar olduktan sonra gri kedi mutfaktan çıktı ve birkaç dakika içinde ağzında iki pişmiş sosisle geri gelip sosisleri ayağımın dibine bıraktı.

Kötü kedi! Seni hırsız! Ahlaksız kedi! Sosis hırsızı!

Her azarda anladığını belirtmek için gözlerini kapattı, sosislerin üstünü hayali toprakla örttü ve bir hışım mutfaktan çıktı.

Yatak odasına çıktım, oradan arka bahçeleri, avluları ve duvarları görebiliyordum. Gri kedi evden çıkmış bahçeden arka duvara doğru, avına saldırır gibi koşuyordu. Duvara sıçradı, üstünde koşup gözden kayboldu. Nereye gittiğini göremiyordum.

Tekrar mutfağa döndüm. Kedi ağzında bir pişmiş sosis daha ortaya çıktı, onu da öteki sosislerin yanına koydu. Hepsinin üstüne toprak attıktan sonra mutfaktan çıktı, yatağımın üstünde uyumaya gitti.

Ertesi gün mutfakta bir dizi çiğ sosis duruyordu, gri kedi de sosislerin yanındaydı, oturmuş bu yeni mesajın anlamını çözmemi bekliyordu.

Acaba küçük tiyatronun zavallı oyuncuları öğle yemeklerini mi çaldırıyorlar diye düşündüm. Yok öyle değildi. Yatak odasındaki pencereden gözledim, gri kedi bahçe duvarının üstünde tırıs tırıs gidip, duvara diklemesine duran karşı evin duvarına atlayıp kayboluyordu. Evin duvarından birkaç tuğlanın çıkarılmış olduğunu fark ettim – mutfak havalansın diye herhalde. Bir kedinin bu kadar küçük bir deliğe sığması kolay değildi, üstelik de daracık bir duvardan bir metre yukarı sıçrayarak, ama yapıyordu işte, hâlâ da yapıyor, kendisinin doğru dürüst beslenmediğini düşündüğü zamanlar.

Mutfakta kocasına kahvaltı için sosis yapmış zavallı kadıncağız dönüp baktığında sosislerin yok olduğunu görüyor. Hortlaklar! Belki de günahsız bir çocuğu veya köpeği dövüyor. Yahut da kızartmak için bir tabak sosis çıkarıyor. Bir an sırtını dönüyor – sosislerin yerinde yeller esiyor. Gri kedi ardında bir sosis dizisi, koşarak bizim bahçeyi geçiyor, getirip mutfakta yere koyacak. Kim bilir belki de bu davranışının altında terbiye edilen atalarının avı yakalayıp insanlara getirmesi yatıyordur; beyni bu davranışı hatırlayıp bu neredeyse-insani dile dönüştürüyordur.

Bahçenin ucundaki büyük akçaağaca ardıç kuşları her yıl yuva yapar. Her yıl yumurtadan çıkan yavruların ilk uçuşları, aşağıda bekleyen kedilerin ağızlarında son bulur. Anne kuşla baba kuş yavruların peşine düşerler, onlar da yakalanır.

Yakalanan kuşun korku dolu cıvıltıları ve cıyaklamaları, evin sessizliğini bozar. Gri kedi kuşu ustalığına hayran kalalım diye

eve getir, çünkü kuşla oynar, işkence eder – ama ne zarafetle. Kara kedi merdivenlere oturup seyreder. O hiç kuş öldürmedi. Ama gri kedi kuşu yakaladıktan üç, dört, beş saat sonra, kuş öldüğünde yahut ölmek üzereyken, gri kedinin oyunlarını taklit etme gayreti içindeki kara kedi kuşu alıp havada oraya buraya savurur. Her yaz kuşları gri kedinin elinden kurtarır gökyüzüne yahut da bir başka bahçeye bırakırım – eğer çok kötü yaralanmamışlar da iyileşme şansları varsa. Bunu yapınca gri kedi çok öfkelenir, kulaklarını arkaya yatırır, kötü kötü bakar, anlamaz, hiç mi hiç anlamaz. İçeri bir kuş getirirken gururlanır. Aslında bu bir hediyedir; bu gerçeği Devon'da geçirdiğimiz yaza kadar anlamamıştım. Yine de onu azarlar kuşları elinden alırım, yaptığı hoşuma gitmez.

Korkunç kedi! Katil kedi! Kuşlara işkence yapan kedi! Sadist kedi! Namuslu avcıların yozlaşmış torunu!

Öfkeli sesim karşısında o da kızgınlık duyar; cıyaklayan kuşla birlikte evden dışarı fırlar. İşkence sürerken arka kapıyı kilitler, pencereleri kapatırım. Sonra ortalığa sessizlik hâkim olur, gri kedi döner. Beni selamlamaz, bacaklarıma da sürünmez. Beni küçümser, azametle yukarı çıkar, öfkesi geçsin diye uyur. Kedinin dişleri ve pençelerinden çok yorgunluktan bitkin düşüp ölen kuşun cesedi, bahçede kaskatı kesilmektedir.

Bahçedeki büyük ağacı komşuların isteği üzerine budattım, kimisi bahçesini gölgelediği için hoşlanmıyordu, kimisi "yaprakları etrafı çöplüğe çevirdiği" için; ağacı budayan adam bahçede dikilmiş söyleniyordu. Doğrudan bana, yani ne de olsa ona para verecek müşteriye değil; ağaç karşıtı olduğunu söylediği modern hayata.

"Her gün" diyordu acı acı: "Telefon ediyorlar, gidiyorum. Bakıyorum güzel bir ağaç. Yetişmesi yüz yıl almış – ağacın yanında biz neyiz ki? Güllerimi mahvediyor kesin diyorlar. Güller! Ağacın yanında gülün lafı mı olur? Güller uğruna bir ağaç kesmek zorundayım. Daha dün bir dişbudağı yerden bir metre kalıncaya kadar kesmek zorunda kaldım. Kadın masa olsun diye dedi, masa, ağa-

cın yetişmesi yüz yıl almış. Kadın masa başında çay içip güllerine bakmak istiyor. Şimdilerde ağaç kalmadı, ağaçlar yok oluyor. İşi gerektiği gibi yaparsanız memnun kalmıyorlar, doğal şeklini bozmak, kuşa çevirmek istiyorlar. Ya kuşlar ne olacak? Ağacınızın kesilen dallarından birinde kuş yuvası olduğunu biliyor muydunuz?"

"Kediler," dedim, "Kuşlar gidip başka yerde yuva yaparlarsa memnun olacağım."

"Tabii," dedi, "hep bunu işitiyorum – kediler. Herkes ağaçlarını kestirmek istiyor, ortalık kedi kaynıyor. Kuşlar ne yapsın? Size bir şey söyleyeyim mi, bu işi bırakacağım, şimdi kimse dürüst çalışan bir zanaatkâr istemiyor – şu kedilere bakın, hele bir bakın!"

Ağacı budayan adam için ağaçlar ve kuşlar bir bütündü, elinde olsaydı insanlar karşısında öncelik tanıyacağı kutsal bir bütün. Kedilere gelince, hepsini ortadan kaldırırdı.

Ağacı doğramadı, budadı; ertesi bahar bir ardıç kuşu ağaca yuva yaptı, yavru kuşlar her zamanki gibi telaşla yere düştüler. Yalnız bir tanesi doğrudan doğruya kullanılmayan odadaki arka pencerenin üstüne uçtu. Günü orada geçirdi, öylesine dost canlısıydı ki sandalyede oturup otuz santim mesafeden bana baktı, neredeyse gözümün içine. İnsanlardan korkmuyordu – bu güdüsü henüz gelişmemişti. Kapıyı kapalı tuttum, gri kedi dışarıda sinsi sinsi dolaştı. O yaz gecesinin geç bir vaktinde, bütün kuşlar çoktan susup uyumuşken, bizim küçük kuş pencereden doğruca ağaca uçtu, yere hiç yaklaşmadan. Belki de sağ kalmıştır.

Bu aklıma Paris'te Place Contrescarpe yakınında yedi katlı apartman bloklarında yaşayan hanımın anlattığı hikâyeyi getiriyor. Bu hanım az eşyayla seyahat etmenin gereğine inanır, kimselerin sorumluluğunu taşımak istemez, her dakika her yere gidebilecek kadar özgür olmak ister. Kocası denizcidir. Günün birinde bir kuş ağacın tepelerinden uçup içeri girmiş, gitmeye hiç niyetli görünmüyormuş. Titizdir, kuş kakalarına tahammül edecek en son insandır. Gel gör ki "ona bir şeyler olmuş". Yere gazeteler yaymış

ve kuşun ona alışmasına izin vermiş. Kuş kışın güneye göç etmesi gerekirken gitmemiş; böylece arkadaşım birdenbire sorumluluk altına girdiğini anlamış. Kuşu şimdi atsa, Paris'in kışına dayanamaz ölürmüş. Birkaç haftalığına seyahate çıkması gerekiyormuş. Kuşu bırakamamış. Bir kafes alıp, onu da götürmüş.

Sonra düştüğü durumun farkına varmış: "Bir gözünün önüne getir: Ben! Ben! Bir elimde bavul, bir elimde kafes köy oteline giriyorum! Ben! Ama ne yapabilirdim? Kuşu odama aldım. Bu da madamla ve hizmetçilerle ahbaplık etmek anlamına geliyordu. İnsan sever oldum – aman Allahım! Yaşlı hanımlar merdivenlerde beni durduruyorlardı. Kızlar aşk sorunlarını anlatıyorlardı. Hemen Paris'e dönüp bahar gelinceye kadar somurttum. Sonra bir küfür savurup kuşu pencereden saldım, ondan beri de pencereleri kapalı tutuyorum. Ben sevilen biri olmak istemiyorum, işte o kadar!"

Yavruları daha on günlükken kara kedi tekrar hamile kaldı. Bana hesapsız kitapsız bir iş gibi geldi ama veteriner olağan olduğunu söyledi. Son yavruların en çelimsizi –her nedense çelimsizler en iyi huylu olanlardır, belki de başkalarının gücü kuvveti onlarda olmadığından açığı sevimlilikleriyle kapattıkları için– bir sürü öğrencinin kaldığı bir apartman dairesine gitti. Üçüncü katta birinin omzunda pencereden bakarken odada bulunan köpek birden havlamış. Yavru korkudan pencereden aşağı atlamış. Herkes ölüsünü buluruz diye aşağıya koşmuş. Ama yavru oturmuş yalanıyormuş. Hiçbir yerine bir şey olmamış.

Bir süre için yavrusuz kalan kara kedi alt kata inip olağan yaşama katıldı. Belki de gri kedi onun sorumlulukları ve analığı nedeniyle alt kattaki hayattan sonsuza dek elini eteğini çektiğini sanmıştı. Artık her şey ona kalacaktı. Ancak öyle olmadığını anladı; her an tehdit edilebilirdi. Tekrar mevki savaşları yapıldı, bu sefer hoş olmayan bir şekilde. Kara kedi yavrulamış kendine güveni artmıştı, kolayca pes etmiyordu. Artık yerde yahut kanepede yatmayacaktı mesela.

Bu sorun şöyle çözüldü: Gri kedi yatağın baş ucunda, kara kedi ayak ucunda yattı. Ama beni uyandırma hakkı gri kedinindi. Artık bu iş tamamen kara kedi görsün diye yapılıyordu: Rahat vermemeler, okşamalar, yalamalar, mırlamalar hep rakip gözlenerek yapılıyordu: Bak, bana bak. Bir de yemek numaraları: Seyret, beni seyret. Ve de kuşlar: Bak sen yapamıyorsun ama ben yapabiliyorum. Bu zaman süresince iki kedi insanların farkında değildi sanırım. Tıpkı birbirini çekemeyen, takıntı halini almış çekişmenin dışında kalan yetişkinleri yönlendirilebilir, rüşvetle kandırılabilir nesnelerden ibaret gören çocuklar gibi sadece birbirlerine bakıyorlardı. Dünya küçülüyor, dövülmesi, alt edilmesi gereken ötekiyle sınırlanıyordu. Küçük, parlak ve korkulu bir dünya, hastalık ateşi gibi.

Kediler cazibelerini yitirdiler. Aynı şeyleri, aynı hareketleri yapıyorlardı. Ama cazibe – gitmişti.

Cazibe nedir peki? Karşılıksız verilen bir hoşluk, doğanın müsrif bir anında verdiği bir şeyi kullanmak. Ancak burada rahatsız edici bir şey var, katlanılamaz bir şey, hadi cesaret edip adını koyalım, bir adaletsizlikle karşı karşıyayız. Bazı yaratıklar sırf kendilerine başkalarından daha çok şey verildi diye, bunları geri vermek zorundalar mı? Cazibe cabadan verilen, fazla, gereksiz bir şey, aslında öylesine verilmiş, ziyan edilmiş bir güç. Gri kedinin güneşli bir yerde sırtüstü sere serpe, şehvetle, nefis bir şekilde yuvarlanması caziptir, insanın boğazına bir şeyler düğümlenir. Gri kedinin tıpatıp aynı şekilde olsa da kısılmış gözleri kara kediye dikili vaziyette yuvarlanması çirkindir, hatta yuvarlanış biçiminde bir katılık, haşinlik vardır. Kara kedinin seyretmesinde, gri kedinin yaptığı ve kendisinin doğal yeteneği olmayan bir şeyi taklit etmeye çabalamasında da sinsi bir haset vardır, sanki kendisine ait olmayan bir şeyi aşırıyormuş gibidir. Eğer doğa gri kediye yaptığı gibi, bir yaratığa keyfi öyle istedi diye gereğinden çok fazla akıl ve güzellik bağışladıysa, gri kedinin de karşılığında bunu bol keseden dağıtması gerekir.

Kara kedinin anneyken yaptığı gibi. Kapkara, koruyan, otoriter ince patisi üstlerine uzatılmış, gözleri yarı kapalı, gırtlağının derininde bir mırıltı, yavrularının arasında yattığında muhteşemdir, cömerttir – üstelik kayıtsızca kendisinden emindir.

Bunlar olurken, cinselliği elinden alınmış zavallı gri kedi odanın karşı tarafında oturur, kıskanma ve kinlenme sırası ona gelmiştir, bütün vücudu, yüzü, arkaya yatırılmış kulakları şöyle der: ondan nefret ediyorum, ondan nefret ediyorum.

Kısacası birkaç hafta boyunca evdeki insanlara keyif vermediler, tabii kendilerinden de hoşnut değillerdi.

Ancak her şey ansızın değişti, kıra, yazlığa gidilecekti, ikisi de daha önce hiç kıra gitmemişti.

Bölüm Yedi

Her ikisinin de kedi sepetiyle ilgili korkulu ve acı anıları vardı; bu yüzden sepette yolculuk etmekten hoşlanmayacaklarını düşündüm. İkisi de arabanın arkasında serbest bırakıldılar. Gri kedi hemen öne, kucağıma atladı. Perişandı. Londra'dan çıkıncaya kadar titreyip miyavlayarak oturdu, durmak bilmeyen, bizi deli eden tiz bir şikâyet. Kara kedinin yakınmaları alçak perdeden ve kederli, etrafında olan bitenle değil, kendi iç rahatsızlıkları ile ilgiliydi. Arabanın camından ne zaman bir araba veya kamyon görünse, gri kedi feryat ediyordu. Trafiği görmesin diye onu ayaklarımın dibine koydum. Öyle de rahat etmedi. Onu korkutan sesleri neyin çıkardığını görmek istiyordu. Aynı zamanda görmekten de hiç hoşlanmıyordu. Dizlerime oturdu, gürültü her arttığında kafasını kaldırdı, önümüzden geçen veya arkamızda kalan büyük siyah makine kütlesini gördü – ve miyavladı. Trafiği bir kedi aracılığı ile görmek, hepimizin arabaya her binişimizde nelere kulak tıkadığımız konusunda çok öğretici bir tecrübe. Dehşetli gürültü patırtıyı – sarsılma, gümbürtü, gıcırtı – fark etmiyoruz. Etmiş olsaydık, gri kedi gibi bizler de biraz aklımızı kaçırırdık.

Daha fazla dayanamadığımız için arabayı durdurduk, onu sepete koymaya çalıştık. Çılgına döndü, korku nöbeti geçirdi. Onu bırakıp kara kediyi sepete koyduk. Kapağı üstüne kapanmış sepetin içinde olmaktan çok memnun kaldı. Yolun geri kalanında kara kedi burnunu kenarındaki bir delikten dışarı çıkarıp, sepette oturdu. Burnunu okşayıp hatırını sorduk; alçak ve kederli bir sesle ce-

vap verdi, ama aşırı rahatsız görünmüyordu. Belki de hamile olduğu için sakindi.

Bu arada gri kedi sürekli yakındı. Bütün yol boyunca, arabayla altı saat süren Devon yolculuğu boyunca sürekli miyavladı. Sonunda ön koltuğun altına girdi, bilinçsizce miyavlama sürdü, ne dil dökme ne yatıştırma ne de rahatlatma çabaları işe yaradı. Çok geçmeden tıpkı trafiği duymadığımız gibi onu da duymaz olduk.

O geceyi bir arkadaşın köydeki evinde geçirdik. Kedilerin ikisini de içinde tuvalet kutusu ve yemek bulunan büyük bir odaya koyduk. Evde kediler olduğu için bizimkileri serbest bırakamıyorduk. Kara kediyi alt etme ihtiyacı, gri kediye korkusunu unutturdu. Tuvalet kutusunu önce o kullandı; önce o yedi ve gidip tek yatağa yerleşti. Oturup yatağa çıkmaya yeltenen kara kediyi engelledi. Kara kedi yemek yedi, tuvalet kutusunu kullandı, yerde oturup yukarı, gri kediye bakmaya başladı. Daha sonra gri kedi yemek yemek için indiğinde, kara kedi yatağa sıçradı ve hemen kovalandı.

Geceyi böyle geçirdiler. En azından uyandığımda yerdeki kara kedi, ayakucunda oturmuş, ona kötü kötü bakarak yatağı koruyan gri kediye gözünü dikmişti.

Kırda küçük bir eve taşındık. Bir süre boş kalmış, eski bir yerdi. Eşya çok azdı. Ancak büyük bir şöminesi vardı. Kediler daha önce açıkta ateş görmemişlerdi. Kütükler alev alınca gri kedi korkudan bağırdı, yukarı koşup karyolanın altına girdi ve çıkmadı.

Kara kedi alt kattaki odayı etraflıca kokladı, yegâne koltuğu keşfetti ve sahiplendi. Ateş ilgisini çekmişti; korkmamıştı, çok yaklaşmadıkça.

Ama evin dışındaki kırlıktan korkmuştu – tarlalar, otlar, ağaçlar burada tuğlalarla çevrilmiş düzenli küçük dikdörtgenler halinde değil, birbirinden alçak taş duvarlarla ayrılmış dönümlerce arazi şeklindeydi.

Daha sonraki günlerde iki kedi de temizlik işleri için zorla bahçeye kovalandı. Sonra anladılar, kendiliklerinden dışarı çıktı-

lar – ama çok kısa süreliğine; başlangıçta pencerenin dibindeki çiçek tarhlarına ve taş döşeli yere kadar. Sonra biraz öteye, üstünü ot bürümüş taş duvara kadar. Daha sonra da duvarların çevrelediği araziye kadar. Gri kedi oraya ilk gidişinde hemen dönmedi. Orası diz boyu ısırganlar, devedikenleri, yüksükotlarıyla kaplıydı; kuş ve fare doluydu. Gri kedi bu küçük vahşi doğanın kenarında oturdu, bıyıkları, kulakları, kuyruğu iş başındaydı – dinliyor, hissediyordu. Gelgelelim henüz kendi doğasını kabullenmeye hazır değildi. Aniden ağaç dalına konan bir kuş, onun eve koşup karyolanın altına saklanması için yeterliydi. Karyolanın altında günlerce kaldı. Ama içinde misafirlerle arabalar geldiğinde, yahut odun, süt, ekmek getiren insanlar geldiğinde, kendini evin içinde tuzağa düşmüş hissediyor gibiydi, dışarıya, kendini daha güvende hissettiği kıra kaçıyordu. Kısacası kafası karışmıştı; kendi olmaktan çıkmıştı; içgüdülerinde mantık yoktu. Yemiyordu da; bir kedinin beğenmediği yemeği horladığında veya korktuğunda ya da biraz hasta olduğunda, ağzına bir damla süt veya sudan başka bir şey koymadan dayanabildiği sürenin uzunluğu inanılmaz.

Kaçabilir diye korkuyorduk – bir olasılık Londra'ya dönmeyi deneyebilirdi.

Ben altı yedi yaşlarındayken bir gece çiftlikte gaz lambasıyla aydınlatılan, saz damlı odada, bir adam oturmuş, bir kediyi okşamıştı. Orada hayvanı sevdiğini, onunla konuştuğunu hatırlıyorum; lambanın sınırlı ışığı onlardan, adamla kediden şimdi bile gözümün önüne getirebildiğim bir resim oluşturmuştu. Şimdi de o zaman şiddetle duyduğum hissi duyuyorum, tedirginlik, rahatsızlık. Babamın yanında ayakta dikilmiştim, heyecanlıydım, onunla aynı duyguları paylaşıyordum. Ama neler oluyordu? Belleğimi zorluyorum, tekrar yumuşak gri kürkün canlı parlaklığını görüp, adamın aşırı heyecanlı sesini duyup, belleğimi gafil avlamak istiyorum. Ama geri gelen tek şey rahatsızlık duygusu ve adamın gitmesini istemem. Bu işte fena halde bir terslik vardı. Her neyse, adam kediyi almak istiyordu. Oduncuydu; otuz kilometre ötedeki dağ-

larda odun kesiyordu. Hafta sonları Salisbury'ye, karısını, çocuklarını görmeye gidiyordu. İnsanın aklına sorular geliyor: Dağ başındaki kampta kediyi ne yapacaktı? Niye onu ya da en azından kampı benimseyecek bir yavru yerine yetişkin kedi istiyordu? Neden illaki bu kedi? Neden her yönden sakıncalı bir iş yapıp yetişkin kediyi veriyorduk, hem de kampta geçici olarak kalan, yağmur mevsimi başlar başlamaz şehre dönecek birine? Niye? İşin doğrusu, soruların cevabı o gece odada yaşanan fikir ayrılığı ve gerginlikte yatıyor.

Kediyle birlikte kampa gittik.

Yüksekte, sıra dağların eteklerinde kıpırtısız, sükûnet içinde büyük ağaçlarla dolu, doğal parka benzeyen bir yer. Ağaçların altında, otlardan temizlenmiş bir yere yuvalanmış beyaz çadırlar vardı. Ağustos böcekleri cırlıyordu. Eylülün sonu ya da ekimin başı olmalı, çünkü çok geçmeden yağmurlar bastırdı. Hava çok sıcak ve kuruydu. Uzakta ağaçların arasında testerenin ağlamayı andıran sesi; kesintisiz ve tekdüze, ağustos böcekleri gibi. Sonra durduğu zaman abartılı bir sessizlik. Bir ağaç daha devrildiğinde çıkan çatırtı ve devrilirken ısınan dallardan, yapraklardan yayılan keskin koku.

Geceyi bu sıcak ve sessiz yerde geçirdik. Kedi bırakıldı. Kampta telefon yoktu; ama adam ertesi hafta telefonla arayıp kedinin kaybolduğunu söyledi. Üzülmüştü; annemin tembih ettiği gibi patilerine tereyağı sürmüştü ama kediyi kapatacak yer yoktu, çadırda kediyi kapatamıyordunuz; kedi de kaçmıştı.

On beş gün sonra sıcak bir sabahın ilerleyen saatlerinde kedi fundalıktan çıkıp eve doğru sürünerek geldi. Eskiden besili bir gri dişiydi. Şimdi zayıflamış, tüyleri sertleşmişti, çılgın bakışlı gözleri korku doluydu. Anneme koştu, oturup ona bakmaya başladı, bu korkunç dünyada hiç olmazsa bir kişinin değişmediğinden emin olmak istiyordu. Sonra kollarına atladı, tekrar evde olmanın mutluluğuyla ağladı, mırladı.

Kampla ev arasındaki mesafe kuş uçuşu otuz kilometreydi,

belki de yirmi beş, ama kedinin kuş uçuşu gidecek hali yoktu elbette. Kedi kamptan kaçmış, burnunu içgüdülerinin gitmesini söylediği yöne çevirmişti. İzleyeceği doğru dürüst bir yol yoktu. Çiftlikle kamp arasında hepsi de toprak patika, gelişigüzel oluşmuş dolambaçlı yollar vardı, yolun kampa yakın yedi sekiz kilometrelik bölümü kuru otların arasından geçen tekerlek izlerinden ibaretti. Arabayla gittiği yoldan geri dönmesi olası değildi. Issız ve sahipsiz Afrika otluklarını doğrudan geçmiş olmalıydı, buralarda yiyebileceği fare, sıçan ve kuş çoktu ama kedilerin düşmanı leoparlar, yılanlar ve alıcı kuşlar da öyle. Herhalde geceleri yol aldı. Aşılacak iki nehir vardı. Kurak mevsimin sonu olduğundan, nehirler geniş değildi. Bazı yerlerinde üstünden geçilebilecek taşlar vardı; nehir boyunca ilerleyip iki yakadaki ağaç dallarının kavuştuğu noktaları arayıp, ağaç üstlerinden de geçmiş olabilir. Belki de yüzmüştür. Kedilerin yüzdüğünü duymuştum, ama kendim hiç görmedim.

Bu iki hafta içinde yağmur mevsimi bastırdı. İki nehir de beklenmedik ani sellere yol açtı. Nehrin on, yirmi ya da otuz kilometre yukarısında fırtına çıkar. Nehir yükselir ve bir dalga halinde yarım metreyle beş metre yükseklikteki her şeyi süpürüp götürür. Yağmur mevsiminin ilk suları geldiğinde kedi nehrin kenarında oturmuş, karşıya geçmek için fırsat kolluyor olabilirdi pekâlâ. Neyse ki iki nehirde de talihi yaver gitmiş. Tepeden tırnağa ıslanmış: Tüyleri sırsıklam olup, kurumuş. İkinci nehri de sağ salim aştıktan sonra geçilecek on beş kilometrelik ıssız bir otluk daha vardı. Körlemesine gitti herhalde, öfkeli, aç, çaresiz, sadece doğru yönde olduğunu ve gitmesi gerektiğini bilerek.

Eve yabancılar gelince gidip kırda saklandığında aklından geçirmiş olsa bile, gri kedi kaçmadı. Kara kediye gelince, koltukta rahatça oturdu ve bir yere kıpırdamadı.

Bizimse ağır işlerimiz vardı, duvarlar boyanıyor, yerler temizleniyor, dönümlerce ısırgan ve yabani ot biçiliyordu. Yemek pişirecek zaman pek kalmadığı için karın doyurmak için yiyorduk.

Kara kedi de bizimle yiyordu, mutluydu; gri kedinin korkusu, onu rakip olmaktan çıkarmıştı. İçeri girdiğimizde bacaklarımızın arasında dolaşan kara kediydi, mırlayan, okşanan oydu. Koltukta oturup, ayaklarımızda kocaman botlar, paldır küldür içeri girip çıkmamızı izliyor ve dikkatle ateşe, alevlere, çok geçmeden – hemen değil ama, biraz zaman aldı – onu bizim zaten bildiğimiz bir şeye, şömineyle kedinin uyuştuğuna ikna eden durmadan kımıldayan kırmızı yaratıklara bakıyordu.

Kısa zamanda ateşe yaklaşıp yakınında oturma cesaretini gösterdi. Köşede istiflenmiş odunların üstüne çıktı, oradan eski ekmek fırınının içine atladı, fırının yavrular için koltuktan daha iyi bir mekân olacağına karar vermişti. Birisi unutup fırın kapağını kapatmış. Derken rüzgârlı bir gecenin yarısında kara kedinin kader karşısındaki çaresizliğini ilan eden acıklı uluması. Kara kedinin yakınmaları göz ardı edilemez: Önemlidir, gri kedinin tersine, haklı bir nedeni olmadıkça yakınmaz. Alt kata koştuk. Kederli miyavlama duvardan geliyordu. Kara kedi ekmek fırınında kapalı kalmıştı. Bir şeyi yoktu; ama korkmuştu; tekrar bildik ve hayatın tehlikesiz olduğu yerlere, koltuk ve yer seviyesine indi.

Gri kedi yatağın altındaki sığınağından aşağı kata inmeye nihayet karar verdiğinde, kara kedi evin kraliçesiydi.

Gri kedi bakışlarıyla kara kediyi yıldırmaya çalıştı; kabarıp meydan okuyarak, birdenbire saldırarak korkutup, koltuktan indirmek, ateşin yanından uzaklaştırmak istedi. Kara kedi onu yok saydı. Gri kedi yemek konusunda üstünlük oyunlarına başlamak istedi. Ama hiç şansı yoktu, biz o oyunları oynayamayacak kadar meşguldük.

Bir yanda kara kedi, ateşin yanında, mutlu ve öte yanda gri kedi – mutluluktan çok uzak, dışlanmış.

Gri kedi pencere içinde oturup miyavlayarak oynaşan alevlere meydan okudu. Biraz yakına geldi – ateşin ona bir zararı olmamıştı. Üstelik kara kedi ateşin yanında oturuyordu, ateşe uzaklığı neredeyse bıyık uzunluğu kadardı. Gri kedi daha yakına geldi, şö-

minenin önündeki halıya oturup, kulakları arkaya yatık, kuyruğu titreyerek alevleri seyretti. Yavaş yavaş demir çubukların ardındaki ateşin bir nimet olduğunu o da anladı. Ateşin önünde uzandı, bej göbeğini Londra'da güneşli yerlerde yaptığı gibi ateşe doğru tutup yuvarlandı. Ateşle uzlaşmıştı. Ama kara kedinin öne çıkmasını içine sindirmiş değildi.

Birkaç günlüğüne evde yalnızdım. Kara kedi aniden ortadan kayboldu. Koltukta gri kedi oturuyor, ateşin karşısına gri kedi kuruluyordu. Kara kedi evden yok olmuştu. Gri kedi mırlıyor, beni yalayıp ısırıyordu; baş başa kalmanın ne kadar hoş, kara kedinin olmamasının ne güzel olduğunu söylüyordu durmadan.

Kara kediyi aramaya dışarı çıktım, çayırda saklanırken buldum. Kederle miyavladı, onu alıp eve götürdüm, evde korku içinde gri kediden kaçtı. Gri kediyi patakladım.

Derken arabayla alışverişe giderken ya da kıra çıkarken kara kedinin miyavlayıp, arabaya kadar beni izlediğini gördüm. Benimle birlikte arabaya binip gitmek istediğinden değildi; benim evden hiç gitmememi istiyordu. Ben arabayla uzaklaşırken, bir duvara veya ağaca tırmanıp, orada arkasını emniyete aldığını, ben dönünceye kadar da aşağıya inmediğini fark ettim. Gri kedi ben yokken onu dövüyordu. O sıralar kara kedi hamileliğinin son dönemindeydi, üstelik bu hamilelik ilk yavrularının hemen üstüne gelmişti. Gri kedi ondan çok daha güçlüydü. Bu sefer gri kediyi iyice dövdüm; kendisi için neler düşündüğümü de söyledim. Gayet iyi anladı. Arabayla bir yere giderken kara kediyi evde bırakıp, gri kediyi dışarı attım. Gri kedi surat astı. Kara kedi yatışmıştı; bizden aldığı destekle koltuğa yeniden sahip çıktı, gri kedinin yaklaşmasına izin vermedi.

Böylece gri kedi dışarı, şimdi iki dönümlük anız haline gelmiş bahçeye döndü. Fareleri yakalayıp içeriye getirdi, orta yerde bıraktı. Bundan hoşlanmadık, fareleri dışarı attık. Gri kedi evden uzaklaştı, günlerini açık havada geçirmeye başladı.

Taş duvarların arasındaki dar patikadan aşağı gidince küçük

bir açıklık vardı, üstündeki adam boyundaki otları biçtiğimizde, derinliklerinde sessiz, durgun bir havuz olduğu ortaya çıktı. Havuzun üstüne bir ağaç sarkıyordu; etrafında otlar vardı, daha ötede de bodur ağaçlar ve çalılar uzanıyordu..

Havuz kenarına yakın bir taş vardı. Gri kedi üstüne oturup suya baktı. Tehlikeli miydi? Geniş bir su kitlesi onun için ateş gibi yeni bir şeydi. Rüzgâr havuzu dalgalandırdı, sular kıyıya vurup patilerini ıslattı. Sinirli bir şekilde söylenip eve kaçtı. Kapının dışında oturdu, kulakları oynuyor, patikadan aşağıya, havuza doğru bakıyordu. Yavaştan alarak havuza geri döndü – birden değil: Gri kedi bir konuda yanılmış olabileceğini asla hemen kabul etmez. Önemsemediğini göstermek için önce poz verip oturdu, yalandı, tüylerini düzeltti. Sonra havuza gitmek için dolambaçlı bir yol seçti, bahçenin yüksek bölümünden geçti, sonra kayalık bayırdan aşağı indi. Taş hâlâ orada, suyun yanındaydı. Hafifçe kıpırdayan su hâlâ ordaydı. Suyun üstüne iyice eğilmiş ağaç da. Islak çimenlerin üstünden yaşlı bir hanım gibi tedirgin geçti. Taşın üstüne oturup suya baktı. Başının üstünde ağacın büyük dalı rüzgârdan sallanıyordu; su yine patilerine kadar geldi.Patilerini çekti, tetikte, dimdik oturdu. Başını kaldırıp dalları bir durup bir hareket eden ağaca baktı – buna aşinaydı. Kıpırdayan suyu inceledi. Sonra önüne konan yemeğe yaptığını gördüğüm bir şey yaptı. Bilmedikleri bir yiyecek önlerine konduğunda, hem gri kedi hem de kara kedi patilerini uzatıp dokunurlar. Yoklayıp dürtüklerler, sonra patilerini kaldırıp önce koklar, sonra da yalarlar. Gri kedi bir patisini suya uzatıp şöyle bir dokundu. Sonra geri çekti. Az kalsın kaçıp gidecekti: Kaçma dürtüsüyle kasları gerildi ama kaçmamaya karar verdi. Başım eğip suyu yaladı. Ama beğenmedi. Geceleri yatağımın başucundaki bardaktan içtiği suya benzemiyordu; ağzını eğerek musluktan içtiği suya da. Bir patisini iyice suya soktu, orada tuttu, sudan çıkardı, patisini ağzına götürüp yaladı. Suydu besbelli. Bildiği bir şey, yahut onun başka bir çeşidi.

Taşa oturdu, yüzünü suya eğdi, kendi aksine baktı. Bunda bir

gariplik yoktu: Aynalara alışıktı. Ancak su yüzündeki dalgacıklar gidip geliyor, görüntüsünü dağıtıyordu. Sudaki görüntüsüne patisini koydu, ama aynadaki gibi olmadı, patisi görüntüyü delip içeri girdi, ıslandı. Ayağa kalktı, rahatsız olduğu belliydi. Bu kadarı ona fazla geldi, ıslak çimenlerden zarafet ve azametle eve yürüdü. Orada gözleriyle kara kediye kendisinden ne kadar nefret ettiğini söyledikten sonra ona sırtını dönüp ateşin karşısına oturdu, kara kedi tetikte, koltuğundan onu gözledi.

Gri kedi havuza, taşa geri döndü. Taşın üstünde otururken ağacı kuşların sevdiğini fark etti, o açıklık bölgeden ayrılır ayrılmaz, kuşlar suya üşüşüyor, su içiyor, suda oynuyor, üstünde bir aşağı bir yukarı uçuşuyorlardı. Gri kedi havuzu artık kuşların uğruna ziyaret ediyordu. Ama orada hiç kuş yakalamadı. O evde de hiç kuş yakalamadı sanırım. Belki de ortalıkta çok kedi olduğu için kuşlar kedilerin farkındaydı.

Etraftaki dar yollarda araba kullanırken far ışıkları hep kedilerin üstüne vururdu; çitlerde fare avlayan kediler, tekerleklerin dibinden, arabanın yanı sıra yürüyen kediler; kapı üstlerinde kediler; duvarların üstünde kediler.

Kafa dinlemek amacıyla yapıldığı belli, yoldan ve diğer evlerden uzakta, ağaçların ve duvarların arkasına saklanmış eve, yeni insanların kim olduğunu görmeye ve yeni kedi var mı diye bakmaya ilk hafta içinde bir sürü kedi geldi.

Bir gece yarısı açık pencerenin önünden kaybolup giden kızılımsı bir kuyruk gördüm. Kedi diye düşündüm; tekrar uykuya daldım. Ertesi gün dükkânda tilkilerin kedi avlamak için Dartmoor'dan geldiklerini söylediler. Tilkiler ve kediler hakkında bir sürü kötü hikâye. Gelgelelim kırda kedileri kapatamazsınız; etraf böylesine kedi kaynarken, tilki veya başka bir tehlike pek inandırıcı görünmüyordu.

Kızıl kuyruğun kızıl kahve renkli, güzel bir kediye ait olduğu anlaşıldı, artık evi benimsemiş olan gri kedi, onu evin yakınından kovaladı Kısa zamanda ziyaretçileri eve yüz metre uzaklıktaki ka-

pıdan kovalamaya başladı. Artık ev ve etrafındaki arazi gri kedinin egemenliğindeydi; ona evin üst tarafında, küçük çayırlıktaki uzun otların arasında güneşlenirken, ya da alt tarafta, içinde kuşların su içmeye geldiği bataklık bölümler olan büyük arazide otururken rastlayabiliyorduk.

Derken – işgal. Bir yandaki parmaklıklar yıkılmıştı, bir sabah şömineyi yakmak için aşağı indiğimde iki kediyi pencerenin içinde yan yana oturur buldum, geçici olarak birliktelik kurmuşlardı, çünkü dışarıda ömürlerinde görmedikleri kokulu büyük hayvanlar, böğürerek ve patırtıyla hantal hantal dolaşıyorlardı. Kara kedi boşluktan gelen kederli yakınma sesini çıkardı: Bu kadarı fazla, nedir bu? Dayanamayacağım, yardım edin. Gri kedi de güvenli pencere içinden tehdit çığlıkları atıyordu. Sığırlar yıkılan parmaklıklardan içeri girmiş sürü halinde havuza ve anlaşılan otlamaya elverişli olduğunu bildikleri büyük araziye doğru gidiyorlardı. Günün geç saatlerine kadar sığırları kovalamakta bana yardım edecek kimse yoktu; çiftçi de ortalıkta görünmedi. Elli kadar hayvan kendi evlerindeymiş gibi rahattı, kedilerinse aklı başından gitmişti. Yardım gelip de kocaman hayvanlar kendi otlaklarına güdülünceye kadar kediler pencereden pencereye koştular, sonra kısa süreliğine ve öfkeyle kapıdan dışarı fırlayıp durdular, acı acı şikâyet ettiler. En sonunda yardım geldi ve kocaman tehditkâr hayvanlar kendi tarlalarına kışkışlandı. Tehlike geçmişti. Kediler bu tür hayvanlardan bir zarar gelmeyeceğini öğrenmişti. Çünkü birkaç gün sonra kapı açık kalıp da kırdan gelen midilliler içeri girdiklerinde, kediler şikâyet etmediler, korkmamışlardı. Bakımsız bahçede sekiz küçük midilli otladı; gri kedi doğru yanlarına gidip taş duvarın üstüne oturdu, onları seyretti. Duvardan aşağı inmiyordu; ama ilgilenmişti, onlar gidinceye kadar oradan ayrılmadı.

Kediler aşina olmadıkları hayvanları, işleri veya hareketleri saatlerce seyrederler. Yatağın düzeltilmesi, yerin süpürülmesi, paket yapmak, paket açmak, dikiş dikmek ya da örgü örmek – ne olsa bakarlar. Peki ne görüyorlar? Birkaç hafta önce kara kedi ve

birkaç yavrusu odanın ortasında oturup kumaş biçmemi izlediler. Makasın işleyişini, ellerimin hareketlerini, kumaşın değişik yığınlar haline toplanmasını gözlemlediler. Sabah boyunca kafaları bu işle meşgul, oradaydılar. Ancak bizim gördüklerini düşündüğümüz şeyleri gördüklerini sanmıyorum. Sözgelişi gri kedi bir güneş ışığı demetinin içindeki toz taneciklerini her seferinde en az yarım saat süreyle seyrettiği zaman ne görüyor? Yahut pencereden ağacın kımıldayan yapraklarına baktığı zaman? Ya da başını kaldırıp bacaların arasından doğan aya baktığı zaman?

Yavrularının titiz eğiticisi kara pisi, yavrularına bir şey öğretmek veya ders çıkartmak konusunda doğan fırsatları hiç kaçırmaz. Yoksa niye bütün sabahı her iki yanında birer yavru, koyu renk kumaşın üstünde metalin parlamasını seyrederek geçirsin, makası koklasın, kumaşı koklasın, operasyon alanının etrafında dolaşıp sonra bazı gözlemlerini yavrularına aktararak onların da aynı şeyleri yapmasını sağlasın – hem de yavru oldukları için işin arasına oyunlar ve numaralar serpiştirerek? Bu sayede makası kokluyorlar, kumaşı kokluyorlar, annelerinin az önce yaptığını onlar da yapıyorlar. Sonra oturup seyrediyorlar. Kara kedi bir şey öğreniyor, sonra yavrularına öğretiyor, buna şüphe yok.

Bölüm Sekiz

Kara kedi ikinci hamileliğinin sonlarında iyi değildi. Arkasında büyük bir kellik vardı, hem de zayıftı. Üstelik aşırı endişeliydi: Doğumdan önceki bir hafta boyunca yalnız bırakılmak istemedi. Evde bir sürü insan vardı, ona can yoldaşı bulmak kolaydı. Derken hafta sonu geldi, evde üç kadındık, hava kötüydü, arabayla sahile gidip fırtınalı soğuk denizi seyretmeyi kararlaştırdık. Ama kara kedi gitmemize izin vermiyordu. Hepimiz sinirliydik: ona ikiden fazla yavru bırakmayacağımızdan gerginlik içindeydik, besleyecek durumda değildi. Bu da bir kısmını öldüreceğimiz anlamına geliyordu.

Pazar günü sabah on gibi sancıları başladı. Yavaş ve bitirip tüketen bir doğumdu. İlk yavru öğleden sonra dört sıralarında doğdu. Yorgundu. Yavrunun çıkışı ile dönüp onu yalama refleksi arasında uzun bir ara geçti. Güzel bir yavruydu. Ama biz yavrulara fazla bakmama, o gayretkeş hayat kırıntılarına hayran kalmama kararı almıştık. Nihayet, ikinci yavru. Artık çok yorgundu, o kederli Bana-yardım-edin-lütfen sesini çıkardı. Tamam dedik, bu kadar: Bu ikisine bakabilir, diğerlerinin icabına bakarız. Bir şişe viski açıp çoğunu içtik. Derken üçüncü yavru: Kesinlikle ama kesinlikle yetmez miydi? Dördüncü, beşinci, altıncı. Zavallı kara kedi sıkı çalışıyor, yavruları çıkartıyor, sonra yalayıp temizleyip düzene sokuyordu – koltuğun derinliklerinde müthiş bir faaliyet. Nihayet kendi temizdi, yavrular temizdiler ve süt emiyorlardı. Uzanıp yattı, mırlıyordu, muhteşemdi.

Cesur kedi, akıllı kedi, güzel kedi... ama ne çare, dört yavruyu ortadan kaldırmak zorundaydık.

Sonunda yaptık. Korkunçtu. İki kişi karanlıkta elimizde fener büyük araziye gidip sürekli yağan yağmur altında bir çukur kazdık, dört yavru ölüsünü gömdük, doğaya, birbirimize ve hayata beddua edip, küfrettik; sonra ateşin yandığı uzun ve sessiz çiftlik odasına döndük, kara kedi temiz bir battaniyenin üstündeydi, iki yavrusuyla güzel, gururlanan bir kedi – uygarlık bir kez daha zafer kazanmıştı. Gözlerimize inanamayarak yavrulara baktık, daha şimdiden çok güçlüydüler, arka patileri üzerinde yan yana durmuş, minicik pembe ön patileriyle annelerinin memelerini yoğuruyorlardı. Onların ölmüş olduğunu düşünmek olanaksızdı, gelgelelim rastgele ve şans eseri seçilmişlerdi; eğer yukarıdan inen elim, kaderin eli, bir saat önce onları tutmuş olsaydı, şu anda ıslak ve ağır toprağın altında onlar yatıyor olacaklardı. Korkunç bir geceydi; çok içmiştik; kara kediyi mutlaka ameliyat ettirmeye karar verdik, çünkü gerçekten, ama gerçekten bütün bunlara değmezdi.

Gri kedi koltuğun koluna tırmanıp oturdu, patisini yavruya dokunmak için uzattı; kara kedi hemen pençesini gösterdi; gri kedi yağmura, evin dışına sıvıştı.

Ertesi gün hepimiz daha iyiydik; arabayla deniz kenarına gittik, hava gece döndüğünden deniz çarşaf gibi ve maviydi.

Kara kedinin mağrur mırlaması büyük odanın her yanından duyulabiliyordu.

Gri kedi eve bir sürü fare getiriyor, taş zeminde yan yana diziyordu. Artık anlamıştım, fareler rekabette üstün olmanın bir yolu, bir armağandı; ama işe yaraması mümkün değildi; fare ölülerini hoş bulmak zor iş. O fareleri getirdikçe ben dışarı attım; kulaklarını arkaya yatırıp bana baktı, gözlerinde küskünlük vardı.

Her sabah uyandığımda gri kediyi yatağın ayakucunda oturur bulurdum, yerde de yeni öldürülmüş bir fare olurdu.

Ne nazik kedi. Akıllı kedi. Çok teşekkür ederim kedi. Ama fa-

releri atardım. Sonra kara kedi gidip onları yerdi.

Bahçedeki taş duvarın üstünde oturuyordum, gri kedinin avlandığını gördüm.

Bulutların hızla hareket ettiği az bulutlu bir gündü, bu yüzden çayırlar, ev, ağaçların üstü ve bahçe bir gölgeleniyor, bir aydınlanıyordu; gri kedi leylak ağacının altında, gölgelerin arasında bir gölgeydi. Hiç hareket etmiyordu; ama dikkatli bakınca kulaklarının ve bıyıklarının çok hafif kıpırdadığını görebiliyordunuz; yaprakların ve otların hafif rüzgârdaki doğal ürpermesi kadar hareketliydi ancak. Bir metre ötedeki anızlara bakıyor, gözleri oynuyordu. Ben bakarken yere yapışık vaziyette öne hızla öne ilerledi, tıpkı sallanan bir dalın yaptığı gölgenin oynaması gibi. Üç küçük fare etrafı gözleyerek kurumuş ot döküntülerinin arasında dolaşıyorlardı. Onu görmemişlerdi. Bir şeyler kemirmek için duruyor, biraz ilerliyor, sonra arka ayaklarının üstünde dikilip etrafı kolaçan ediyorlardı. Peki kedi neden hemen saldırmıyordu? Onlara bir buçuk metreden daha uzak değildi. Orada bekledim; kedi de orada bekledi; fareler olağan hayatlarını sürdürdüler. Yarım saat geçti. Kedinin kuyruk ucu hareket ediyordu: Ama sabırsızca değil; düşüncelerinin hareket olarak dışavurumu gibi: Bol zaman var. Öğle güneşiyle parlayan bir bulut her biri altın renkli, yirmi otuz iri yağmur damlası döktü. Bir damla kedinin yüzüne geldi. Rahatsız olmuş gibiydi ama kıpırdamadı. Altın damlalar farelerin arasına düştü. Donup kaldılar, sonra dikildiler, bakındılar. Minik kara gözlerin bakışlarını görebiliyordum. Birkaç damla kedinin kafasına düştü. Kafasını salladı. Fareler donup kaldı, kedi saldırdı, gri bir şimşek. Hafif acıklı bir cıyaklama. Kedi ağzında fare doğrulup oturdu. Fare kıvranıyordu. Kedi fareyi bıraktı; fare sürünerek biraz uzaklaştı; kedi peşindeydi. Pençe ok gibi fırladı; hain tırnakların hepsi dışarıdaydı, patisini kepçe gibi tutup fareyi kendine çekti. Fare cıyakladı. Kedi ısırdı. Cıyaklama kesildi. Oturup yumuşak hareketlerle yalanmaya başladı. Sonra fareyi kaldırıp tıpkı yavrularına yaptığı gibi ağzına aldı ve hızla bana doğru geldi. Fareyi

ayaklarımın dibinde yere koydu. Bütün bu zaman süresince orada olduğumu görmüş: Hiç renk vermemiş.

Evdeki insanlar gitmişti, yalnızdım. Kedileri okşamak, onlarla konuşmak için daha çok zaman vardı.

Bir gün mutfak masasındaki tabakların içinde onların yemeklerini doğrarken gri kedi masanın üstüne çıkıp, tabaktan yemek yemeğe başladı. Kara kedi yerde bekledi. İki tabağı da yere koyduğumda gri kedi çıkıp gitti: Yerde yemek yemeyecekti.

Ertesi gün aynı şey. Gri kedi beni kendisine daha üstün bir yer olan masada yemek vermeye zorluyor, bu arada kara kedi yerde yiyordu. Ona hayır dedim; bu kadarı saçmaydı; üç gün boyunca evde verilen hiçbir şeyi yemedi; belki dışarıda fare yemiştir. Bizim onu görebileceğimiz bir yerde değil elbette. Dördüncü gün her zamanki gibi masaya çıktı, ben de kendi kendime şöyle düşündüm: Adam sen de, görelim bakalım ne olacak. Tabaktaki her şeyi keyifle yedi; yerken aşağıya, yerde yiyen kara kediye bakıyordu: Görüyor musun, ben ayrıcalıklıyım.

Birkaç gün geçmeden kara kedi de masaya çıktı, aynı ayrıcalığı o da elde etmek istiyordu. Bunun üzerine gri kedi kulaklarını arkaya yatırıp masadan daha yüksekteki pencere içine çıktı ve orada benim tabağını önüne getirmemi bekledi. Madem kara kedi masada yeme ayrıcalığım elde etmişti, kendisinin daha iyi bir yer istemesi gerekiyordu.

Bu noktada sabrım taştı, ikisine de baş belası olduklarını, ya yerde yiyeceklerini ya da hiçbir şey yemeyeceklerini söyledim.

Gri kedi evden gitti, günlerce bir şey yiyip içmedi. Bütün gün dışarıdaydı; derken gece gündüz – iki üç gün eve uğramıyordu. Böyle zamanlarda Afrika'daki çiftlikte olsak şöyle derdik: Gri kedi vahşileşiyor. Bunu önlemek için ona fazla ilgi gösterir, bir yere kapatır, evcil doğasını hatırlatırdık. Ama nüfusu bu kadar fazla olan İngiltere'de vahşileşmek pek kolay değil herhalde. Dartmoor'da bile nereye gidilirse gidilsin pek de uzak olmayan bir yerde ışığı yanan bir ev vardır daima.

Ertesi sefer eve döndüğünde pes ettim; ona masanın üstünde yemek verip övgüler yağdırdım; kara kediyi de birazcık payladım – onun hiç olmazsa yavruları vardı. Böylece gri kedi eve döndü, geceleri yatağımın ayakucuna yerleşti. Her fare getirişinde onu öven kısa bir konuşma yaptım, her fareye ayrı konuşma.

Ölü fareleri kara kedi yerdi. Gri kedi hiç yemedi. İlginç olan kara kedinin ben görmeden fareyi yememesiydi. Ceset tarafımdan kabul edilip, gri kedi övüldükten sonra kara kedi koltuktan iner, yolu yordamıyla, temiz bir şekilde fareyi yerdi, gri kedi onu seyreder, durdurmaya çalışmazdı. Yine de kara kedi bulamasın diye farelerini pencere içlerine, masanın üstüne koymayı denedi. Kara kedi her seferinde fareyi buldu: Hep fare ölüsünün olduğu yere tırmanıp, onu yedi.

Derken bir sabah olağanüstü bir şey oldu.

Okehampton'a alışverişe gitmiştim. Döndüğümde odanın ortasında bir yeşillik yığını, bir mezar buldum. Gri kedi yanında durmuş bana bakıyordu. Kara kedi yavrularıyla beraber koltuğun üstünde bekliyordu. İkisi de yeşillik yığınına ilgi göstermemi istiyorlardı.

Gidip baktım. Yeşilliklerin altında bir fare ölüsü vardı. Gri kedi fareyi yakalamış, hediye olarak yere koymuştu. Ancak eve onun beklediğinden daha geç döndüğüm için süsleyecek zamanı olmuştu – kim bilir belki de kara kediye bir uyarıydı: Fareye dokunma.

Farenin üstüne özenle yerleştirdiği üç dal yabani sardunya için, yeni budanmış çite üç sefer yapmış olmalıydı.

Ben ona iltifat ederken gözlerini kara kediden ayırmadı – kötü, üstün, muzaffer bir bakış.

Aslanların da bazen yeni öldürdükleri avlarının üstünü dallarla örttüklerini öğrendim daha sonra. İşaretlemek için mi? Çakallardan ve sırtlanlardan korumak için mi? Güneşten korumak için mi?

Gri kedi binlerce yıl öncesini, aslanla akrabalığını mı hatırlamıştı?

Ama merak ediyorum: Diyelim kara kedi gelip bizle yaşamasaydı, gri kedi bizim, yaşadığımız yerlerin tek sahibi olsaydı, artık orta yaşlı olduğuna göre zahmet edip bizi büyüler, kandırır mıydı? Bu karmaşık özgüven ve kibir dilini geliştirir miydi? Bir tane olsun kuş veya fare yakalar mıydı? Büyük bir olasılıkla yapmazdı sanırım.

Bölüm Dokuz

Londra'ya dönme vakti. Gri kedi arabanın arkasında serbestti ve altı saatlik yol boyunca yine tekdüze yakınmalarını sürdürdü. Kestirdiği zamanlar kısa süreli sessizlik oluyordu. Sonra uyanıyor, daha çekeceği olduğunu anlayıp özellikle yüksek perdeden bir miyav koparıyordu.

Dönüş yolunda mesele iyice ortaya çıktı: Gürültüyü, hareketi, rahatsızlığı çekmek yetmiyordu; diğer araçların dehşet veren büyüyerek yaklaşmalarını, küçülerek uzaklaşmalarını da görmek istiyordu. O zaman miyavlamasında bir doyum hissediliyordu, yemin ederim. Tıpkı nevrotik bir insan gibi, bundan zevk alıyordu.

Kara kedi iki yavrusuyla birlikte sepette ses çıkarmadan oturup onları emziriyor, parmağımı içeri uzatıp burnunu okşadığım zaman mırlıyordu; gri kedi sesini iyice yükseltmedikçe şikâyet etmiyor, öyle zamanlarda kısa bir süre o da katılıyor, her miyavına miyavla cevap veriyordu. Sanki şöyle düşünüyor gibiydi: Madem o bunu yapıyor, öyleyse doğrusu böyle davranmak. Ama sürdüremiyordu.

Evde iki hayvanı da serbest bıraktım, eve hemen alıştılar. Kara kedi artık on beş günlük olmuş, tuvalet eğitimi alacak çağa gelmiş iki yavrusunu banyoya götürdü. Gri kedi hemen yukarı çıkıp yatağa el koydu.

Sonbahar. Ev ısıtıldığı için arka kapılar kapalı; tuvalet kutuları verandaya getirilmiş; kediler çıkmak istedikleri zaman dışarıya bırakılıyorlar. Pek sık değil: Hava soğukken içeride olmaktan mem-

nun görünüyorlar.

Kara kedi şiddetle kızıştı. Devon'da her zamanki gibi yavruların doğumundan on gün sonra kızışmıştı. Gri kedinin evden uzakta avlandığı zamanlardı. Kara kedi yavruları şömineye karşı, koltuğun üstünde bırakıp dışarı, erkek kedi aramaya çıkmıştı. Fakat her nedense etrafta hiç erkek kedi yoktu: Gri kedi hepsini iyice uzaklaştırmıştı herhalde. Kara kedi Londra'da erkekleri çağırdığı zaman, bahçelerden, duvarlardan aşıp, koşarak gelirlerdi, burada kimse gelmedi. Daha uzaklara gitmesi gerekiyordu. Yukarıda emniyette olacaklarını düşünerek yavruları üst kata taşıyıp, bahçe kapısına kadar gitti, orada oturup çağırmaya, ulumaya başladı. Kara kedi için seks bile annelikten önce gelemezdi, yavrulara bakmak için kısa süreliğine yukarı koştu; onları besledi, tekrar çıktı. Ağzına neredeyse lokma koymuyordu, bir deri bir kemik kalıncaya dek isteyip, uludu. Geceleri uyandığımda onun kapının yakınında yaptığı çağrıları duyardım. Ancak bir eş bulamadı; tekrar kilo alıp besili kedi oldu.

Londra'da olmadığımız birkaç ay boyunca kedi nüfusu değişmişti. Eski kedilerin hiçbiri kalmamıştı. Gri tekir gitmişti; uzun tüylü siyah beyaz kedi de öyle. Nispeten yeni sayılan gri yamalı beyaz kedi duruyordu. Bu çiftleşme için ondan başka kedi yoktu; böylece baba yamalı beyaz kedi oldu, biz de genlerin bu sefer nasıl bir zar atacaklarını merak etmeye başladık.

Sonbahar yağışlı ve soğuktu. Arka bahçeye çıktığımda gri kediyle kara kedi ıslak yaprakların üstünden sakına sakına yürüyerek arkamdan gelir, sonra birbirlerini kovalayarak eve dönerlerdi. Bir tür arkadaşlık başlıyordu. Henüz hiç birbirlerini yalamamış ya da yan yana uyumamışlardı. Ama birlikte birazcık oynamaya başlamışlardı; oyunu başlatan, çoğu zaman bir kıhlamayla aşağılansa bile. Hep tedbirli bir şekilde yakınlaşıp, birbirlerinin burnunu koklarlardı – sen misin, dost musun düşman mı? Hasımların el sıkışması gibi.

Kara kedi ağırlaştı, bol bol uyumaya başladı. Gri kedi tekrar lider oldu, numaralarını yaptı, kendini gösterdi.

Kara kedi yine en üst kattaki odada yavruladı, altısını birden büyütmesine izin verdik. Geçen seferki yavru katliamının acısı hâlâ tazeydi, aynı şeyi bir kez daha yapamazdık.

Yavrular ayaklandıklarında kara kedi tek bir şey istediğine karar verdi, sadece bir şey, hem de istediğini yapmayı aklına koymuştu: Yavrular benim yatağımın altında olmalıydı. Çünkü en üst kattaki odada her zaman insan olmuyor, bu da onu çok rahatsız ediyordu, böylece etrafında birisi olacak, hayranlığını gösterecekti. Ders çalışan kız başkalarıyla birlikte oluyor, keyifli bir noel geçiriyordu. Kara kedi yapışkandır. Yavruları aşağı getirdi. Ben de etekler dolusu yavruyu aşağıya, banyoya taşıdım. Kara kedi onları geri getirdi. Ben aşağı indirdim. O tekrar geri getirdi. Sonunda kaba kuvvet galip geldi: Kapıyı kilitleyiverdim.

Bu dönem yavruların insanı en çok çıldırttığı zamandır, insan bir an önce gitsinler ister. Her yerde, ayak altında yavrular, masanın, sandalyelerin üstünde, pencere içlerinde yavrular, eşyaları yırtan, paramparça eden yavrular. Nereye baksanız kara sevimli bir yaratık – çünkü hepsi karaydı, altı kara yavru, gri beyaz babalarına hiç çekmemişlerdi.

Aralarında da yorulmak nedir bilmeyen, kendini adamış, görevlerini titizlikle yapan, her dakika onları gözleyen kara kedi. Litrelerce süt içiyordu, istediğinden çok daha fazla, çünkü ne zaman bir yavru yaklaşsa, ille de ona süt içmesini öğretmesi gerekiyordu. Ne zaman bir yavru tabağa yanaşsa, kara kedi yemek yiyordu. Besbelli bir lokma daha yiyecek hali kalmamış kara kedinin, yavru odadan çıkar çıkmaz yemeği bırakıp yalandığını, dinlenmeye hazırlandığını gördüm. Derken o yavru ya da bir başkası içeri girdi. Kara kedi yavrulara tatlı sözlerle bir şeyler yaptırdığı zaman çıkardığı alçak titreşimli sesi çıkararak tabağa eğildi, yemek yedi. Yavru geldi, merakla annesinin yanına oturdu, onun yiyişini seyretmeye başladı. Kedi hızı kesilerek, kendini zorlayarak

yemeye devam etti. Yavru yemeği kokladı, ılık sütün en iyisi olduğuna karar verdi ve annesinin memelerine döndü. Kara kedi alçak bir emir sesi çıkardı. Söz dinleyen yavru tabağa gidip bir iki kere azıcık yaladı; sonra isteneni yapmış olarak yan yatmış, emzirmeye hazır kara kediye koştu.

Ya da tuvalet kutusunun başında kara kedi. Bahçeye çıkmıştır; içini daha yeni boşaltmıştır. Fakat yavruların eğitim görmesi gerekir. Kara kedi tuvalet kutusunun üstüne çıkıp uygun pozisyonu alır. Yavrularını çağırır: Bakın bana. Yavrular ortalıkta dolaşır, kimi bakar kimi oralı olmazken kara kedi oturmaya devam eder. İçlerinden birinin anladığını fark edince tuvalet kutusundan çıkıp kenarında durur ve yavruyu mırlamalarla, çağrılarla az önce gösterileni yapmaya özendirir. Minicik kara yavru anneciğini taklit eder. Başarır! Yavru şaşırmış görünür. Anneciği yavruyu yalar.

Kara kedinin yavruları asla ortalığı kirlettikleri bir dönem geçirmezler. Hatta tıpkı takıntılı bir şekilde eğitilmiş nevrotik çocuklar gibi bu konuda aşırı endişelidirler. Tuvalet kutusundan uzakta oynarken sıkışan yavru çılgınca miyavlar; doğru pozisyonu alır – sonra tekrar çaresizce miyavlar; doğru yerde değildir. Kara kedi koşup imdadına yetişir; yavruyu tuvalet kutusunun durduğu odaya doğru dürtükler. Yavru miyavlayarak oraya koşar, belki biraz kaçırır. Tuvalet kutusunda dünya varmış der, annesi onaylayarak yanında oturmaktadır. Yavrunun duruşuyla yüzü, aman ne temiz yavruyum ben demektedir. Yavru kutudan çıkar, annesi aferin demek için yalar, güvenli, gelişigüzel bir yalama, tıpkı öpücük gibi.

Bu yavrunun işi tamamdır; ama ya öbürleri? Kara kedi koşar, hep meşguldür, çok meşgul, yüzleri, kuyrukları, tüyleri temiz mi diye bakar. Bir de – nereye gittiler? Evden ayrılmalarına yakın çağa geldiklerinde evin her tarafına yayılırlar. Kara kedi çılgına döner, oradan oraya koşar, merdivenlerden bir aşağı bir yukarı, odalara girip çıkar; neredesiniz, neredesiniz? Yavrular kutuların arkasında, dolapların içinde bir arada kıvrılırlar. Çağrılınca gelmezler. Anneleri onların yakınında bir yere devrilir, gözleri olası düşman-

lara veya rahatsız edeceklere karşı yarı kapalı, yatarak nöbet tutar.

Kendini perişan eder. Yavrular birer birer evden ayrılırlar. İki tane kalıncaya kadar pek fark etmez görünür. Kalan iki yavruyla ilgilenir, endişelidir. Derken tek yavru kalır. Kara kedi o kudurgan anneliğini tek yavruya adar. Sonuncu da gider. Kara kedi evde oradan oraya koşmakta, miyavlayarak onu aramaktadır. Derken bir yerlerde bir düğmeye basılır – kara kedi kendisini neyin huzursuz ettiğini unutur. Merdivenleri çıkıp koltuğa, kendi yerine uyumaya gider. Sanki hiç yavrulamamıştır.

Bir dahaki yavrulara kadar. Yavrular, yavrular, sürüsüne bereket yavrular, baş derdi yavrular. O kadar çoklar ki onları Yavru fikrinin ete kemiğe bürünmüş hallerinden ibaretmiş gibi görüyorsunuz, tıpkı kuru dallarda biten yapraklar gibi, önce yemyeşil, dala sıkıca tutunmuş, sonra dökülen, her sene aynı terane. Ziyarete gelen insanlar soruyorlar: O güzel kedi yavrusuna ne oldu? Hangi güzel yavruya? Yavruların hepsi güzel.

Kedi yavrusu. Saydam doğum kesesinin içinde, kendi doğum artıklarına bulanmış hayat dolu minnacık bir yaratık. On dakika sonra ıslak ama temiz, annesinin memesine yapışmıştır bile. On gün sonra yumuşacık bakan, gözleri puslu minicik kırıntı, kendisine doğru eğildiğini hissettiği kocaman belaya meydan okur, ağzını açıp kıhlar. Bu noktada; doğada olsa vahşiliği ağır basar ve yaban kedisi olur. Ama hayır, insan eli ona dokunur, insan kokusu onu sarmalar, insan sesi onu rahatlatır. Çok geçmeden yuvasından çıkar, etraftaki dev yaratıkların kendisine zarar vermeyeceğinden emindir. Sendeler, derken dolaşmaya başlar, en sonunda da evin içinde cirit atar. Tuvalet kutusunun üstünde çömelir, kendini yalar, süt içer, derken bir tavşan kemiği ile uğraşır, kemiği diğer yavrulara karşı korur. Büyüleyici yavru, güzel yavru, hoş, tüylü, bebeğimsi tatlı küçük hayvancık – sonra gidiverir. Kişiliği yeni evinde, yeni sahibinin elinde oluşacaktır, annesiyle birlikteyken daha yavrudur, ama kara kedinin çocuğu olduğuna göre, gerçekten de enikonu iyi yetişmiş bir yavru.

Günün birinde dişiliği elinden gitmiş zavallı gri kedi gibi kara kediyi de "ameliyat" ettirirsek, belki de yavrulara ne olduklarını bilmediği nesnelermiş gibi bakacak. Onlar varken bütün içgüdülerini geceli gündüzlü onlar için kullandığı, gerektiğinde uğurlarına her türlü ölümü göze aldığı düşünülecek olursa, yavru konusunda bildikleri belki de hafızasından silinmeyecek.

Uzun yıllar önce bir dişi kedi vardı. Neden vahşileştiğini hatırlamıyorum. İnsanların dikkatinden kaçan korkunç bir savaş yapılmış olmalıydı. Belki de kedi gururunun kaldırabileceğinden çok daha fazla bir küçümsemeye maruz kalmıştı. Bu gedikli kedi evden ayrılıp aylarca uzaklarda kaldı. Güzel bir hayvan değildi, siyah, beyaz, gri, tilki rengi yamaları ve çizgileri olan karışık desenli hırpani bir şeydi. Günlerden bir gün geri geldi, evin bulunduğu temizlenmiş alanın sınırında eve, öbür kedilere, tavuklara – dışında kaldığı aile tablosuna – bakarak oturdu. Sonra tekrar fundalığa süzüldü. Ertesi akşam, sessiz ve harika bir akşam, yaşlı kedi göründü. Tavuklar gece için kümeslere kapatılıyorlardı. Belki de tavukların peşindedir diye düşündük, ona bağırıp çağırdık. Otların içine sinip ortadan kayboldu. Ertesi akşam yine ortaya çıktı. Annem fundalığın kenarına gidip onu çağırdı. Fakat ürkekti, yaklaşmıyordu. Karnı burnundaydı: Kurumuş kalmış, bir deri bir kemik iri hayvan, ağır şiş karnını sürüklüyordu. Açtı. Kurak bir yıldı. Uzun süren kurak mevsim otları seyreltip yerle bir etmiş, çalı bitkilerini kavurmuştu: Görünürdeki her şey iskeletti; bitkiler kuru değneklere dönüşmüşlerdi; üstlerinde yaprak demeye bin şahit küçük yapraklar sallanıyordu. Çalı bitkileri yapraksız dallardan ibaretti; sırtladıkları yığınlarca yaprak azalmış ve kurumuş ağaçların gövde ve dal biçimleri olduğu gibi görünüyordu. Güney Afrika bozkırı kemiklerle doluydu. Evimizin bulunduğu, yağmur mevsiminde alabildiğine çeşitli bitkiyle dolu, bereketli, yoğun ve göz okşayıcı olan tepe, çoraktı. Sopa ve kuru dal yığınlarının altında, hafif bir eğimle bayıra kadar yükselen, oradan dik bir biçimde vadiye inen tepenin şekli görünüyordu. Kuşlarla sıçanlar

daha bereketli yerlere göç etmişlerdi herhalde. Kedi hâlâ yuvası olarak gördüğü yerleri bırakıp, onların peşinden gidecek kadar yabani değildi. Belki de açlıktan ve karnında taşıdığı yavrulardan ötürü gidemeyecek kadar bitkin düşmüştü.

Süt götürdük, içti, ancak tetikteydi, kasları hep kaçmaya hazır, gergindi. Evdeki diğer kediler bu kaçak kediye bakmaya geldiler. Sütü içince gizlendiği yere geri kaçtı. Karnını doyurmak için her akşam çiftliğe geldi. Birimiz bu işe içerleyen öbür kedileri uzaklaştırıyor; bir başkası sütle yiyecek getiriyordu. Yiyinceye kadar başında nöbet tutuyorduk. Ancak huzursuzdu: Her lokmayı sanki hırsızlık yapıyormuş gibi kapıyordu; durmadan tastan ve tabaktan uzaklaşıyor, sonra geri geliyordu. Tabaktaki yemek bitmeden kaçıyordu; yanımıza yaklaşmıyor, kendini sevdirmiyordu.

Bir gece onu uzaktan takip ettik. Tepeden aşağı inerken yolun yarısında gözden kayboldu. Bir zamanlar altın madeni arayan birisi orada hendekler kazmış ve tüneller açmıştı. Bazı hendekler göçmüştü – şiddetli yağmurlar toprak doldurmuştu. Diplerinde belki bir metre kadar yağmur suyu olan kuyular kullanılmıyordu. Sığırların içine düşmemesi için kuyu ağızları dallarla örtülmüştü. Yaşlı kedi bu deliklerden birinde saklanıyor olmalıydı. Çağırdık ama gelmedi, biz de onu bırakıp döndük.

Yağmur mevsimi müthiş büyük bir fırtınayla başladı, rüzgâr, çakan şimşekler, gök gürültüleri ve bardaktan boşanırcasına yağan yağmur. Bazen ilk fırtınadan sonra günlerce hatta haftalarca bir şey olmaz. Ama o yıl birkaç hafta süren fırtınalar oldu. Yeni otlar bitti. Çalı bitkileri, ağaçlar canlanıp yeşerdiler. Ortalık yaş ve sıcaktı, bereket fışkırıyordu. Yaşlı kedi bir iki kez eve uğradı; sonra gelmez oldu. Fare yakalamaya başlamıştır dedik. Derken köpeklerin havladığı çok fırtınalı bir gece, evin dışında bir kedi bağırtısı duyduk. Fırtına fenerlerini alıp dışarı çıktık, iri dallar kırbaç gibi inip kalkıyor, otlar çılgınca sallanıyor, yağmur gri perdeler halinde inip geçiyordu. Verandanın altındaki köpekler, yağmurda oturmuş, gözleri fener ışıkları altında yeşile dönmüş yaşlı

kediye havlıyorlardı. Yavruları doğurmuştu. Kediden çok yaşlı bir kedi iskeletiydi. Ona süt götürüp köpekleri kovaladık, ama istediği bu değildi. Üstüne kırbaç gibi inen yağmurun altında oturup bağırdı. Yardım istiyordu. Yatak kıyafetlerimizin üstüne yağmurluklarımızı giydik, korkunç fırtınada çamurlara bata çıka onu takip ettik, tepemizde gök gürlüyor, şimşekler yağmur tabakalarını aydınlatıyordu. Fundalığın kenarına gelince durup etrafımıza baktık – eski hendeklerin, yani eski maden kuyularının olduğu yerdeydik. Bitki örtüsüne dalıp dolaşmak tehlikeliydi. Fakat kedi önümüze düşmüş, bağırıyor, bizi yönetiyordu. Ellerimizde fırtına fenerleri, bizi şiddetle döven yağmurun altında, belimize kadar gelen otların ve çalıların arasından dikkatle ilerledik. Derken kedi gözden kayboldu, ayaklarımızın altında bir yerde bağırıyordu. Tam önümüzde eski dallardan bir yığın vardı. Bu bir kuyunun kenarında olduğumuz anlamına geliyordu. Kedi kuyunun içinde bir yerdeydi. Gelgelelim gecenin bir yarısı küçük bir dağ oluşturan kaygan ölü dalları, çöken bir kuyunun üstünden çekecek halimiz yoktu. Dalların arasındaki aralıklara fener ışığını tuttuk, kedinin aşağıda hareket ettiğini görür gibi olduk, ama emin değildik. Zavallı hayvanları orada bırakıp eve döndük, sıcak, lambayla aydınlatılmış bir odada kakao içip, kuruyup ısınıncaya kadar titredik.

Ancak zavallı kediyi düşünmekten pek uyuyamadık, günün ilk ışıklarıyla beşte uyandık. Fırtına dinmişti, ama her şeyin üstünden sular damlıyordu. Şafağın soğuk ışığında dışarı çıktık, doğuda, güneşin doğacağı yönde kırmızı çizgiler görünüyordu. Doğruca sırsıklam fundalığa, eski dal yığınına gittik. Kediden eser yoktu.

Derinliği iki yüz elli metre kadar olan kuyudan yanlara doğru iki kere tünel açılmıştı, önce üç metre derinlikte, daha sonra çok daha derinde. Kedinin yavrularını on metre uzunluğundaki aşağı doğru meyilli ilk tünele gizlemiş olduğuna karar verdik. Islak ve ağır dalları kaldırmak zordu: Epeyce vakit aldı. Ağzı meydana çıktığında, kuyunun eskiden olduğu gibi düzgün bir kare şeklinde olmadığını gördük. İçi ufalanan toprakla dolmuş, üstteki

yığından düşen küçük dallar ve çalı çırpı, kuyunun içinde beş metre derinlikte eğri büğrü bir platform oluşturmuştu. Onun da üstünde yağmurun sürüklediği toprak ve küçük taşlar vardı. Böylece ince bir zemin oluşmuştu – hem de çok ince: Arasından kuyunun dibindeki yağmur suyunun parladığını görebiliyorduk. Kuyunun ağzı çöktüğünden artık biraz aşağıda, iki metre kadar aşağıda kalan, yaklaşık bir metrekarelik tünel açılışını görebiliyorduk, onun da toprağı ufalanmıştı. Kendinizi emniyete almak için çalılara tutunarak kaygan kızıl çamura yüzüstü yatınca tünel boyunca epeyce bir bölümü, birkaç metreyi görebiliyordunuz. Kedinin kafası oradaydı, zorlukla seçiliyordu. Kızıl topraktan çıkmış kafa hiç kımıldamıyordu. Tünelin yağmurdan çöktüğünü, kedinin kafasına kadar toprağa gömüldüğünü, belki de ölmüş olduğunu sandık. Ona seslendik: Çatallı, hafif bir ses çıkardı, sonra bir daha. Demek ölmemişti. Öyleyse mesele ona nasıl ulaşacağımızdı. Yamyaş ve her an heyelan ihtimali olan toprağın üstünde bocurgat kurmanın bir anlamı yoktu. Hiçbir insan da toprak ve çalı çırpıdan oluşan dayanıksız platforma ağırlığını veremezdi: Her gün defalarca oraya atlayan kedinin ağırlığını bile nasıl çektiğini anlamak zordu.

Birer metre arayla düğümler attığımız kalın bir ipi bir ağaca bağlayıp, çamurlanıp kayganlaşmamasına dikkat ederek kuyunun ağzından aşağı sarkıttık. Sonra birimiz ipe tutunup, bir sepetle birlikte, tünele eli yetişecek kadar aşağı indi. Kedi orada, ıslak kızıl toprağın üstünde oturuyordu – soğuktan ve ıslaklıktan kaskatı kesilmişti. Yanında da gözleri hâlâ kapalı, bir haftalık altı yavru vardı. Başındaki dert, on beş gün süren fırtınada içine çok su dolan tünelin tavan ve yanlarının ıslanıp kısmen çökmesiydi; bulduğunda çok emin ve kuru görünen yuvası, ufalanıp dökülen ıslak bir ölüm tuzağı haline gelmişti. Yavrularını kurtaralım diye eve kadar gelmişti. Köpeklerin ve öbür kedilerin şerrinden korktuğu için eve yaklaşmaya çekinmişti, belki şimdi bile bizden korkuyordu, belki de yavrularına yardım götürmek için o zaman korkusunu yenmişti. Fakat ona yardım edilmemişti. O gece, yağmur yeri döver, et-

rafı toprak dolar ve çöken karanlık tüneli sinsice su basarken bütün ümidini kaybetmiş olmalıydı. Ancak yavrularını emzirmişti, yaşıyorlardı. Sepete konurken hırlayıp kıhladılar. Kedi kendi kendine çıkamayacak kadar üşümüştü, kaskatıydı. O ıslak toprağın üstünde oturmuş beklerken önce kızgın yavrular yukarı alındı. Sepet tekrar indi, kedi sepete kondu. Aileyi eve getirdik,evde kediye bir köşe gösterildi, beslenmesi ve güvenliği sağlandı. Yavrular büyüyüp kendilerine yuva buldular; kedi de ev kedisi olarak kaldı – galiba yavrulamaya da devam etti.

Bölüm On

İlkbahar. Kapılar açılıyor. Toprak taze kokuyor. Gri kediyle kara kedi bahçede, duvarların üstünde birbirlerini kovalayıp koşuşturuyorlar. Kuvvetsiz güneşin altında tembellik ediyorlar – ama birbirlerinden epeyce uzakta. Yuvarlanmayı bırakıp kalkıyorlar, birbirlerine yaklaşıyorlar, burun buruna koklaşıyorlar, bir bu taraftan, bir de öteki, tedbiri elden bırakmadan. Kara kedi içeri annelik görevlerine dönüyor, gri kedi gidiyor, avlanacak.

Gri kedi Devon'dan yeni âdetler getirdi. Avcılığı daha hızlı, daha ölümcül ve daha hassas. Duvarın üstünde dümdüz yatıp hiç kımıldamadan saatlerce ağaca bakıyor. Sonra kuşlar aşağı doğru uçunca saldırıyor. Yahut şaşırtıcı bir şekilde saldırmıyor. Tiyatronun düz damı komşunun bahçesine bakar, kuşlar burayı ziyaret etmeyi severler. Gri kedi damda oturmaz, uzanıp yatar, çenesi patilerinin üstünde, kuyruğu hareketsizdir. Uyumuyordur. Gözleri sığırcıkların, ardıçkuşlarının, serçelerin üstünde, dikkat kesilmiştir. Onları seyreder. Sonra kalkar; sırtı yavaşça kamburlaşır; arka ayaklarını, ön ayaklarını esnetir. Kuşlar onu görüp donakalırlar. Kedi esner, artık onlara aldırmaz, duvarın üstünden ağır ağır eve yollanır. Yahut yatağımın ayakucunda oturup pencereden onlara bakar. Belki kuyruğu hafifçe kıpırdar – ama hepsi o kadar. Kayıtsız bir gözlemci olarak orada yarım saat oturabilir: Yahut öyleymiş gibi görünür. Derken bir an gelir, bir şey avcılık içgüdüsünü depreştirir. Koklar, bıyıkları oynar: Sonra yataktan atlar, merdivenlerden aşağıya bahçeye iner. Orada, duvarın dibinde sürünerek

ilerler, ölümcül hayvan. Sessizce duvara sıçrar – ama üstüne değil, hayır: Gri kedi, çizgi filmlerdeki kediler gibi ön patilerinin tırnaklarını duvara geçirir, çenesini duvarın üstüne dayar, ağırlığını arka ayaklarına verir, komşu bahçedeki durumu gözden geçirir. Çok komiktir. Elinizde olmadan gülersiniz. Ama neden? Hiç olmazsa bu sefer poz vermiyordur, benliğinin farkında değildir, kendini hayranlık uyandırmak, iltifat almak için ayarlamıyordur. Belki de tamamen kendini vermesi, ilgisini yoğunlaştırmasıyla, yapacağı işin faydasızlığı arasındaki çelişki yüzünden: Yemek bile istemediği küçük bir yaratığı öldürmek.

Siz gülmeye devam ederken o duvarın üstüne çıkmış, oradan aşağı atlayıp kuşu yakalamış, kuşla birlikte tekrar duvarın üstüne sıçramıştır. Ağzında kuş eve koşmaktadır – ama olacak şey değil, anlaşılmaz insanlar aşağı kata koşup arka kapıyı kapatmışlardır. O da sıkılıncaya kadar arka bahçede kuşla oynar.

Bir keresinde bir kuş aşağıya doğru dalış yaptı, çıkıntısını geç fark edip duvara çarptı ve yere düştü, sersemlemiş ya da ölmüştü. Gri kediyle bahçedeydim. Birlikte kuşun başına gittik. Gri kedi fazla ilgilenmemişti – ölü bir kuş işte diye düşünüyor gibiydi. Kara kedinin elimin sıcaklığıyla nasıl canlandığını hatırlayıp kuşu avuçlarımın arasına alıp tuttum. Çiçek tarhının yanına oturdum; gri kedi de yakınıma oturup bakmaya başladı. Kuşu ikimizin arasında tutuyordum. Kuş kımıldayıp titredi; kafası kalktı, gözlerinin perdesi açıldı. Ben kediye bakıyordum. Kedi tepki vermedi. Kuş tıpkı ayaklarının gücünü sınayan bir bebek gibi soğuk pençeleriyle avucuma basıp itti. Kuşu bir avcuma oturtup, öbürüyle üstünü kapattım. Sapasağlam görünüyordu. Bütün bunlar olurken gri kedi sadece seyretti. Sonra avucumdaki kuşu yukarı kaldırdım, bir an öylece durdu. Kedide hâlâ tepki yoktu. Sonra kuş kanatlarını açtı, hızla yukarı uçtu. Kedinin avlanma içgüdüleri son anda uyarıldı, kasları komuta uydu, toparlanıp atlamak için hazırlandı. Ancak o zamana kadar kuş çoktan gitmişti, o da tekrar gevşeyip yalandı. Olay sırasındaki hareketleri, ilk yavrularını doğurmadan

önceki hareketlerini andırıyordu – yavrulara yuva hazırlamak için kısa süreliğine bilinçsizce harekete geçmesi için uyarılması gibi. Bazı hareketler yapılmıştı; benliğinin bir kısmı bu işle ilgiliydi; ama gerçekte ne olduğunu bilmiyordu; bütün varlığıyla işe girişmemişti.

Belki de kuşun yaptığı belirli bir hareket, özel bir sinyal, kedinin içindeki avcıyı uyandırıyordur, bu hareket yapılıncaya kadar kedi kuşa aldırmıyordur, kuşla hiçbir ilgisi yoktur. Ya da bir sestir belki. Yakalanan bir kuşun çılgın cıvıltısının veya fare cıyaklamasının, kedide işkence ve eziyet etme isteği uyandırdığından eminim. Ne de olsa korku sesi insanda bile güçlü duygular uyandırır: Panik, kızgınlık, onaylamama – ahlakın temellerine dokunulmuştur. Yaratığı kurtarmak, kediyi dövmek istersiniz veya kapıyı kapayıp, bütün bu vahşice şeyleri dışarıda bırakmak, işitmemek, görmemek istersiniz, böylelikle bilmek zorunda kalmazsınız. Bir vida bir parçacık döner, dişlerinizi geçiriyor, tırnaklarınızla yumuşak eti yırtıyor olursunuz.

Ama hangi vida? İşte mesele burada.

Belki de kedi için bu ses değil de başka bir şeydir.

Güney Afrikalı büyük doğa bilimcisi Eugene Marais Beyaz Karıncanın Ruhu adlı olağanüstü, güzel kitabında bir tür tırtılın nasıl iletişim kurduğunu bulmaya çalışmasını anlatır. İncelediği tür toktokkie tırtıllarıdır. Bu tırtılların işitme organları yoktur; buna karşılık çıkardıkları hafif vurma seslerini Afrika bozkırlarında yetişen herkes bilir. Marais haftalar boyu tırtılları nasıl gözlediğini, bu konu üstünde düşündüğünü, deneyler yaptığını anlatır. Derken birden o harika işin aslını kavrama, o ana kadar aşikâr olmayanı farketme anı gelir, tırtıl sesi değil titreşimi kullanmaktadır: Bizim hissedemeyeceğimiz kadar hafif bir titreşim. İşittiğimiz tıkırtı, cıvıltı, vızıltı, cıyaklama senfonisi –mesela sıcak yaz gecelerinde– yani bizim yaşantıladığımız böcekler dünyası, onlar için başka tür işaretlerdir, bizim basit duyularımızın algılayamayacağı işaretler. Evet elbette: Aşikâr. Tabii siz anlar anlamaz.

Burnumuzun dibinde nasıl yorumlayacağımızı bilmediğimiz bir sürü karmaşık dil.

Bir şeyi on on beş kere görebilir, ne kadar hoş, ne kadar tuhaf diye düşünebilirsiniz, ta ki hep olduğu gibi, birdenbire, anlamını kavrayıncaya dek.

Mesela: Kara kedinin yavruları yürümeye başladığında bir dönem gelir ve gri kedi, kara kedinin görmediği bir anda sinsice bir yavruya yanaşır mutlaka – işin tuhafı – sanki yavrular yeni bir şeymiş, sanki kendisinin hiç yavruları olmamış gibi. Yavruya *arkadan* veya *yandan* ağır ağır yaklaşır. Onu çekinerek, keşfederek koklar, ya da patisiyle dokunur: Aceleyle bir iki kez yalayabilir de. Ama önden yaklaşmaz. Önden yaklaştığını bir kez olsun görmedim. Yavru hiç de saldırgan olmayan, dostça bir merakla dönüp ona bakacak olursa, gri kedi kıhlar, geriler, tüyleri kabarır – bir mekanizma gerilemesi için onu uyarmıştır.

Bunun cinsellik ve annelik dürtüleri elinden alınmış, üstelik çok da korkak olan gri kediye özgü bir davranış olduğunu düşünmüştüm. Ama on beş gün önce beş haftalık bir yavru bahçede ilk yürüyüşünü yapıyordu: Kokluyor, bakıyor, keşfediyordu. Babası, beyazımsı kedi yanına geldi; tıpkı gri kedinin yaptığı gibi, ağır ağır, dikkatli bir şekilde. Yavruyu arkasından kokladı. Yavru dönüp bu yeni yaratığa baktı, koskoca erkek kedi korkup kıhlayarak hemen geri çekildi, bir ısırışta öldürebileceği minicik şeyi *tehlikeli* bulmuştu.

Doğa kendini savunacak gücünün olmadığı dönemde, küçük bir yaratığı kendi türünden yetişkinlerden mi korumaktadır?

Şimdi kedilerin biri dört, diğeri iki yaşında.

Gri kedi ömrünü daha yarılamadı – tabii eğer şansı yaver giderse.

Daha geçenlerde, gri kedi biz yatarken eve gelmemişti. O gece eve hiç uğramadı. Ertesi gün yine ortalıkta yoktu. O gece gri kediden boşalan ayrıcalıklı konumu kara kedi sahiplendi.

Daha ertesi gün bütün savunma mekanizmalarımı harekete

geçirdim: Alt tarafı bir kediydi ne de olsa, vs. Bu gibi durumlarda yapılanları yaptım: Biçimi Siyam kedisine benzeyen, karnı bej rengi, siyah çizgileri olan gri bir kedi gören olmuş muydu? Kimse görmemişti.

İyi öyleyse, kara kedi bir daha yavruladığında, yavrulardan birini alıkoyarız, hiç olmazsa evde birbiriyle dost, birbirinden hazzeden iki kedi olur.

Gri kedi gittikten dört gün sonra, duvarların dibi sıra, koşarak geri geldi. Belki çalınmış ve kaçmıştı; belki de ona hayran bir aileyi ziyarete gitmişti.

Kara kedi onu görmekten memnun olmadı.

Ara sıra evdeki insanlar, kimse duymuyor sandıklarında kedilere konferans çekerler: Aptallar, ahmaklar, neden arkadaş olmuyorsunuz ki sanki? Hele bir düşünün, neler kaçırıyorsunuz, ne güzel olurdu.

Geçen hafta yanlışlıkla gri kedinin kuyruğuna bastım: Cıyakladı, kara kedi öldürmek için atladı: Ani refleks. Gri kedi gözden düşmüştü, korunmuyordu, tam sırasıydı.

Gri kediden özür dileyip, ikisini de okşadım. Gösterdiğim ilgiyi, devamlı birbirlerini süzerek kabul ettiler, sonra her biri kendi yoluna, kendi tabağına, kendi uyuduğu yere gitti. Gri kedi yatağın üstünde yuvarlanır, esner, kendine çeki düzen verir, mırlar: Gözde kedi, lider kedi, kraliçe kedi, güzelliği ve bileğinin gücüyle.

Kara kedi şimdilerde durulup oturdu –şu sıra yavruları yok– koridorun bir köşesinde, dışarıdan gelecek istilacıları ve gri kediyi kollayabilecek şekilde sırtını duvara verip, gri kedinin merdivenlerde bir aşağı bir yukarı dolaşmasını izliyor.

Gözleri yarı kapalı kestirdiğinde kendisi oluyor, tantanalı fedakâr anneliğe sürüklenmemiş gerçek benliğine kavuşuyor. Küçük, ipeksi, sırım gibi minicik bir hayvan, asil, kavisli, araya mesafe koyan profiliyle, kara, kapkara bir kedi.

"Karanlıkların kedisi! Yeraltı dünyasının kedisi! Simyacıların kedisi! Geceyarısı kedisi!"

Ama bugün kara kedi iltifatlarla ilgilenmiyor, rahatsız edilmek istemiyor. Sırtını okşuyorum; hafifçe kamburlaştırıyor. Yabancıya nazikçe teşekkür kabilinden, yarım yamalak bir mırlama, sonra ileriye, sarı gözlerinin ardında saklı gizli dünyaya bakıyor.

Hayatta Kalan Rufus

Bölüm On Bir

Olacaklar aylar önce belirtilerini gösterdi. Bütün ilkbahar ve yaz boyunca kaldırımdan geçtikçe, hırpani bir erkek sarman bir arabanın altından ya da bir ön bahçeden çıkar, görmezlikten gelinemeyecek dikkatli bir bakışla, durup bana bakardı. Bir şey istiyordu, ama ne? Kaldırımlardaki kediler, bahçe duvarlarındaki kediler, kapı önlerinden size doğru gelenler, gerinip kuyruklarını sallayarak sizi selamlarlar, sizinle birkaç adım yürürler. Ahbaplık etmek istiyorlardır, ya da kalpsiz sahiplerinin çoğu zaman yaptığı gibi bütün gün veya gece boyunca dışarıya atılmışlarsa, bir şeyler isteyen, ısrarlı, yüksek bir sesle miyavlarlar, bu da aç veya susuz oldukları, yahut üşüdükleri anlamına gelir. Bir sokak köşesinde bacaklarınıza sürtünen kedi, kendi kötü yuvasını daha iyisiyle değiştirip değiştiremeyeceğini anlamak istiyordur. Ama bu kedi miyavlamıyordu, sadece bakıyordu, sarı-yeşil gözlerin düşünceli, acı bakışı. Derken çekine çekine, başını kaldırıp yüzüme bakarak, kaldırımda beni izlemeye başladı. Ne zaman içeri giriyor veya dışarı çıkıyor olsam karşımda belirdi, vicdanıma çöreklendi. Aç mıydı? Ona biraz yiyecek götürüp bir arabanın altına bıraktım, azıcık yiyip kalanını bıraktı. Ama muhtaçtı, çaresizdi, bunu biliyordum. Mahallede bir evi var mıydı, varsa kötü bir ev miydi? Çoğu zaman bizden birkaç ev ötedeki bir evin yakınında duruyordu, bir keresinde yaşlı bir kadın evden içeri girince o da girdi. Demek ki evsiz değildi. Yine de beni bizim kapıya kadar takip etmeyi alışkanlık edindi, bir keresinde okul çocukları güruhu avaz avaz

kaldırımı doldurduğunda, telaşla küçük ön bahçemize sığındı, orada kapının önünde korkuyla beni gözledi.

Aç değil susuzdu.Ya da o kadar susuzdu ki, açlığı susuzluğunun gölgesinde kalıyordu. Uzun süreli sıcak dönemlerin yaşandığı 1984 yazıydı. Bütün günü evlerinden dışında, susuz geçirmek zorunda kalan kediler ıstırap çekiyorlardı. Bir gece ön verandaya bir leğen su koydum, sabah boşalmıştı. Sonra sıcak hava sürdüğünden, leylak ağacının üstünden küçük çatıya çıkılıp, epeyce yüksekten aşağı atlanarak ulaşılan arka balkonuma da bir leğen su koydum. Bu leğen de her sabah boşalıyordu. Sıcak ve tozlu bir gün sarman kedi oradaydı, su dolu leğenin başına çökmüş, içiyor, içiyordu... Suyun hepsini bitirip daha istedi. Leğeni tekrar doldurdum, yine başına çöküp leğeni boşalttı. Demek ki böbreklerinden bir zoru vardı. Şimdi kediyi enine boyuna inceleyebilirdim. Pejmürde bir kediydi, yamru yumru kemiklerini örten pis tüyleri sertti. Ama rengi harikaydı, tilkiler gibi, ateş rengi. Hani nasıl derler, bütün bir kediydi, kuyruğunun altında düzgün ve tüylü iki taşağı vardı. Dövüşmekten kulakları yırtık ve tırmık içindeydi. Eve girip çıkarken bakıyordum, artık sokakta durmuyordu, bağırtılı, arabaların hız yaptığı, çocukların koşuştuğu, hayatın tehlikeli olduğu evlerin önünden, bakımsız ince uzun bahçelerin, bodur bitkilerin, ağaçların, bir sürü kuş ve kedinin bulunduğu arka tarafa taşınmıştı. Alçak bir duvarla çevrili, çiçek saksılarının durduğu küçük balkonumuzdaydı. Leylak ağacı hep kuşlarla dolu olan büyük dallarını, balkonun ve duvarın üstüne uzatır. Kedi duvarın dibindeki gölge şeridinde yatıyordu, su tası hep boştu, beni görünce kalkıyor, tasın yanında daha su verilsin diye bekliyordu.

Evdekiler artık bir karar vermemiz gerektiğini anlamışlardı. Bir kedi daha istiyor muyduk? Zaten her şeyi hep hazır bulmuş, hayatın onlara yiyecek, rahatlık, ısınma ve güven sağlamakla yükümlü olduğunu sanan, bir şey elde etmek için hiç kavga etmek zorunda kalmamış, kısırlaştırılmış iki iri, tembel, güzel erkek kedimiz vardı. Yo, bir kedi daha istemiyorduk, hele hasta bir kedi.

Gelgelelim bu yaşlı terkedilmiş şey için balkona hem su hem yemek koymaya başlamıştık, buna hakkı olmadığını, iyilik olsun diye yaptığımızı, bizim kedimiz olmadığını ve eve almayacağımızı bilsin diye balkonda veriyorduk. O bizim sokak kedimiz diye şaka yapıyorduk.

Sıcaklar sürüyordu.

Veterinere götürülmesi gerekiyordu. Ama bu bizim kedimiz olduğu anlamına gelecekti, üç kedimiz olacaktı, yeni gelenin üstümüzde kısıtlı da olsa hakları varmış izlenimi doğacak, bizimkiler öfkelenecek, tetikte olacak, kendilerini hakarete uğramış hissedeceklerdi. Ayrıca ara sıra ziyaret ettiği yaşlı hanım ne güne duruyordu? Yolda güç bela yürüyüp, bir tahta perdenin altından geçmek için sağa döndüğünü, bir bahçe geçip bir başka bahçeye girdiğini görürdük, yaz sonunda rengi solup donuklaşan otların üstünde turunculuğu göz alırdı, sonra gözden kaybolurdu, iyi karşılandığı bir evin arka kapısına gidiyordu herhalde.

Sıcaklar sona erdi, yağmurlar başladı. Sarman kedi yağmur altında, üstünden akan sulardan kürkü yol yol koyulaşmış, balkonda durup bana baktı. Mutfak kapısını açtım, içeri girdi. Ona şu sandalyeye oturabilirsin dedim, ama sadece o sandalyeye; sandalye onun olacaktı, yalnız daha fazlasını istememeliydi. Sandalyeye çıkıp yattı, sürekli bana bakmaya başladı. Üstünde Kaderin verdiklerinin kıymetini bilip, elinden alınıncaya dek mümkün olduğu kadar yararlanan birinin hali vardı.

Yağmur yağmadığı zamanlar kapı balkona, ağaçlara, bahçeye karşı sürekli açık duruyordu. Bahçeye bakan camları ve perdeleri sımsıkı kapatmaktan nefret ederiz. Tuvaleti için leylak ağacının üstünden bahçeye inebilirdi hâlâ. Bütün gün mutfaktaki sandalyenin üstünde yatıyor, arada bir tas su daha içmek için zorlukla yere iniyordu. Artık çok yiyordu. Bir şey yiyip içmeden yiyeceklerin ya da su tasının yanından geçmezdi, çünkü hiçbir şeyin çantada keklik olmadığını biliyordu.

Vaktiyle evi olmuş, ama evini kaybetmiş bir kediydi. Ev kedi-

si olmanın ne demek olduğunu, sahiplenilmenin anlamını biliyordu. Okşanmak istiyordu. Onunki bildik bir hikâyeydi. Vaktiyle bir evi olmuş, insan dostları onu sevmişti, ya da sevdiklerini sanmışlardı, ama iyi bir yuva değildi, çünkü insanlar sık sık uzun süreliğine evden uzak kalıyorlar, yiyecek ve sığınacak yer konusunda onu tek başına bırakıyorlardı, yahut işlerine geldiği sürece ona bakmışlar, sonra onu kendi kaderine terk edip taşınmışlardı. Bir süre yaşlı kadının evinde beslenmişti, görünüşe bakılırsa verilenler yetmiyordu ya da içecek su vermemişlerdi. Artık daha iyi görünüyordu. Ama kendini temizlemiyordu.Tabii her tarafı tutulduğundan, ama morali de bozuktu, ümitsizdi. Tekrar bir ev bulacağına hiç inanmamıştı belki de. Birkaç gün geçip de onu mutfaktan atmayacağımızı anlayınca bizi her gördüğünde mırlamaya başladı. Ne ben, ne de eve gelenler bu kadar yüksek sesle mırlayan bir kedi görmemiştik. Sandalyede yatar, böğrü inip kalkar, mırlaması bütün evi inletirdi. Bize minnettar olduğunu bilmemizi istiyordu. Hesaplı kitaplı bir mırlamaydı.

Onu fırçaladık. Onun yerine tüylerini biz temizledik. Ona bir ad koyduk. Veterinere götürdük, böylece üçüncü bir kedimiz olduğunu kabullenmiş olduk. Böbrekleri kötüydü. Kulağının biri ülserliydi. Bazı dişleri yoktu. Artiriti veya romatizması vardı. Kalbi şöyle böyleydi. Yok hayır, yaşlı bir kedi değildi, büyük bir olasılıkla sekiz dokuz yaşlarındaydı, daha iyi bakılmış olsa tam olgunluk çağı, hayatta kalmaya çalışarak yaşamıştı, belki de epeyce bir süre. Büyük şehirlerde yiyecek dilenmek, çöpten beslenmek zorunda kalan, kötü havalarda dışarıda yatan kediler uzun yaşamazlar. Eğer kurtarmamış olsaydık çok geçmeden ölecekti. Antibiyotiklerini ve vitaminlerini verdik, veterinere ilk gidişinden biraz sonra ona acı veren yalanma işine başladı. Her tarafı tutulmuş olduğu için bazı yerlerine erişemiyordu, temiz ve uygar bir kedi olmak için çalışıyor, epeyce uğraş veriyordu.

Bütün bunlar mutfakta, çoğunlukla da terk etmeye korktuğu sandalyenin üstünde oluyordu. Onun yeri. Onun küçücük yeri.

Hayatta tutunabildiği tek dal. Dışarı balkona çıktığında olur da kapıyı kapatıp onu dışarıda bırakırız diye hep bize bakardı, kapı dışarı edilmek en korktuğu şeydi, eğer kapıyı kapayacakmış gibi hareketler yaparsak canı acıyarak içeri koşar, sandalyesine çıkardı.

Kucağımda oturmasını severdi, kucağıma çıkınca işe koyulur, mırlardı, bir yandan da o grimsi sarı zeki gözleriyle yüzüme bakardı: Minnettarım görüyorsun, üstelik bunu sana söylüyorum da.

Bir gün kaderi üstünde söz sahibi olanlar mutfakta çay içerken sandalyesinden atlayıp ağır ağır evin geri kalan bölümlerine açılan kapıya yürüdü. Tam önünde durdu ve ne yaptığını çok iyi bilerek dönüp bize baktı. Daha açık soramazdı: Evin iç taraflarına girebilir miyim? Tam bir ev kedisi olabilir miyim? Bize kalsa artık seve seve içeri buyur ederdik, ama öbür iki kedimiz ancak bulunduğu yerde, mutfak kedisi olarak kalırsa onu hoş karşılayacak gibi görünüyorlardı.Ona sandalyesini işaret ettik, kaderine razı olarak tekrar sandalyeye tırmandı, hayal kırıklığına uğramıştı, bir süre sessiz yattı, sonra böğrü işe koyuldu, mırlamaya başladı.

Söylemeye gerek yok, bu bizi perişan etti.

Birkaç gün sonra sandalyesinden dikkatli bir şekilde indi, aynı kapıya gidip durdu, dönüp bize baktı, talimat bekliyordu. Bu sefer geri dönmelisin demedik, o da içeri girdi ama çok uzağa gitmedi. Bir küvetin altında korunaklı bir yer buldu, oraya yerleşti. Öbür kediler gelip nerede olduğuna baktılar, bize dönüp bu konuda ne düşündüğümüzü anlamak istediler, bizse bu iki genç prensin talihli hayatlarını paylaşabileceklerini düşünüyorduk. Dışarıda sonbahar vardı, sonra da kış gelecekti, mutfak kapısını kapatmamız lazımdı. Peki yeni kedinin tuvalet meselesini nasıl halledecektik? Şimdilik dışarı çıkma ihtiyacı duyduğunda mutfak kapısının önüne gidip bekliyordu, ama her tarafı tutulduğundan, kapı açılıp dışarı çıktığında küçük çatıdan aşağı atlamak ya da leylak ağacından aşağı inmek istemiyordu. İçlerinde bitkilerin büyümeye çalıştığı saksıları kullanıyordu. Balkona funda toprağı doldurulmuş büyük bir kutu koydum, anladı, onu kullanmaya başladı.

Toprak kutusunu boşaltmak zorunda kalmak tam bir eziyetti. Evin arka tarafında bahçeye açılan bir kedi kapısı var, iki genç kedimiz evi bir kere olsun kirletmediler, ister yağmur veya kar olsun ister fırtına, hep dışarı giderler.

Kış başladığında işte bu durumdaydık. Akşamları insanlar ve evin iki kedisi, yani hak sahibi kediler, oturma odasında olurdu, Rufus da küvetin altında. Derken bir akşam Rufus oturma odasına giden koridorda belirdi, dramatik bir görüntüydü, çünkü yoksunluğun, hakarete uğramışlığın ve incinmişliğin ete kemiğe bürünmüş hali, varlığını karnı tok sırtı pek ayrıcalıklılara hissettiriyordu. Rakibi iki kediye şöyle bir bakıp zeki gözlerini bize dikti. Ne diyecektik acaba? Pekâlâ dedik, radyatörün yanındaki içi plastik taneciklerle dolu deri pufa oturabilirdi, sıcak ağrıyan kemiklerine iyi gelirdi. Pufu çukurlaştırdık, tırmanıp çukura girip kıvrıldı, ama dikkatli bir şekilde ve mırlamaya başladı. Mırladı da mırladı, o kadar uzun süre ve yüksek sesle mırladı ki sussun diye yalvardık, yoksa konuştuklarımızı duyamıyorduk. Abartmıyorum.. Televizyonun sesini yükseltmek zorunda kaldık. Ama o şansının yaver gittiğini biliyordu, aldıklarının değerini bildiğini anlamamızı istiyordu. İki kat yukarıda, evin en üst katındayken, Rufus'un uyanık olduğu ve bize minnettarlığını belirttiği anlamına gelen ritmik gurultusunu işitebiliyordum. Yahut uyuyor, uykusunda mırlıyor olabilirdi, bir kere başlayınca durmuyor, kıvrıldığı yerde gözleri kapalı, böğrü inip kalkıyordu. Rufus'un mırlamasında aşırı, utanç verici bir yön vardı, çok hesaplı kitaplıydı çünkü. Bu tecrübeli hayvana bakıp kulak vermek, bize başına gelen türlü zorluk ve badireden ancak aklını kullanması sayesinde kurtulup sağ kalmayı becerdiğini hatırlatıyor.

Ne var ki diğer iki kedimiz memnun değildi. Birine Charles diyorduk, önce Prens Charlie demiştik, bu unvanın şimdiki sahibinden değil, daha önceki romantik prenslerden esinlenmiştik, çünkü kendini satmasını bilen yakışıklı ve gösterişli bir tekirdi. Kişiliğine gelince, bu konuya pek girmemek en iyisi – anlattığı-

mız vaka Charles hakkında değil zaten. Ağabey olan ve ağabeyliğin kişilik özelliklerini gösteren öteki kedinin, yavruluktan çıkıp bu nitelikleri taşıdığı anlaşıldığında uygun görülmüş, uzun bir protokol ismi vardı. Ona General Üçüncü Pembe Burun diyorduk, biraz da ne kadar iyi bakılırsa bakılsın, her kedinin günün birinde göçüp gideceğini kendimize hatırlatmak için. Bu yavruağzı pembe rengi daha önce görmüştük ama bu kadar muhteşem olmayan kedilerin, şekli bu kadar asil olmayan burun uçlarında. Tıpkı bazı insanlar gibi, zaman bilinmeyenleri ortaya çıkardıkça, yeni isimler ediniyor bu kedi; son zamanlarda yüksek ahlakı ve olaylar karşısında verdiği sessiz yargıları kabul ettirme yeteneği yüzünden bir süreliğine Piskopos oldu, Piskopos Butchkin dedik. İki kedi de burunlarını patilerinin üstüne koymuş, kendi yerlerinde yatıyorlar, itiraz haklarını saklı tutarak Rufus'a bakıyorlardı. Charles hep radyatörün altındadır, Butchkin her şeyi görebildiği uzun bir sepetin üstüne çıkmayı sever. Muhteşem bir kedidir. Kanıksamak gözlerimi köreltmiş: Gösterişli olduğunu biliyordum, ama bir seyahatten döndüğümde parlak siyah ve bembeyaz tüyleri, göze çarpan deseni, sarı gözleri ve beyaz bıyıklarıyla bu kocaman kedi gözlerimi kamaştırdı, iyi beslenme ve bakım sayesinde, alelade genetik malzemelerden bu güzelliğin ortaya çıktığını düşündüm. Kısırlaştırılmamış olsa, eş bulmak için rekabete gireceği, her türlü havada ortalıkta dolaşmak zorunda kalacağı için görünüşü böyle olmazdı, daha ufak tefek, ya da en azından sıska, uzun bacaklı, kavgadan yara bere içinde kalmış bir kedi olurdu. Yo, kedilerin kısırlaştırılmasını savunmaya çalıştığımdan değil, kesinlikle.

Ama bu hikâyede, ona en yakışan ismiyle, El Magnifico* anlatılmıyor.

Charles görmediğimizi sandığı zaman Rufus'u köşeye sıkıştırıp, tehdit etmeye çalışırdı. Ancak Charles kavga ve rekabet nedir bilmiyordu, oysa Rufus'un ömrü böyle geçmişti. Rufus o kadar

* Muhteşem (ç.n.)

sarsaktı ki, kararlı bir pençe darbesi onu yere serebilirdi. Ama gerileyip oturur ve görmüş geçirmiş gözlerinin sert bakışı, usandırıcı sabrı, boyun eğmemesiyle kendini savunurdu.Vurma mesafesine girdiği takdirde Charles'a ne olacağı konusunda şüpheye yer yoktu. El Magnifico'ya gelince, o bu düzeyde bir rekabete girmeye tenezzül etmiyordu.

Rufus gücünü topladığı ilk haftalar sırasında, balkondaki toprak kutusuna gitmek hariç evden dışarı hiç çıkmadı, işini görürken de gözleri üstümüzde olurdu, hatta şimdi bile eğer kapı üstüne kapanacak gibi görünüyorsa panik içinde hafif hırlıyor, sonra da topallayarak gerisin geri evden içeri giriyordu. Uzun süre evsiz kalıp, susuzluk işkencesine dayandıktan sonra, bulduğu sığınağı kaybetme olasılığından, hâlâ alabildiğine korkuyordu. Patisini dışarı atmaya çekiniyordu.

Kış yavaş yavaş geçiyordu. Rufus pufunda yatıyor, her aklına geldiğinde mırlayıp, bizi ve onu gözleyen öbür kedileri gözlüyordu. Derken yeni bir hamle yaptı. Artık iyice akla yakın olmadıkça hiçbir şey yapmadığını, önce düşünüp taşındığını, sonra harekete geçtiğini biliyorduk. Siyah beyaz Butchkin lider kedidir. Bu evde doğan altı kardeşten biriydi. Kardeşlerini annesi kadar o da büyüttü: Anneleri kötü değildi ama yorgundu. Doğan yavrulardan hangisinin lider olduğu konusunda hiç şüphe yoktu. Şimdi Rufus liderlik konumuna oynamaya karar vermişti. Bilek gücüyle değil, çünkü o güç Rufus'ta yoktu, ama hasta kedi olmasını, ona çok ilgi gösterilmesini kullanacaktı. Her akşam General, El Magnifico Butchkin en sevdiği yer olan sepetin üstüne gitmeden önce, bu konumun kendi hakkı olduğunu göstermek için gelir, bir süre kanepede yanımda yatardı. Benim yanım en iyi yerdi, çünkü Butchkin öyle düşünüyordu: Charles'ın orada oturmasına izin yoktu mesela. Ama tıpkı ne yaptığını bilerek mutfak kapısına yürüyüp sonra arkasına dönüp eve girmesine izin verip vermeyeceğimize baktığı, oturma odasının kapısında durup içeri girip aileye katılmasını onaylayıp onaylamayacağımızı anlamaya çalıştığında yaptığı gi-

bi, Rufus şimdi de yine ne yaptığını bilerek pufundan kalkmış oturduğum yere gelmişti, kendini yukarı çekti, önce ön ayaklar sonra güçlükle arka ayaklar, yanıma oturdu. Butchkin'e baktı. Sonra da insanlara. En sonunda da üstün körü Charles a baktı. Onu kovalamadım. Yapamadım. Butchkin ona şöyle bir baktı sonra ağır ağır (ve ihtişamla) esnedi. Rufus'u pufa geri göndermenin ona düştüğünü düşünüyordum. Ama hiçbir şey yapmadı, sadece baktı. Benim mi yapmamı istiyordu? Rufus ağrıyan eklemleri yüzünden dikkatli bir şekilde uzandı. Ve mırladı. Hayvanlarla birlikte olan herkes bazı anlarda ortak bir dile sahip olmak için büyük istek duyar. İşte bu o anlardan biriydi. Başına ne gelmişti, plan ve hesap yapmayı nasıl öğrenmişti, nasıl olup da böylesine düşünebilen bir kedi haline gelmişti? Tamam doğuştan zeki bir kediydi, ama Butchkin'le Charles da öyleydi. [Hem çok aptal kediler de vardır.] Diyelim doğuştan belirli bir yapıdaydı. Ama ömrümde Rufus kadar düşünmeye, bir sonraki hamlesini hesaplamaya böylesine yetenekli bir başka kedi görmedim.

Yanımda yattı, daha birkaç hafta önce toplum dışıyken, şimdi oturma odasındaki en iyi yeri elde ettiği için mırladı. "Sus Rufus, kafamızı toplayamıyoruz." Ne var ki paylaştığımız ortak bir dil yok, eğer mırlamayı, teşekkür ederim demeyi keserse, onu kapı dışarı etmeyeceğimizi anlatamıyoruz.

Ona hap yuttururken karşı çıkmak için hafifçe hırlardı: Bunu sığınmasının karşılığında ödediği bir bedel olarak görüyordu herhalde. Bazen kulağına ilaç sürerken canı yandığında küfür ederdi, ama bize değil: Küfür edilecek durumlarla çok karşılaşmış birinin ortaya savurduğu küfürlerdi bunlar. Sonra bizi kastetmediğini göstermek için ellerimizi yalar, tekrar bir mırlamadır tuttururdu. Onu okşardık, o da çatallı bir guruldamayla anladığını belli ederdi.

Bu arada Muhteşem Butchkin olayları izler ve kendi düşüncelerine dalardı. Onun kişilik yapısıyla Rufus'un kaderi birbirine çok bağlıydı. Rekabet etmeyecek kadar gururluydu. Eğer evin yukarısında benimle baş başa sohbet ederken Charles gelecek olur-

sa hemen yataktan veya koltuktan inip alt kata yollanırdı. Rekabeti hoşgörüyle karşılamıyordu, sadece kendisine yakışmadığını düşündüğünden değil, kendisini merkez almayan düşüncelere katlanamadığı için de. Onu tutarken, onu okşarken hep onu düşünmek zorundaydım. Okurken Butchkin'i okşamak gibi bir şey söz konusu olamazdı. Düşüncelerim ondan uzaklaştığı anda durumun farkına varır, aşağıya atlayıp giderdi. Ama kin tutmaz. Charles yaramazlık yaptığında, canını sıktığında bir tane patlattığı olur, ama ardından affederek yalar, *noblesse oblige.**

Bu yaradılışta biri hiçbir kediyle birincilik için savaşmaya tenezzül etmez.

Bir gün odanın ortasında ayakta durmuş, sepetinin üstüne kıvrılmış Butchkin'le ilgileniyordum ki Rufus kanepeden kalkıp geldi, bacaklarımın dibinde durup Butchkin'e, O beni tercih ediyor der gibi baktı. Bunu ağır ağır ve bilerek yapmıştı, Charles'ın fazlasıyla olduğu gibi duygusal, atılgan ve dürtüsel değildi. Bunu planlamıştı, sakin ve dikkatliydi. Birinci kedi olmak, gözdem olmak için son bir girişim yapmaya karar vermişti, Butchkin ikinci sırada gelecekti. Ancak buna meydan verecek değildim. Kanepeyi işaret ettim, bana öyle bir baktı ki, eğer insan olsaydı ne de olsa denemeye değerdi derdi. Ve kanepeye döndü.

Butchkin ondan yana kararlı tavrımı fark etmişti, aşağı inip bacaklarımın arasında dolaştıktan sonra tekrar sepete dönmekten öte bir yorum yapmadı.

Rufus birinci kedi olmayı denemiş, başaramamıştı.

* Asiller âlicenap olmak zorundadır. (ç.n)

Bölüm On İki

Aylardır patisini alt kata atmamıştı, ama şimdi onu balkonda, beceriksizce aşağıdaki çatıya atlarken gördüm, oradan dönüp baktı, hâlâ geri geldiğinde belki eve almam diye korkuyordu, sonra leylağı ölçüp biçti, ağaca nasıl atlayacağını kestirmeye çalışıyordu. Bahar gelmişti. Ağaç taptaze yeşermişti, henüz tomurcuk halinde sarkan beyazımsı yeşil çiçekleri, eğrelti otunu andırıyordu. Ağaçtan vazgeçti, güç bela ve acı çekerek gerisin geri balkona sıçradı. Onu kucağıma alıp alt kata götürdüm, kedi kapısını gösterdim. Tuzak olduğunu sanıp, dehşete kapıldı. Küfredip debelenirken yavaşça kapıdan dışarı ittim. Ardından dışarı çıktım, onu tutup içeri ittim. Hemen merdivenlerden yukarı tırmandı, onu büsbütün evden atmak istiyorum sanmıştı. Sonraki günlerde bu iş tekrarlandı, Rufus yapılandan nefret ediyordu. Giriş çıkışlar arasında ondan kurtulmaya çalışmadığımı anlasın diye okşuyor, iltifat ediyordum.

Tekrar enine boyuna düşündü. Kanepedeki yerinden kalkıp yavaş yavaş merdivenlerden aşağı indiğini gördüm. Kedi kapısına gitti. Orada durdu, kuyruğu kararsızlıkla kıpırdıyor, kapıyı inceliyordu. Ürküyordu: Korkudan geri çekildi. Kendini durdurdu, geri geldi... bunu defalarca yaptı, sonra kapıya uzandı, kendini kapıdan geçmeye zorladı, fakat içgüdüleri uyandı ve onu uzaklaşmaya mecbur etti. Bu birçok kez tekrarlandı. Derken kendini zorlayıp geçti. Tıpkı derinlere atlayan bir insan gibi önce kafasını, sonra bedenini geçirdi, artık baharın sesleri ve kokularıyla dolu bahçedeydi, bir kışı daha atlattıkları için sevinen kuşlar, oyun alanla-

rını tekrar ele geçiren çocuklar. Yaşlı serseri orada durdu, ona yeni bir canlılık aşılarmış gibi görünen havayı kokladı, ön ayaklarından birini kaldırdı, ona eski insan ve hayvan arkadaşlarını hatırlatan, anılarını tazeleyen koku mesajlarını (evdekilerden biri koku postası diyor) almak için kafasını çevirdi. Onun genç, güzel, gücü kuvveti yerinde halini göz önüne getirmek kolaydı. Kendine özgü kararlı haliyle, biraz topallayarak bahçenin ucuna gitti. Yaşlı meyve ağaçlarının altında bir sağına baktı, bir de soluna. Hatıraları onu her iki yöne de çekiyordu. Parmaklığın altından yaşlı kadının oturduğu evin yönüne, sağa gitti – ya da biz oraya gittiğini düşündük. O tarafta bir saat kadar vakit geçirdikten sonra parmaklık altlarından süzülerek bizim bahçeye doğru geldiğini gördüm, sonra bahçedeki yoldan geri gelip arka kapının önünde, kedi kapısının yanında durdu ve bana baktı: Açar mısın lütfen, bu günlük bu kadarı bana yetti. Dayanamayıp kapıyı açtım. Ama ertesi gün kendini zorladı, kedi kapısından çıktı, kedi kapısından geri döndü ve ondan sonra kedi kutusuna gerek kalmadı, yağmur, kar yağdığı, bahçenin rüzgârlı veya gürültülü olduğu zamanlarda bile. Tabii, hasta ya da çok halsiz olmadıkça.

Çoğu zaman misafirlik için sağa gidiyordu, ama bazen de uzun yola, sola giderdi, ben de onu bodur bitkilerin arasında gözden kaybolıncaya kadar dürbünle izlerdim. Gezintilerinden döndüğünde hemen okşanmak için gelir, mırıltı makinesini harekete geçirirdi... biz de mırıltısının ilk geldiğindeki gibi, çok yüksek sesli, uzayıp giden, ısrarlı gürültü olmadığını o zaman anladık. Artık olması gerektiği gibi, tadında bırakarak, baş kedi olmasa, ona birinciliği vermeyecek olsak bile, bize, evde ona sağladığımız yere değer verdiğinden emin olmamız için mırlayan, yol yordam bilen bir kediydi. Uzun süre kaprisli birileri olmamızdan, onu kovmamızdan ya da dışarıda bırakmamızdan korkmuştu, artık kendini daha güvende hissediyordu. Fakat o dönemde doğruca ve mırlayarak aramızdan birine gelip ayaklarımızın dibinde oturmadan veya kulaklarını, özellikle de acıyan ve iyileşmeyen kulağını ka-

şıtmak istediği anlamında kafasıyla bize sürtünmeden, dışarı gezmeye çıkmazdı hiç.

O ilkbahar ve yaz Rufus için güzel geçti. İyiydi, onun olabileceği kadar. Artık bizden emindi, yine de bir keresinde arka balkonda duran eski bir süpürge sopasını tedbirsizce elime aldığımda onun çılgınca bir panik içinde çatıya atladığını, atlarken düştüğünü, leylak ağacından aşağı inip, bahçenin ucuna kaçtığını gördüm. Geçmişte birileri ona sopa fırlatmış, dövmüştü. Aşağı bahçeye koştum, onu bir çalı bitkisinin altında dehşet içinde saklanırken buldum. Alıp geri getirdim, zararsız süpürge sapını gösterdim, özür dileyip okşadım. Bilmeden yaptığımı anladı.

Rufus beni kedi zekâsının değişik türleri üzerinde düşünmeye yöneltti. O gelmezden önce kedilerin farklı farklı yaratılışları olduğunu biliyordum. Onunki hayatta kalmaya yarayan bir zekâ. Charles'ın bilimsel bir zekâsı vardır, her şeyi merak eder, insanlara ait meseleleri, eve gelen insanları ve özellikle de aletlerimizi. Ses kayıt aletleri, gramofonun dönen tablası, televizyon, radyo ona çok çekici gelir. Onu, bedeni olmayan insan sesinin nasıl olup da bir kutudan çıktığına şaşarken görürsünüz. Yavruyken bir âdeti vardı, sonradan bıraktı, patisiyle dönmekte olan plağı durdurur... bırakır... tekrar durdurur... bize bakar, miyavlayarak sorgular. Radyonun arkasına geçer, işittiği şeyi görüp göremeyeceğini araştırır, televizyonun arkasına bakar, ses kaydediciyi patisiyle ters çevirir, koklar, miyavlar, Bu ne? Konuşkan kedidir. Merdivenlerden aşağı inip, evin dışına çıkıncaya kadar sizinle konuşur, merdivenlerden yukarı çıkıncaya kadar tekrar konuşur, olan biten her şey hakkında düşüncesini söyler. Bahçeden eve girdiğinde en üst kattan sesini duyarsınız. "İşte sonunda geldim," diye bağırır, "tapılacak Charles, kim bilir beni ne çok özlediniz! Bilin bakalım başıma ne geldi, duysanız inanmazsınız..." Oturduğunuz odaya girer, kapının önünde durur, başını hafifçe yana eğer, ona hayran kalın diye bekler. "Bu evin en güzel kedisi ben değil miyim?" diye sorar, baştan aşağı keyif içindedir. Canayakın, Charles'ı tanımla-

yan kelime budur.

General'in zekâsı sezgiseldir, ne düşündüğünüzü, bundan sonra yapacağınız hareketi bilir. Bilim, eşyaların nasıl çalıştığı ilgisini çekmez; sizi görünüşüyle etkilemekle de uğraşmaz. Sadece söyleyecek sözü olduğunda konuşur, o da sizinle baş başa olduğu zaman. "Neyse," der, öbür kedilerin başka yerde olduğunu fark ederek, "sonunda baş başa kalabildik." Karşılıklı hayranlığın dile getirildiği bir düete izin verir. Bir seyahatten döndüğümde bahçenin ucundan koşup gelir, "Nihayet geldin, seni özledim! Beni nasıl bu kadar uzun süre bırakıp gidebildin?" diye bağırır. Kollarıma atılır, yüzümü yalar, sevincini dizginleyemez, bir kedi yavrusu gibi evin dört bir tarafında koşturur. Sonra ağırbaşlı, vakur benliğine döner.

Sonbahar geldiğinde, Rufus gücü kuvveti yerinde, durumu iyi, arkadaşlarını görmeye giden, bazen bir iki gün eve uğramayan bir kedi olalı aylar geçmişti. Ama sonra dışarı çıkmamaya başladı, hastaydı, sıcak bir yerde yatıyordu, patilerinde yaralar çıkmıştı, kulağındaki ülser yüzünden kafasını sallıyor, suyu içtikçe içiyordu... Tekrar veterinere. Hüküm: İyi değil, bayağı kötü, aslında böyle yaralar hayra alamet değildir. Yeniden antibiyotikler, vitaminler, Rufus soğuk ve yağmurda dışarı çıkmamalı. Rufus aylarca dışarı çıkmaya hiç yeltenmedi. Radyatörün yanında yattı, tüyleri ölgün iri topaklar halinde dökülüyordu. Birkaç dakikalığına bile olsa, nereye yatsa orada portakal renkli bir tüy öbeği oluşuyordu, seyrelmiş tüylerinin arasından derisini görebiliyordunuz. Yavaş yavaş iyileşti.

Kötü bir rastlantı, bir kedinin daha, bizimkilerden biri değil, tıbbi bakıma ihtiyacı vardı. Araba çiğnemişti, ciddi bir ameliyat geçirmiş, başka bir eve gidinceye kadar iyileşme dönemini bizim evde geçiriyordu. Evde üzerlerine titrenen iki kedi vardı, bizim kediler bundan memnun değildi, hoşlanmadıkları manzarayı gözleri görmesin diye bahçeye çekildiler. Derken Butchkin de hastalık belirtileri göstermeye başladı. Bahçeye çıktığımda veya otur-

ma odasına girdiğimde, onu boynunu uzatmış, hafiçe ama kederli bir şekilde öksürürken buluyordum, asilce çekilen ıstırap. Onu veterinere götürdüm, ancak bir şeyi yoktu. Bir muamma. Öksürmeye devam etti. Bahçede onun derinden gelen boğuk öksürüğünü duymadan küreği elime almamın ya da zararlı bir otu yolmamın imkânı yoktu. Gerçekten çok tuhaf bir durumdu. Bir gün Butchkin'i okşayıp sağlığını sordum, sonra vazgeçip içeri girdim, içime nahoş bir şüphe girmişti. Evin en üst katına çıkıp dürbünle onu gözetlemeye başladım. Öksürükten eser yoktu, uzanıp yatmış, ilkbahar başlangıcı güneşinin tadını çıkarıyordu. Bahçeye indim, beni görür görmez oturdu, boynunu uzattı, öksürüp acı çekmeye başladı. Dürbünü alıp balkona döndüm, orada yatıyordu, siyah beyaz güzel kürkü güneşte parlıyor, esniyordu. Allahtan öbür hasta kedi iyileşip yeni evine gitti de tekrar üç kedili bir aile olduk. Butchkin'in öksürüğü esrarengiz bir şekilde geçti ve isimlerine bir yenisi eklendi: Bir süre Sir Laurence Olivier Butchkin dedik.

Artık her üç kedi de kendi bildikleri gibi bahçenin tadını çıkarıyorlardı, ama paralel varoluşlarla: Yolları kesiştiğinde kibarca birbirlerini görmezden geliyorlardı.

Güneşli bir sabah komşunun yeni yeşermiş çimenlerinin üstünde iki sarman kedi gördüm. Biri Rufus'tu. Tüyleri eskisine göre seyrek de olsa, yeniden çıkmıştı. Yerinden kımıldamaksızın dimdik oturuyor, ona meydan okuyan çok genç bir erkek kediye karşı duruyordu. Kedi parlak turuncu renkteydi, güneşin altında kayısıyı andırıyordu, tüyleri sık ve gösterişliydi, hafif fiskeler vuruyordu, önce bir patisiyle sonra ötekiyle, ama gerçekten Rufus'a dokunmaksızın, görünüşe bakılırsa, Rufus'un tam önündeki görünmez ya da hayali bir kediyi hedef alıyordu. Bu hoş genç kedi oturduğu yerde dans ediyor gibiydi, sallanıyor, duraksayarak yaklaşıyor ve havayı tokatlayıp itiyordu, fosforlu gibi görünen turuncu renginin yanında Rufus soluk kalıyordu. Birbirlerine benziyorlardı: Bu Rufus'un oğluydu, bundan emindim, onda paçavraya dönmüş zavallı Rufus'un eski halini, insanların acımasızlığı canı-

na okumadan önceki halini görüyordum. Sahne dakikalarca, neredeyse yarım saat devam etti. Erkek kedilerin çoğu zaman yaptıkları gibi, birbirlerini sahiden incitme niyeti olmaksızın, âdet yerini bulsun diye bir düello ya da cirit oyunu sahneliyor gibiydiler. Genç kedi bir iki uludu, fakat arka ayaklarının üstünde sağlam bir şekilde oturan Rufus sessiz kaldı. Genç kedi bol tüylü kızıl patileriyle vuracakmış gibi yapmayı sürdürdü, sonra durdu, sanki artık ilgilenmiyormuş gibi telaşla yanlarını yalamaya başladı, ama sonra renk vermeyen Rufus'un varlığı ona Rufus'la dövüşme zorunda olduğunu hatırlattı, tekrar doğrulup oturdu, hanedan armalarındaki kediler gibi tepeden tırnağa zarifti, gösteriş yapıyordu, tam arma kedisi ve tekrar vuracakmış gibi yapma dansına başladı. Rufus oturmaya devam etti, ne dövüşüyordu ne de dövüşmeyi reddediyordu. Genç kedi sıkıldı, gölgelerle oynayarak, böcekleri kovalayarak, çimenlerin üstünde çalımla gezinerek bahçenin ucuna doğru gitti. Rufus o gidinceye kadar bekledi, sonra kendine özgü sakin haliyle gideceği tarafa yöneldi, bu ilkbahar sağa, yani yaşlı hanıma değil sola gidiyordu, saatlerce kalıyor hatta geceyi geçirdiği oluyordu. Çünkü tekrar iyileşmişti ve mevsimlerden ilkbahardı, çiftleşme zamanı. Eve döndüğünde aç ve susuz oluyordu, bu da birlikte olduğu dostlarının insan olmadığı anlamına geliyordu. Derken bahar ilerledikçe daha da uzun kalmaya başladı, iki ya da üç gün. İyice emindim, bir kedi dostu vardı.

Hırçın ve huysuz Gri Kedi, diğer kedilere dostça davranmazdı. Kısırlaştırılmadan önce eşlerine sevgi göstermezdi, uzun süre aynı evde birlikte yaşadığı kedilere bile düşmandı. Kedi dostları yoktu, insan dostları vardı sadece. İlk kez bir kediyle dostluk kurduğunda yaşlanmıştı, aşağı yukarı on üç yaşındaydı. O sıralar bir evin en üst katında, kedi kapısı olmayan, sadece ön kapıya inilen bir merdiveni olan küçük bir dairede yaşıyordum. Gri Kedi merdivenden iniyor, oradan da evin arkasındaki bahçeye gidiyordu. Geri dönmek için kapıyı itip açabiliyordu, ama dışarı çıkması için birinin kapıyı açması gerekiyordu. Yaşlı bir gri kediyi içeri alma-

ya başladı, kedi onun ardı sıra merdivenleri çıkıp bizim daireye giden kapının önünde biraz daha gelebilirsin demesini bekliyordu, en üst katta da odama davet edilmeyi bekliyordu: Benim davetimi değil, onun davetini. Gri Kedi ondan hoşlanıyordu. İlk defa kendi yavrusu olmayan bir kediden hoşlanıyordu. Erkek kedi odama –ona göre gri kedinin odasına– sessizce girer, sonra gri kediye doğru giderdi. Gri Kedi başlangıçta kendini korumak için sırtını büyük eski koltuğa doğru vererek arka ayaklarının üstünde otururdu; başkalarına güvenecek değildi, onda o göz yoktu! Erkek kedi aralarında çok kısa bir mesafe kalınca durur, yavaşça miyavlardı. Gri Kedi cevap kabilinden isteksizce, kısacık miyavladığında – çünkü kötü huylu, kavgacı ve öyle olduğunun farkında olmayan yaşlı bir kadın gibiydi – erkek kedi onun yirmi otuz santim ötesinde dört ayağının üstüne oturur, gözünü ondan ayırmazdı. Gri Kedi de dört ayağının üstüne otururdu. Bu şekilde bir saat, iki saat kaldıkları olurdu. Sonraları Gri Kedi bu konuda biraz daha rahatladı, yan yana ama birbirlerine değmeksizin dört ayaklarının üstünde oturdular. Merhabalaşmak için çıkardıkları alçak yumuşak seslerin dışında sohbet etmiyorlardı. Birbirlerinden hoşlanıyorlar, birlikte oturmak istiyorlardı. Kimdi bu kedi? Nerede yaşıyordu? Hiçbir zaman öğrenemedim. Kolay bir hayat geçirmemiş, yaşlı bir kediydi, çünkü elinize aldığınızda tüy gibi hafifti, tüyleri de parlak değildi. Ama bütün bir kediydi, ameliyat edilmemişti, yaşlı, çelebi bir kedi, gri renkli, beyaz bıyıklı, nazik, görgülü, özel muamele beklemeyen, daha doğrusu hayattan pek bir şey beklemeyen cinsinden. Biraz Gri Kedinin yemeğinden yer, ikram edilirse azıcık süt içerdi, ama aç gibi durmuyordu. Bir yerden döndüğümde, çoğu zaman dış kapıda bekliyor olur, azıcık ve yavaşça miyavlar, bana bakar, merdivenlerden yukarı daire kapısına kadar arkamdan gelirdi, tekrar miyavlar ve en üst kata çıkan kalan merdivenleri çıkıp, onu gördüğünde ters ters kısaca miyavlayan, ama sonra sesi titreyerek hoş geldin diyen Gri Kedi'ye giderdi doğruca. Gri Kedi'yle uzun akşamlar geçirdi. Gri Kedi değişmişti, sinir-

liliği ve alınganlığı azalmıştı. Birbirleriyle konuşmaya ihtiyaç duymayan iki yaşlı insan gibi birlikte oturmalarını izlerdim. Ömrümde bir hayvanla ortak bir dili konuşmayı hiç bu kadar çok istememiştim. "Niye bu kedi?" diye sormak istiyordum ona. "Niye bu kedi de bir başka kedi değil? Bu yaşlı kibar kedide ne buluyorsun da ondan hoşlanıyorsun? Sanırım ondan hoşlandığını kabul edeceksin. Ömrün boyunca evde bir sürü hoş kedi oldu, bir tanesinden bile hazzetmedin, ama şimdi..."

Bir gece erkek kedi gelmedi. Ertesi gece de. Gri Kedi onu bekledi. Bütün gece kapıya bakarak oturdu. Daha sonra aşağıya evin dış kapısına inip orada bekledi. Bahçeyi aradı. Ama kedi gelmedi, bir daha hiç gelmedi. Ve Gri Kedi bir daha başka bir kediyle dostluk kurmadı asla. Başka bir kedi, alt kattaki kediye konuk gelen bir erkek kedi hastalandığında bize sığındı, ölmeden birkaç hafta önce, kalan ömrünü odamda geçirdi – Gri Kedinin odasında; ama Gri Kedi hep o yokmuş gibi davrandı. Odada sadece o ve ben varmışız gibi yaptı.

Sanırım Rufus'un da böyle bir arkadaşı vardı ve onu görmeye gidiyordu.

Yaz sonuna doğru bir gece kanepede benimle oturdu, ertesi sabah aynı pozisyonda hâlâ oradaydı. Nihayet aşağı indiğinde, sarkmış ve gevşemiş arka ayağını havada tutarak yürüdü. Veteriner araba ezmiş dedi: Pençesinden anlaşılıyormuş, kediler tekerlek onları sürüklerken, tutunmak için içgüdüsel olarak pençelerini açarlarmış. Tırnakları kırılmış ve çatlamıştı. Arka bacağında kötü bir kırık vardı.

Alçı bileğinden kalçasının üstüne kadar uzanıyordu, yemek, su ve tuvalet kutusuyla birlikte onu sakin bir odaya koyduk. Akşam orada olmaktan memnundu ama sabah olduğunda dışarı çıkmak istedi. Kapıyı açtık, kat kat merdivenleri evin en alt katına kadar beceriksizce inmesini izledik, alt katta çıkıntı yapmış bacağını manevralar yaparak kedi kapısından çıkarırken sövüp saydı, sonra sıçraya topallaya bahçedeki yoldan gitti, kendini ve bacağı-

m parmaklıkların altından geçirirken çok daha fazla küfür etti. Doğru sol tarafa, arkadaşına. Aşağı yukarı yarım saat kadar kaldı: Kedi ya da insan, birisine başına gelen kazayı bildirmeye gitmişti. Geri geldiğinde sığınağına geri götürülmekten memnun oldu. Sarsılmış, şok geçirmişti, acı çektiği gözlerinden anlaşılıyordu. Yazın ve iyi beslenmenin etkisiyle düzelen tüyleri kötü görünüyordu, tekrar kendini kolaylıkla temizleyemeyen zavallı kedi olmuştu. Zavallı yaşlı paçavra. Zavallı Felaket Kedi! Butchkin gibi isimleri artıyordu, yalnız bunlar hüzün verici isimlerdi. Ama pes etmeyen bir kediydi. Alçısını sökmeyi kendine görev edindi, başardı da, tekrar alçı yapılması için veterinere götürüldü, bu seferki alçı sökemeyeceği cinstendi. Ama sökmeye çalıştı. Üstelik her gün aşağı kata, kedi kapısına olan yolculuğunu yaptı, orada durakladı, bacağı arkasında çıkıntı yapıyordu, sonra küfrederek kapıdan geçti, çünkü geçerken hep bacağını vuruyordu, bahçede su birikintilerinin ve sonbahar yapraklarının arasından toplallayarak gidişini seyrederdik. Parmaklığın altından geçebilmek için neredeyse dümdüz yere yatması gerekiyordu. Her gün tekmil vermeye gitti ve yorgunluktan bitkin halde geri dönüp uykuya yattı. Uyandığında alçısını sökmek için uğraştı. Oturduğu yer alçı parçalarından bembeyaz oluyordu.

Bir ay sonra alçı çıkartıldı, bacağı tutulmuş ama iş görür durumdaydı, Rufus kendine geldi, artık bizi üs olarak kullanan cesur, maceraperest bir kediydi, derken tekrar hastalandı. Bu döngü birkaç yıl sürdü. İyileşti, dışarı gitti, hastalandı, eve geldi. Ama hastalıkları ciddileşiyordu. Kulak ülseri iyileşmiyordu. Yardım istemek için bir yerlerden eve dönerdi. Patisiyle irinli kulağına usulca dokunur, patisindeki kokudan yavaşça öğürür, çaresizlikle hemşirelerine bakardı. Biz yarasını temizlerken hafif itiraz homurtuları çıkarırdı, ama yapalım da isterdi, ilaçlarını alır, orada burada yatıp iyileşmeye çalışırdı. Ellerimizin altında dayanıklı, kaslı bedenini hissederdik, hastalıklarına rağmen güçlü emektar bir kedi. Hayatının, çok kısa hayatının ancak son demlerinde, ne-

redeyse yürüyemeyecek kadar hastayken evde kaldı, dışarı çıkmaya hiç yeltenmedi. Kanapede yattı, düşünüyor ya da uyanıkken rüya görüyor gibiydi. Bir keresinde uyuyorken ilacını vermek için hafifçe okşadım, aniden uyanırken kedilerin sevdikleri insanlar ve sevdikleri kediler için çıkardıkları titreşimli, güven dolu, sevecen selamlama sesini çıkardı. Ama beni fark edince nazik ve teşekkür eden, olağan haline döndü, ben de bu özel sesi ilk kez çıkardığının farkına vardım – bu sesin gün boyu duyulduğu bir evde. Anne kediler yavrularını, yavrular annelerini bu sesle selamlarlar. Acaba rüyasında kendi yavruluğunu mu görüyordu? Belki de yavruyken veya genç bir kediyken onun sahibi olan ama sonra onu terk eden, çekip giden insanı. Bu özel ses sarsıcı ve üzücüydü, çünkü minnetini göstermek için makine gibi mırladığı zamanlarda bile bu özel sesi çıkarmamıştı. Bakılarak tekrar sağlığına kavuştuğu, en azından iyileşme gösterdiği, onunla birlikte olduğumuz bunca zaman, neredeyse dört yıl boyunca yuvasını kaybetmeyeceğine, kendi başının çaresine bakması için bırakılıp susuzluktan çılgına dönmeyeceğine, soğuktan her tarafının ağrımayacağına gerçekten inanmamıştı hiç. Birisine duyduğu güven ve sevgide fena halde aldatılmış, bu yüzden de kendini bırakıp tekrar sevememişti.

Kedileri tanıyıp, hayat boyu kedilerle birlikte olunca geriye insanlara karşı duyulandan çok farklı bir hüzün tortusu kalıyor: Onların çaresizliği karşısında çekilen acı, hepimiz adına duyulan suçluluktan oluşan bir tortu.

El Magnifico'nun Yaşlılığı

Bölüm On Üç

Kedimiz ön ayağı, daha doğrusu bütün bacağı kökünden kesilmeden bir hafta önce samıç tarafından bahçelerimizi ziyarete gelen kocaman gri erkek kediyi defetmek için hızla yedi kat merdiveni indi, sonra kedi kapısını güm diye çarparak dışarı *fırladı*, bahçe yolundan en uçtaki parmaklıklara yollandı. Meydan okuyan keskin uluması o kadar kulak tırmalıyordu ki, sakin, muzaffer bir edayla en üst kattaki yatağıma geri dönüp, kendisi hariç bütün kedilerden arındırılmış egemenlik alanına, sonra da parmaklıkların ötesindeki samıcın geniş çayırlığına – Victoria döneminde sular yer altında biriktirilirdi – bakarak oturduğunda, çıkardığı sesten her zamanki gibi rahatsız olarak ona, Allah İyiliğini Versin Butchkin! dedim. Bu ulumaların en dayanılmazı.

Neden Muhteşem değil de Butchkin? Şöyle olmuştu. On yedi ilkbahar önce Susie adlı bir kedi yavrularını çatı arasında, benim odama yakın bir yerde doğurmuştu. Dost canlısı, uygar bir kediydi, iyi bir evi varken kaybetmiş olmalıydı, zor bir hayat yaşıyordu, lokantada çalışan hanımlar arada sırada onu doyuruyorlardı, en az iki kere, bulabildiği köşede doğum yapmıştı – bir sefer kamyon altında doğurmuş, yavrular fazla yaşamamıştı. Yaşlı bir kedi değildi, ama yorgun ve ürkekti. Birçok doğum yapmış, onları seven sahipleri tarafından ameliyat ettirilip kurtarılmamış hamile kediler, içindeki canlı yükten gergin, oynayan kocaman karınlarına bakıp, su götürmez bir bezginlikle "Yeter ama, bütün bunları tekrar çekmek zorunda mıyım?" diyorlardır herhalde. Bu

kedinin yiyeceği ve güvenliği sağlandı, çatıda öteki kedilerin değil gelmek, yaklaşamayacakları bir yer verildi, ne var ki görevlerine bağlı olsa da isteksiz bir anneydi.

Yavrular evcilleşmeden önce, dumanlı mavimsi gözlerini ilk açıp da tepelerinde kule gibi dikilen insanları gördüklerinde, tıslayıp meydan okuyabilirler, ama Susie'nin yavrularından biri, siyah beyaz bir kırıntı, gözlerini açtı, beni gördü, yalpalayarak eski battaniyenin üstünden yere indi... pençelerindeki minik tırnaklarıyla yapışarak bacağıma çıktı... bacağımdan yukarı tırmandı... koluma... omzuma... çenemin altına sokulup yattı, mırlıyordu. Bu aşktı, ömür boyu aşk. En irileriydi, lider yavru, daha baştan hepsini emri altına aldı, hatta onları temizleyip cezalandırdı bile, bu arada kocaman annesi uzanıp yattı, seyretti. O yavrulara babalık, hatta annelik yaptı. Susie onu diğerlerinden daha çok seviyormuş gibi görünmüyordu, üstünlük kurmasına da aldırmıyordu.

Bu yavruların doğumunda gizemli bir yön vardı. Yedi taneydiler. Susie bir tanesini, beyaz bir yavruyu – ne güzel bir kedi olurdu diye düşününce insan üzülüyor – istemedi, onu yuvadan attı, yavru birkaç gün sonra ölü bulundu. Belki ölü doğmuştu, ama pek olası değil, çünkü diğerleri çok sağlıklıydı. Derken bir tanesini daha, minik bir tekiri de yuvadan attı. Duygusallığıma bir son vermem, doğanın seçimleri karşısında üzülmemem gerektiğini düşünerek, üşüyen ve doyurulmayan yavruyu yarım gün kendi haline bıraktım: Eğer anne yavruyu atmışsa ben kim oluyordum vs., ama mecalsiz miyavlamalarını duymaya dayanamadım, yavruyu yeniden ötekilerin yanma koydum, böylece altı yavru büyüdü. Susie'nin o aralar yavrulara karşı beslediği duygular çapraşıktı, yedi çok fazla diye düşünmüş olmalı besbelli, hatta altı bile. Beş yavrudan fazlasını büyütmeye hazırlıklı değildi, epeyce haklı olduğu da altısı birden odamda cirit atmaya başlayınca ortaya çıktı.

Demem o ki bu kedi sayı sayabiliyordu, bir, iki, üç, dört, beş diye düşünmese bile, beşle yedi arasındaki farkı biliyordu. Eminim bilim insanlarının çoğu bunun doğruluğundan şüphe edecek-

lerdir. Yani bilimsel kimlikleriyle; ama kedi sahibi olarak karşı çıkmazlar herhalde. Bilim adamı bir arkadaşımı, kedi yetenekleri hakkında, resmi kimliğiyle reddedeceği şeyler söylerken gözlemek ilginç oluyor. Kedisi pencerenin içine oturup eve gelmesini beklermiş, ama öteki şapkasını giydiğinde, hayvanlarda zaman kavramı yoktur, sonsuz bir şimdiki zamanda yaşarlar diyor. Daha da ileri gidip, eve gelmeyeceği zamanlar kedinin onu pencerede beklemediğini söyleyebilir, ama bu onu kaldıramayacağı konulara götürür. İşin doğrusu, dikkatli ve gözlem yapabilen kedi sahipleri, kediler konusunda akademik çalışma yapanlardan çok daha fazla şey biliyorlar. Kedi ve diğer hayvanların davranışları hakkında ciddi bilgiler, çoğu zaman *Kedi Postası* ya da *Pisi Dostlar* gibi adları olan dergilerde çıkıyor, bu dergileri okumak, hiçbir bilim insanının aklının ucundan geçmez. Bu dergilerde şöyle hikâyeler görebilirsiniz: Doğurur doğurmaz bir yavrusu bırakılıp kalanları elinden alınan bir çiftlik kedisi, bir sürü doğumdan sonraki son doğumunda sadece bir yavru yapıp sahiplerini şaşırtmış. Ne kadar da düşünceli demişler, ama kedi aslında kalan dört yavrusunu tavan arasına taşımışmış, gidip onları gizlice beslermiş, kalan vaktini de herkes görsün diye izin verilen tek yavrusuyla geçirirmiş. Çiftçi ve karısı yukarıdan gelen koşuşturma seslerini duyunca kedilerinin kendilerini çok zekice kandırdığını anlamışlar – insan bütün yavrulara iyi birer yuva bulup, zavallı kedilerini de kısırlaştırmışlarsa ne iyi olmuştur diye düşünüyor.

Susie lider yavrusunun gönüllü bir yardımcı olmasından epeyce memnun görünüyordu ancak burada da iyi anlaşılmayan bir durum vardı. Bu yavrunun zayıf noktası, hep öksürmesi, veya boğazındaki gıcığın onu rahatsız etmesiydi. Böyle zamanlarda annesi yanına gidip oturur, kocaman çeneleriyle yavrunun boynunu ve kafasının alt kısmını ağzına alırdı. Çenelerini bir sıksa onu öldürürdü, ama hayır, yavruyu öylece tutardı, yarım dakika, bir dakika, ben de acaba bir baskı noktası veya sinir mi var, anne öksürüğü ve gıcığı kesmesini mi biliyor diye düşünürdüm. Yavru dü-

zelirdi, ama hemen değil. Daha sonraları, yetişkin kedi olup öksürdüğünde, Susie'nin yaptığını yaptım, onun çeneleriyle sıkıştırdığı yerlere parmaklarımla bastırırdım. Biraz zaman geçince öksürüğü kesiliyor.

Bu yavru öbürlerinden büyüktü, şakadan Butch* demeye başladık, çünkü bu minicik şeyin, bu bir damlacık kedi yavrusunun, diğer yavruların başına sevecen bir zorba kesilmesi gülünçtü. Adını ileride değiştirmek niyetindeydik, bildik, yaratıcı olmayan bir isimdi bu, ülkedeki erkek kedilerin yarısına bu isim konmuştu, köpeklere de öyle, Butch, Koca Butch, ama biraz yumuşatınca isim oturdu, önce yavruluktaki konumu nedeniyle Butch-kin** dedik, sonra Puşkin ya da Pisikin, Puşka, Pissi – Kedi gerçekliğiyle her nedense pek bağdaşan, ps, pisi, pş seslerinin bütün çeşitlemeleri. Köpeklerden daha uzaklara gidebildiği halde bir kediye asla Serseri diye ad konmaz. Onun hak ettiği saygı uyandırıcı isimler, El Magnifico bunlardan sadece biri, özel durumlarda, örneğin tanıştırılırken kullanılırdı. "Adı ne?" "General Üçüncü Pembe Burun" (çünkü bazı ışıklarda ve duruşlarda minik pembe burnu, iddialı muhteşem hayvan olma havalarıyla biraz gülünç bir şekilde ters düşen tek kedi o değildi). Misafir şaşırarak ne hoş bir kedi derdi, bahçede bu uzun isimli kediyi nasıl çağırdığımızı düşünmeye çalışırdı, ya da sadece "General! Nerdesin?" denmesini. Bazı kedi isimleri vardır, o adın konduğu kediyle değil, sahiplerinin o zamana kadar kedilerle yaşadıklarıyla ilgilidirler. Yine de El Magnifico ona en yakışan isim, yakışıyor çünkü gerçekten çok muhteşem bir kedi.

Siyah beyaz genç bir kediydi, yakışıklı ve kıvraktı, o ve kaplan, tekir erkek kardeşi, hoş bir ikiliydiler, ama El Magnifico en hayranlık uyandırıcı, en parlak dönemine yetişkinliğinde erişti, insan bu yaratık, bu ihtişam nasıl olur da her gün gördüğünüz o sıradan kedilerden, o bildik Londra kedilerinden çıktı diye hayret-

* Bıçkın (ç.n.)
** Akrabalarına bıçkınca davranan (ç.n.)

ler içinde kalıyordu; yüzlerce yıllık rasgele –en azından cinslik meselesini hiç mi hiç umursamayan– çiftleşmelerin, alelade bir pisinin önüne çıkanla, kara, siyah beyaz, tekir, sarman, sarı siyah, kırçıllı kedilerle çiftleşmesinin ürünü, cins mins olmayan siyah beyaz bir kedi – bundan daha alelade ne olabilir? Yine de en güzel döneminde konuklar odadan içeri girip onu, uzanıp yatmış kocaman azametli hayvanı, göz kamaştıran siyah beyaz desenini gördüklerinde kalakalırlar, ağızlarından "Ne kadar olağanüstü bir kedi" sözleri dökülürdü, alelade bir kedi olacağına ihtimal veremediklerinden "Cinsi *ne*?" diye sorarlardı. "Cins filan değil, bildiğimiz sokak kedisi."

On dört yaşında ve sapasağlamdı, gelgelelim omzunda bir yumru vardı. Veterinere götürüldü. Omuz kemiğinde kanser. Bütün ön ayağın, yani omuz dahil hepsinin alınması gerekiyordu.

İnsanlar şok geçirdi. Bu kedi üç ayaklı mı olacaktı? Böyle aşağılanmaya dünyada dayanamazdı. Ancak gün alındı ve avazı çıktığı kadar karşı çıkan El Magnifico, acılarını hiçbir zaman sessizce çekmemiştir zaten, otomobille ünlü bir kedi cerrahına götürüldü, orada bir hemşireye emanet edildi. Bize üç ayakla gayet iyi idare edeceği konusunda güvence verdiler. Tekrar sağlığına kavuşmak için günlerce orada kalması gerekiyordu. Kedinin sadece buna katlanması bile zordu, ömrü boyunca doğduğu bu evde yaşamıştı. Evden ayrılınca üzülüp sızlanıyordu. Kedimizde bir nebze bebeklik olduğu itiraf etmek gerekiyor. Mesela geçirdiği zor hayatın gözüpek ve dayanıklı bir hayvan haline getirdiği, annesi Susie ile karşılaştırılınca. Ya da birkaç yıl baktığımız, ancak kurnazlığı ve zekâsı sayesinde hayatta kalabilmiş kedi Rufus'la. Hayır, birçok insanda da olduğu gibi, burada bir çelişki vardı: Butchkin zeki, gururlu, hayatta tanıdığım sezgileri en güçlü kediydi, hâlâ da öyle, ama yiyecek bulmak veya dünyada bir yer edinebilmek için hiç savaşmak zorunda kalmamış insanlar gibi, yumuşak bir yönü var. Üstelik bu kocaman yakışıklı hayvanın görünen kişili-

ğinin ardında, bir başka şaşırtıcı kişilik gizli: Bazen oynar, eski tarz tiyatro oyuncuları gibidir, fena halde duygusal sahneler yaratmak için bütün denetimi elden bırakır. Ona aldırılmadığını, hakkının yendiğini düşündüğü zamanlar, bunu belli eder, gülünç olur, bazen El Magnifico'nun insanları, yüzüne karşı gülemedikleri için alelacele başka bir odaya kaçmak zorunda kalırlar, çünkü hakareti asla affetmez.

Onu kedi cerrahında bıraktığımızdaki miyavlaması numara değildi ama. Aç bırakılmıştı, sonra iğneler yapılmış, en sonunda da kürkünden büyük bir bölüm tıraş edilmişti. Ameliyatın başarılı geçtiğini, artık üç ayaklı bir kedi olduğunu öğrendik. O sabah güneşte yatağıma uzanıp yatmıştı, uzun ve zarif bir ön ayak, ötekinin üstüne kayıtsızca atılmıştı, yakında yerinde olmayacak o bacağı okşamış, dokunduğum parmağımı tutmak için kıvrılan patiyi sevmiştim, yavruluğundan beri öyle yapardı, minik pati küçük parmağımın ucu etrafında kıvrılırdı. Bu tüylü kolun bir alete atılıp yakılacağını düşünmek dayanılmazdı.

Durmadan telefon ettik, bizi rahatlatıyorlardı, evet yemek yiyor, evet kendisi iyi, ama bir süre daha kalması gerekiyor. Sonra telefon edip alıp eve götürmemizin daha iyi olacağını söylediler, çünkü hapis kalmak ona iyi gelmiyormuş, kafesinin duvarlarına tırmanmaya çalışıyormuş – evet, kulak tırmalayan ulumalarının, hemşirelerin sinirleri üstünde nasıl bir etki yaratacağını tahmin edebiliyorduk.

Hem korkunç yarasındaki dikişler hem de mikrop kapma tehlikesi yüzünden onu bir odaya koyup kapısını sıkıca kapatmamızı, bir hafta dışarı bırakmamamızı söylediler. Onu eve getirdik, gelirken yol boyunca bağırdı. Sarsılmış, korku içindeydi. Arkadaşları, ailesi, özellikle de yatağında uyuduğu, ona hayatı boyunca tapan dostu, onu bir sepete koymuştu –sepetten nefret ederdi, bu konudaki düşüncelerini de apaçık söylemişti daima– sonra da neresi olduğunu bilmediği bir yere götürmüşlerdi, hiç bu kadar uzun bir yolculuk yapmamıştı, orada dört yanı yabancı sesler ve

kokularla sarılmıştı, yeraltında, dost olmayan kedilerin kokularıyla dolu bir yere götürülüp kapatılmıştı, ailesi ortadan kaybolmuştu, orada ona iğneler batırmışlar, tüylerini kesmişlerdi, sonra uyanmıştı, çok halsizdi, canı çok yanıyordu, üstelik bacaklarından biri yoktu, yürümeye kalkıştığında yüzüstü düşüp duruyordu. Şimdi de bu sözde dostlar onu kendi evinde merdivenlerden üst kata taşıyorlardı, hayatı boyunca bir aşağı bir yukarı koştuğu merdivenlerden, üstelik, sanki ihanet etmemişler gibi onu seviyorlar, sağlam omzunu okşuyorlardı. Evin en üst katında kapıyı üstüne kapatmamıza kalmadan onu tutan kollardan kendini parçalarcasına kurtulup, kendini merdivenlere fırlattı, yedi kat merdiveni yuvarlanarak, düşerek, sıçrayarak elinden gelen her türlü şekilde indi. Bahçeye açılan kedi kapısında ona yetiştik, onu bahçeye taşıdık, bodur bir çalının altına yaydığımız battaniyenin üstüne koyduk. Tekrar kapatılmaktan, hapsedilmekten korkuyordu. Büyük yarası daha birkaç günlük olduğu halde bahçede sürünerek dolaştı, parmaklığın altından komşu bahçeye, oradan bahçenin bitimindeki parmaklıklara bile gitti. Sanki zorda kalırsa onu aşağılayan, bu korkunç yaraya sebep olan insanlardan kaçabileceğinden emin olmak ister gibiydi. Gece içeri alıp kapattık, doyurduk, ilaçlarını içirdik, onunla konuştuk, ama dışarı çıkmak istiyordu, sonraki birkaç gün her sabah onu çalısının altına taşıdım, yanına bir tas su bıraktım, dışarı çıkıp derdine ortak oldum, okşadım, güven aşıladım. Nazikti. Bir gün daha önce hiç duymadığım bir şekilde uluduğunu duyup dışarı baktım, üç ayağının üstünde dengede durmaya çalışıyor, ulumak için kafasını yukarı kaldırıyordu. Bu oynadığı tiyatrolardan biri değildi, yüreğinden gelen derin bir acının çığlığıydı, gerginliği, acısı, şaşkınlığı, kayıp bacağının utancı hafifleyince bir süre uzandı, ama sonra tekrar ayağa kalktı ve bağırdı. Bu kanımı dondurdu, çaresizlikten çılgına döndüm, bir karabasan yaşıyor ve anlayamıyordu, ben de ona anlatamıyordum.

"Kedi, eğer bunu sana yapmasaydık birkaç aya kalmadan ölecektin – anlıyor musun?" Hayır, anlamıyordu tabii. "Kedi insanla-

rın şaşırtıcı aklı sayesinde ölü değil sağsın, kendi haline bıraksaydık çok geçmeden ölmüş olacaktın."

Uyusun diye yatağıma götürdüm, çok geçmeden merdivenlerden kendi kendine güç bela tırmanmaya başladı. Bir gece uyumamış okuyordum, kedi yanımda uyuyordu, derken tıpkı biz insanlar gibi uykusunda sıçradı, uykudan, rüyadan uyanıyor, korkuyla bağırıyor, nerede olduğunu anlayamadan etrafına bakınıyor –belki de rüyasında tekrar hapsedildiği kafese dönmüştü– sonra kâbustan kurtuluyor, uzanıp sessizce büyük pencerelerden dışarıya, geceye bakıyordu. Onu okşadım fakat mırlamadı, okşadım, durmadan okşadım ve nihayet mırladı. Birçok defa birdenbire kâbusla uyandı ve sonra – zaman geçti, sanırım artık kötü rüyalar görmüyor. (Kediler rüya görür, bilim bunu doğrulamıştır.)

Yine de daha önce yapılmış bir hatayı hatırlıyordum. O ve erkek kardeşi uygun yaşa geldiğinde, genç ama gelişmelerini tamamlamamış birer kedi olduklarında, onları "kısırlaştırmaya" götürdük, sonra geri getirip her ikisini de alçak ve yumuşak birer yastığın üstüne koyduk, uzanıp yatmışlardı, kuyrukları arkalarından yana doğru uzatılmıştı ve bu kedi, Butchkin'im, benim muhteşem hayvanım kafasını kaldırıp bana bakmıştı, hiçbir şey, ama hiçbir şey bu uzun ve anlamlı bakıştan daha açık olamazdı: Benim dostumsun, ama kalkıp bana bunu yaptın. Çünkü arkasında kanlı bir yara vardı, küçük tüylü kedi testisleri gitmiş, geriye boş kese kalmıştı. Evet tabii ki yapılması gerekliydi: Kısırlaştırılmış bir kedinin "bütün" bir kediden daha uzun yaşadığını, etrafta dolaşıp kavga etmediğini, gittikçe daha çok dayak yiyip yara bere içinde kalmadığını söylemenin bir yararı yok, çünkü "bütün" bir kedinin kesilmesine, testissiz yaşamasına onay verdiğiniz an... doğrusu kötü bir an, akla uygun olanın yapıldığını bilmek, temelde duyulan suçluluğu azaltmıyor: Bu kedi eskiden olduğundan daha az kedi, üstelik de benim yüzümden. O uzun, upuzun bakış, sitem, sorgulama, "Ama neden, bir de dostum olacaksın?"

Çok geçmeden veterinerin dediği gibi bir patisinin üstünde

hafifçe sıçrayarak merdivenleri inip çıkıyor, yatağa, kanepeye çıkıp inebiliyordu, her şeyi kolayca hallediyordu, ama eskisi gibi değildi. Aşağılanmıştı, kedilerin en hassas organı, gururu kırılmıştı. Topalladığı için vakarı zedelenmişti, yanlış hesap yapıp yüzüstü düştüğü her sefer, beyler gibi kayıtsızca gezindiği zamanları mutlaka hatırlıyor olmalıydı, bizim de hatırladığımız gibi. O zamana kadar ondan yana olan cüssesi, şimdi ona cephe almıştı, bütün ağırlığı kalan ön ayağı, o incecik bacak çekiyordu, omuz eklemi şişmiş, bir yumru oluşmuştu. Veteriner deri altında su biriktiğini, derinlerde, eklemde kötü bir şey olsa bile gelişmesinin uzun zaman alacağını söyledi. Kanserin tekrarlama olasılığı sadece yüzde ondu.

Neredeyse üç yıl geçti. Kedi fazladan bu kadar yaşadı. İyi idare etti. Tüyleri parlak, bir kulağı hafifçe kırlaşmaya başladı, gösterişli yaşlı bir kedi. Gözleri canlı. Kısıtlı hayatını, kolunu veya bacağını kaybetmiş sakat insanların yaptığı gibi, tehlikeleri ve olanakları çok dikkatli değerlendirerek sürdürüyor: Bunu ilk kez savaşta bir bacağını kaybetmiş babamda görmüştüm.

Ne var ki El Magnifico yalnız. Evin kedi dolu olmasına alışıktı. Annesinin altı yavrusu yeni yuvalarına gitmeden önce oyunlarıyla evi doldururlardı. Bunlardan biri, Charlie uzun süre kalmıştı. Küçük erkek kardeş olma özelliklerinin hepsini üstünde toplayan, yakışıklı, gösterişli bir kedi, bir kaplandı, onu kocaman, sakin, otoriter Butchkin'le birlikteyken izlemek, kardeş ilişkileri üstüne yazılmış ders kitaplarını okumaktan çok daha iyiydi. Sonra çok hasta, devamlı bakıma ihtiyacı olan Rufus vardı, lider kedi olmaya yeltenmiş, Butchkin buna izin vermeyince iki erkek kedi birbirlerini görmezden gelerek, paralel hayatlar sürdürmüşlerdi. Yine de Rufus'u uyutmak zorunda kaldığımızda onu özledi, ona seslenip çağırdı, evde ve bahçede her yeri aradı. Kediler bize uğrarlardı. Birini bir yıl kadar besledik, çünkü besbelli kötü bir evi vardı ve bizimkini tercih ediyordu, bu kediyi araba ezdi, iki doktor ve iki hemşirenin yaptığı ciddi bir ameliyat geçirdi, araba ka-

rın bölgesindeki organlarını yukarıya, göğüs boşluğuna itmişti. İyi bir yuva bulup beş yıl daha yaşadı. Bir tanesine Korsan diyorduk, çünkü eve yağmaya gelir gibi giriyordu, iyi doyurulmadığı açıkça belliydi, çünkü son kırıntısına kadar silip süpürmeden yiyeceklerin önünden geçemiyordu asla, hayvan hep açtı. Butchkin oturur onun yemesini seyrederdi – ama ne yemek. Butchkin ömründe aç kalmadı, yediğinin son yemeği olabileceğini düşünmenin ne anlama geldiğini bilmiyor, onun için de kararında yiyor, bir tabak yemeği olduğu gibi bırakmaya karar verdiği oluyor yahut da yarısını yiyor. Bu kocaman kedi, bu iri kıyım hayvan hiçbir zaman çok yemedi: Genleri öyle, annesi de iri yapılı bir hayvandı.

Ama artık gelen giden, misafirlik için evin arkasındaki leylak ağacından yukarı tırmanan, bir lokma yemek veya bir tas su peşinde kedi yok. Çünkü bugünlerde hava daha sıcak ve yağışsız, kediler daha çok su arıyorlar, alt katta ön merdivenlere bir tas koyuyorum, gündüzleri evlerinden dışarı atılan ya da etrafı kolaçan eden kediler tası ziyaret ediyorlar. Evimizi kendi evi gibi gören kedi yok hiç, evde sadece bu sakat kedi var, bu kesinlikle tuhaf değil mi? Niye eskisi gibi gelip gitmiyorlar? Kedi doktoru kedimizin esas sorununun diğer kediler olacağını söylemişti, çünkü tek pençeyle kendini savunamazdı. Yine de onları özlüyor.

Bahçeye çıkıyor, oturup onları çağırıyor... bu bize çıkardığı seslerden farklı bir ses. Kandırıcı, okşayıcı ve imalı. Yan komşudaki dişi kedi, karatavukları ve ardıçkuşlarını avladığı için sahibini üzüyor. Güzellikten hiç nasibini almamış, hatta sevimli bile değil. Kahverengimsi tüyleri sert, çok kaslı ve tıknaz. Zarif ve hoş değil ama müthiş bir avcı, avına hızla yönelmesi yılanı andırıyor, kayar gibi ve hızlı. Biz yakışıklı kedimize layık olmadığını düşünüyoruz tabii, ama kedimiz onunla arkadaş olmak istiyor, yüzü onun evine dönük oturuyor, onu çağırıyor, sonra tekrar çağırıyor, ama kedi gelmiyor, kedimiz de kendini zorlukla kedi kapısından geçirip güç bela merdivenlerden yukarı çıkarıyor. Dişi kedi şöyle düşünüyor herhalde: Şu yaşlı sakat kediyle ne diye uğraşacakmışım?

Bir öğleden sonra balkonda durup şu sahneyi izledim. Kedimiz bahçede çağrıda bulunur, komşu kedi parmaklıklardan geçerek gelir ama ona bakmaz. Kayıtsızca yürüyerek önünden geçer. Kedimiz kısa, dostça sesler çıkarır, bunlar bizi selamlarken çıkardığı seslerin aynısıdır. Dişi yürümeye devam eder ve parmaklıkların altından öteki tarafa geçer. Kedimiz onu izler, parmaklıklardaki küçük bir aralıktan güçlükle geçer. Dişi o bahçenin diğer tarafındaki şimşir ağacının altına oturur, yüzü bizimkine dönüktür ama ondan ötelere bakar. Kedimiz birkaç adım öteye çekinerek oturur. İki kedi bir tür paylaşım içinde oturmayı sürdürürler. Derken kedimiz şansını dener ve birkaç kedi adımı daha yaklaşır. Dişi hışımla biraz uzaklaşır. Kedimiz arka ayaklarının üstünde, tek ön ayağıyla dengesini sağlamaya çalışarak oturur. Dişi biraz yalanır. Bu dürüst genç kedide koketlik yoktur, Gri Kedi'nin tam tersine, kadınca hileleri küçümser; uzun yıllar önce yaşamış Gri Kedi hem insanlarla hem de erkek kedilerle oynaşır, onları kandırır, baştan çıkarırdı. Butchkin ona bakmaya devam eder. Sonra bir hamle daha yapar, tam ona doğru değil de biraz yanlamasına ve tekrar oturur, aslında ona daha da yaklaşmıştır. Dişi bir şey yapmaz. Oturmaya devam ederler, dişi yalanır, etrafa bakar yahut patisini uzatıp bir tırtıla ya da yerde kendine yakın bir şeye dokunur. Kedimiz yavaşça bir iki kere miyavlar. Dişi oralı olmaz. Belki bir onbeş dakika sonra dişi onun önünden, çok yakınından geçer, biraz ötesinde oturur, ama arkasını dönmüş, bahçenin düzenlenmemiş kısmına bakar. Kedimiz arkasından bakabilmek için ona doğru dönüp oturur. Tekrar miyavlar, davet ediyor, baştan çıkartmak istiyordur. Dişi mahsus bahçenin bakımsız tarafına doğru yürür, gözden kaybolur, ama geçtiği yerlerde otlar dalgalanır. Vaktiyle kedimizin üstünde oturup sincapları ve kuşları seyrettiği parmaklığa sıçrar, ama kedimiz artık oraya çıkamıyordur. Sonra dişi uzaklaşır, otların yeni biçildiği sarmıcın üstündeki geniş yeşil düzlüğe yollanır. Kedimiz arkasından çağrıda bulunur, sonra içeri girer, merdivenlerden ağır ağır yukarı... ona artık zor gelmektedir,

merdivenlerimiz, kat kat merdivenlerimiz.

İşemek ve dışkılamak için merdivenlerden inip bahçeye çıkmak zorundaydı, bir kutu hoşuna gider mi acaba diye düşünüyordum ama, bu başına buyruk kedinin kutuyu aşağılayıcı bulabileceğini de hissediyordum. Derken merdivenlerin ona fazla geldiği açıkça ortaya çıktı, artık bir kedi kutusu var. Bazen dışarı çıkmaya yelteniyor, ama iyice şiş ve yumrulu omuzu çok acıyor.

Bacağı kesildikten hemen sonra kakasını yapıp pisliği toprakla örtmeye çalıştığında, eskiden sağ omzunun olduğu girintideki parlak siyah tüylü derinin altında kasları gerilip hareket etmeye başladı. Devam etti, sonra ne olduğunu anlamak için baktı, tekrar denedi, vaktiyle bacağı hareket ettiren kaslar çok sıkı çalışıyordu. Ve sonra – aptalca davranmış, utanmış gibiydi. Bu budalaca çabayı fark etmemişsindir umarım dercesine bana şöyle bir baktı. Pisliğini örtme çabasından vazgeçti. Artık uzun uzun üç ayağının üstünde uygun duruşu alıp dengesini sağlamakla uğraşıyor.

Oturma odasındaki alçak kanepe en sevdiği yer. İnip çıkması kolay. Radyatörün yanında da alçak bir minder var, acıyan omzunu sıcağa vermek için oraya yerleşiyor. Bir zamanlar hep yatağımda uyurdu, ama odaya iki kat dar ve dik merdivenle çıkıldığından artık gelmiyor. Onu özlüyorum. Artık uyandığımda onu sere serpe uzanmış, sarı gözleri parlayarak geceyi seyrederken bulmuyor, ya da odaya girerken veya odadan ayrılırken çıkardığı, günlerime eşlik eden, hafif dostça sesleri duymuyorum. Ne geniş repertuarı var, hoş geldin anlamındaki mırlamalar ve yarım mırlamalar, bir durumun farkında olduğunu belirtmek için çıkarılan küçük hırlama, ya da bir teşekkür, bir uyarı, ben buradayım, dikkat et, aman omzumu kolla. Bazen söyledikleri pek hoş olmuyor. Önüme oturuyor, bana ters ters bakıyor, sonra bir dizi öfkeli miyavı ardı ardına sıralıyor, hep aynı notadan. Suçluyor mu beni? Bilmiyorum.

Genç bir kediyken, uyandığımda onu uyanık bulurdum, uyandığımı görünce yatağa gelir, omzuma yatar, patileriyle boynuma sarılır, tüylü yanağını yanağıma dayar, tıpkı sevecenlikle kucağa

alınan küçük bir çocuğun yaptığı gibi hoşnutlukla derin derin içini çekerdi. Bir bakardım onu cevaplamak için ben de içimi çekiyorum. Sonra mırlardı da mırlardı, kollarımda uykuya dalıncaya kadar.

Kedi ne büyük bir lüks, gün boyunca yaşanan çarpıcı ve şaşırtıcı keyif anları, avuç içinizdeki yumuşacık ipeksi kayganlık, soğuk bir gecede uyandığınız zaman duyduğunuz sıcaklık, alelade pisilerde bile bulunan zarafet ve çekicilik. Bir kedi odanın içinde yürür, tek başına yapılan bu azametli yürüyüşte bir leoparı hatta panteri görürsünüz, yahut sizi farkettiğini belirtmek için kafasını çevirir, o gözlerin sarı alevi, sizinle evi paylaşan, siz okşarken, çenesinin altını veya kafasını kaşırken mırlayan bu dostun, ne kadar egzotik bir konuk olduğunu söyler size.

Yatak odamın altındaki odada bir yatak var, yalnız yüksek bir yatak, yerden yatağa doğru yığılmış yastıklar ve battaniyeler onun kolayca inip çıkmasına yarıyor. Artık yaşam alanı oturma odası, mutfak ve dışındaki küçük düz çatıya gidip gelmeler ve bir alt katın sahanlığında emrine amade bekleyen tuvalet kutusundan ibaret.

Her tarafının usulca fırçalanmasından keyif alıyor, bu iş dikkatle yapılmalı çünkü eskiden ön ayağının bulunduğu yerdeki tüyler sertleşip düğümleniyor. Yoğrulmak ve masaj hoşuna gidiyor, bir de belkemiğinin yukarıdan aşağıya ovulması, elimi iyice bastırarak, boynundan kuyruğuna kadar. Kulaklarını, gözlerini ben temizliyorum, çünkü iki ön ayağın yaptığını, tek ön ayak yapamıyor. Ulaşamadığı yandaki gözünü elimle silip temizleyeyim diye bir iki dakikalığına ön pati yerine geçen elimi yalıyor, tekrar tekrar yapıyoruz, çünkü tükürüğü, tıpkı bizimki gibi, yararlı, göz sağlığını koruyor.

Bazen eğer kanepede çok uzun yatmışsa, tıpkı benim gibi, hareketsiz kalmaktan tutulmuş oluyor, zorlukla aşağı iniyor, böyle zamanlarda topallayamıyor bile, huzursuzca miyavlayıp, radyatöre, öteki yerine doğru acıyla sürünüyor, sıcağı yaşlı kemiklerini gevşetsin diye.

Bu yaşlı kedi üç ayağıyla fena idare etmiyor, odaya giren insanlar durup hayretle, Ne kadar muhteşem bir kedi!, diyorlar – ama ayağa kalkıp da topallayarak uzaklaşırken sessizleşiveriyorlar, özellikle de onun gençliğinde gururla odadan çıkışını, sepetin üstünde – artık oraya sıçrayamıyor – ön patilerini uzatıp kayıtsızca üst üste atmış, kuyruğunu aşağı sarkıtmış, derin bakışlı gözleri huzurlu, oturuşunu bilenler.

İyi tanıdığınız bir kedinin yanına oturup elinizi, onun sizinkinden çok farklı yaşam ritmine uyum sağlamaya çalışarak üstüne koyduğunuzda, bazen kafasını kaldırıp, çıkardığı bütün öteki seslerden farklı, yumuşak bir sesle sizi selamlayacaktır, onun varoluşuna girmeye çalıştığınızı fark ettiğini göstermektedir. Işıktaki değişimlere sürekli uyum sağlayan gözleriyle bakar size, siz de ona bakarsınız, eliniz hafifçe üstündedir... Kedi kâbus görebiliyorsa, bizim gibi hoş ve ilginç rüyalar da görüyor olmalı. Belki de rüyalarında ancak rüyalarımdan bildiğim yerlere gidiyordur, ama oralarda onunla hiç rastlaşmadım. Kediler sık sık rüyalarıma girer, kediler de kedi yavruları da, çünkü onlara karşı sorumluluklarım var, kedi rüyaları görevleri hatırlatır hep. Doyurulması gereken kedileri, başlarını sokacak bir yer arayan kedileri. Kediler ve insanlar olarak rüya âlemlerimiz aynı değilse, ya da aynı değilmiş gibi görünüyorsa, uykusunda nerelere gidiyor acaba?

Sessizce birlikte oturmamızdan hoşlanıyor. Gelgelelim bu kolay bir iş değil. Acelem varsa, ya da ev veya bahçedeki yapılacak işleri yahut ne yazmam gerektiğini düşünüyorsam yanında oturmak bir işe yaramıyor. Bu kedinin insanın bütün dikkatini üstünde isteyen bir kedi olduğunu çok zaman önce, daha yavruyken öğrendim, çünkü düşüncelerim başka şeylere kayarsa bunu fark ediyor, bırakın kitap okumayı, aklım başka yerdeyken onu mekanik olarak okşamanın bile bir yararı yok. Onunla birlikte olmadığım, sadece onu düşünmediğim an kalkıp gidiyor. Onunla beraber olmak için oturuyorum, bu kendimi yavaşlatmam, telaş ve endişeleri defetmem anlamına geliyor. Bunu yapınca –onun da keyifli ol-

ması, bir yerinin ağrımaması veya huzursuz olmaması gerek– ona erişmek isteğimin farkında olduğunu bana incelikle belli ediyor, kediye erişmek, kedinin özüne, onun en iyi yönlerine. İnsan ve kedi, bizi neler ayırıyorsa onları aşmaya çalışıyoruz.

—

Kedilere dair...

Kedilere yakın yaşayan herkesin bildiği gibi onlar hakkında genelleme yapılamaz. Her biri apayrı karaktere sahip yaratıklardır kediler, basbayağı "birey"dirler. Has bir yazar olan Lessing de bunun gayet farkında olduğu için kedi ırkına bir güzelleme yazmak yerine, hayatına girmiş kedilerin hikâyelerini, hiçbir süslemeye başvurmadan anlatmayı tercih ediyor. Ama bazı kedilerin güzelliğiyle büyülenmekten de kendini alamıyor:

"Bej renkli, ... ön ayakların bitiminde gümüşe çalan patiler. Kenarları beyazla çerçevelenmiş olduğu için simli gibi duran kulaklar dikilip, öne arkaya oynardı; dinleyerek, algılayarak. ... Kuyruğu, ucu sanki diğer organlarının alamadığı mesajları alıyormuş gibi, bir başka boyutta oynardı. Hava kadar hafif, pür dikkat oturur, tüyleriyle, bıyıklarıyla, kulaklarıyla, bütün varlığıyla, bakar, işitir, hisseder, koklar, içine çekerdi. Eğer balık sudaki hareketin somutlaşmış, şekillenmiş haliyse, endamına bakılırsa kedi de hissedilmeyen havanın çizgiye dökülmüş ve biçimlenmiş hali.

Ah kedi; derdim, daha doğrusu tapınırdım: Güzeeeel kedi! Nefis kedi! Zarif kedi! İpek kedi! Tüylü baykuş gibi yumuşacık kedi, kelebek patili kedi, süslü kedi, inanılmaz kedi! Kedi, kedi, kedi, kedi."

Metis Edebiyat
ISBN 975-342-494-9

www.metiskitap.com
METİS YAYINLARI, İPEK SOKAK NO. 9, 34433 BEYOĞLU, İSTANBUL